

SLUŽBENI VJESNIK

Broj 1/2008.

BISKUPIJA
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I TREBINJSKO-MRKANSKA

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupija
Mostarsko-duvanjska i
Trebinjsko-mrkanska

Izdavač

Biskupski ordinarijat Mostar

Glavni urednik

Don Ante Luburić
kancelar

Odgovorni urednik

Msgr. Srećko Majić
generalni vikar

Grafička obradba

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zadnjoj korici

Katedrala u Trebinju

SADRŽAJ

Što ćemo poduzeti u korizmi?	5
Suuskršli s Kristom	6
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	7
Poruka pape Benedikta XVI. za proslavu Svjetskog dana mira 1. siječnja 2008.	8
Poruka pape Benedikta XVI. za Korizmu 2008.	12
Poruka pape Benedikta XVI. za Šesnaesti svjetski dan bolesnika	14
II. ZAJEDNIČKO ZASJEDANJE BK BiH i HBK	17
Priopćenje	18
III. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	21
Priopćenje	22
Blaženstva - norme nove obitelji	24
IV. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	27
Imenovanja i razrješenja	29
Krizme u 2008. godini	30
Jubilej Gospe Lurdske	31
Jubilejska molitva	33
Korizmena rekolekcija	34
Kolekta za Svetu zemlju, 2008.	39
Izveštaj o pastoralnom radu u župi Marije Majke Crkve Katedrala za 2007. godinu	40
Izveštaj o radu u Crkvi na kamenu za 2007. godinu.....	45
Izvešće o djelovanju Caritasa i caritasovih ustanova za 2007. godinu	46
Izveštaj Bolničke kapelanije za 2007. godinu	50
Izvešće o radu Katehetskog ureda za 2007. godinu	52
Izvešće o Misijskoj djelatnosti za 2007. godinu	54
Izvešće o radu Teološkoga instituta Mostar u akademskoj 2006./2007. godini	57
KIUMOVE VIJESTI	59
Susret s roditeljima kandidata na svećeništvo	59
Novi svećenici franjevci	59
Pravoslavni Božić u Mostaru	60
BISKUPOVE HOMILIJE	61
Polnoćka, 2007.	61
Blaženi čiste savjesti!	63
Intervju <i>Hrvatskoga lista</i> s Biskupom	67
Odgovor Biskupskog ordinarijata Mostar na osvrt <i>Večernjega lista</i>	69

DVA BISKUPOVA OSVRTA	71
<i>Spe salvi</i> - "Spašeni u nadi"	71
Uz knjigu o biskupu fra Anđelu Kraljeviću <i>Čerigajski anđeo</i>	75
Preminuo u Gospodinu FRA DRAGO ŠKROBO (1943.-2008.)	80
Biskupova kratka kronika	81
Vjeroučitelji i vjeroučiteljice laici	84
Važna obavijest	85

ŠTO ĆEMO PODUZETI U KORIZMI?

Mostar, 4. veljače 2008.

Dvije pobožne prakse, na koje malo tko koga nagoni, a koje su gotovo ušle u krv velike većine naših vjernika, i mlađih i starijih, čak i djece, jesu: Mise zornice u došašću i Križni put u korizmi. Crkve pune. I to u Došašću već u 6 sati ujutro po ledu i cičoj zimi, a u korizmi petkom ili nedjeljom prije sv. Mise za Križni put. Kad župnici iskoriste te spontane korizmene petke u sakrament sv. ispovijedi i potom sv. Mise i pričesti, onda se naša tradicionalna pobožnost Križnoga puta pretvara u vrhunsku božansku liturgiju.

Osim obavljanja Križnoga puta, mnogi su kršćani zahvaćeni općim korizmenim duhom: dobrovoljno se opredjeljuju za neki vid pokore: okanjuju se pušenja, kave i drugih pića; čuvaju se uobičajenih grijeha, vježbaju se u strpljivosti. Svi ti vidovi mogu biti pozitivni i dobrodošli, ali bi u prvi red trebalo staviti obraćenje koje nam nameću zastranjenja ovoga vremena da tako korizma bude ono što doista i jest: obraćenje i ponovno duboko prožimanje našega života uvijek suvremenim Kristovim evanđeljem. Evo nekoliko takvih točaka:

Prvo: Stariji, onemoćali a ponajviše osamljeni, osobito po našim selima, da prihvaćaju taj teret našega vremena radi Krista, da pokazuju više razumijevanja za generacije svojih mlađih koji ih moradoše ostaviti i otići jer im je suvremeni svijet nametnuo odviše tešku borbu u životnoj utrci.

Drugo: Mlade obitelji da, umjesto sitnih korizmenih žrtava po vlastitom izboru, radije prihvaćaju one križeve koje im život donosi u djeci, u uzajamnu podnošenju:

- U brizi za stare roditelje, ostavljene u samoći kad im je tuđa ruka najpotrebnija, da svoju djecu rado vode u posjete djedovima i bakama, da im ulijevaju ljubav prema njima. Djeca sve manje žele ići na selo; i kad već odu, brzo se vrate. A pogotovo kad odu preko granice i "lokve";

- Da učine odlučan zaokret u brizi za svoju djecu postavljajući na prvo mjesto njihov zdrav odgoj, duhovni i tjelesni, u čemu se u ovo novo vrijeme čini sudbonosna pogriješka: dok trčimo za njihovim materijalnim osiguranjem, dušu im prepuštamo ulici i svim njezinim negativnostima pa ih sve više gubimo.

Treće: Mladi da jačaju svoj karakter i neovisnost u ovom svijetu koji ih na mnogo načina želi zarobiti i razoriti. Malo je koji naraštaj mladih, koji su još bez iskustva, plovio ovako pogibeljnim morem života gdje zlo svake vrste, scile i haribde, zaodjenute lijepim frazama, sirenama i obećanjima, vrebaju da ih smlavi: alkohol, seksualni nered, droga, gašenje vjerskoga i nacionalnoga ponosa.

Četvrto: Maleni da se kao i njihovi vršnjaci uz Isusa u ono doba tako tiskaju uz Isusov oltar, poslužujući, pjevajući, moleći, radosno sudjelujući svojom dječjom nevinošću u svim obredima Crkve.

Peto: Bolesnici da svoj križ tijekom korizme i života uopće doista u duši poistovjete s križem Kristovim i takvim ga prihvate jer on to doista i jest.

Šesto: Svećenici i redovnici/redovnice da ožive, raspire i razbuktaju trenutke radosne odluke polaska za Učiteljem, svetoga ređenja i doživotnoga zavjetovanja, da iz ove korizme izađu puni radosti onako kao što su pošli s Mlade Mise i polaganja svećanih zavjeta.

+ Ratko, biskup

SUUSKRSLI S KRISTOM

Mostar, 1. ožujka 2008.

Sličnost i suobličnost Kristu. Kao što je Krist Gospodin u svome zemaljskom životu doživljavao odbijanja ljudi, neprihvaćanja, nerazumijevanja, klevetanja, uvrede, fizičke prijetnje, maltretiranja, križni put, usmrćenje, tako i njegovi sljedbenici po riječi Gospodnjoj: “Nije sluga veći od svoga gospodara. Ako su mene progonili, i vas će progoniti” (Iv 15,20) doživljavaju slične stvari u svome životu. Svatko od nas na svoj način i u svoje vrijeme doživljava nerazumijevanja u svojoj sredini, čudi se da ga drugi nazivaju svakakvim imenima, sve do nečastivoga, da podnosi progone, nasilja i silovanja, čak i samu smrt. U tome pogledu doista učenik je suobličen Učitelju svomu.

Različnost. Međutim, Krist je Gospodin, prema Očevoj volji i odluci i po svojoj božanskoj moći treći dan od mrtvih uskrsnuo na novost vječnoga života. Njegovo uskrsnuće nije kao ono Lazarovo, kao onoga mladića u Nainu, kao one djevojčice, Jairove kćeri, osoba koje su opet umrle. Njegovo je uskrsnuće preobrazena i proslavljena tijela. Takvo je proslavljenje duše i tijela, poput Isusova, doživjela samo Blažena Djevica Marija, i to posebnom povlasticom Božjom. Mi ljudi kad umremo, tj. kada nam se duša odvoji od tijela, ne doživljavamo uskrsnuće ni treći dan, ni do Sudnjega dana. Ljudska duša, kao bitna forma života, nakon posebnoga suda, kako je već zaslužila u tijelu na ovome svijetu, i dalje živi bilo u raj, ili u čistilištu, ili u paklu.

Suukopani - suuskrsli. Sveti Pavao piše u Poslanici Kološanima: s Kristom ste “suukopani u krštenju, u njemu ste i suuskrsli po vjeri u snagu Boga koji ga uskrisi od mrtvih” (Kol 2,12). I po drugi put nekoliko redaka kasnije: “Ako ste suuskrsli s Kristom, tražite što je gore”, na nebesima (Kol 3,1). U oba slučaja riječ je o uronjenju u krsnu vodu, što naznačuje smrt, suukopanost, i o izronjenju iz vode, što naznačuje život. Mi dakle po krštenju, po vjeri i posvetnoj milosti već imamo zalag vječnoga života. Ali:

Uskrsnut ćemo na Sudnji dan. Naša nas vjera uči da ćemo uskrsnuti na Posljednjem ili Strašnom sudu kada će prestati naš zemaljski život i nastati “nova zemlja i novo nebo”. Tada će naša tijela uskrsnuti i sjediniti se s našom dušom u punu ljudsku osobu, koja će živjeti kako je na zemlji zavrijedila: pravednici na život vječni, a nepravednici u mukama vječnim.

Kad je Isus svojim učenicima govorio - i to tri puta - da će on podnijeti žive muke, da će umrijeti, ali će uskrsnuti od mrtvih, apostoli nisu nikako mogli uhvatiti niti shvatiti što to on hoće reći. Nisu to ni pamtili. Ali kad je Isus stvarno uskrsnuo i kad im se stao ukazivati, onda su im se upalila svjetla. Ne bismo se mi danas smjeli nalaziti u sličnoj situaciji: da ne znamo što znači uskrsnuće, da ne vjerujemo onomu koji nam o tome propovijeda svake nedjelje i što izražavamo u Vjerovanju riječima: **Vjerujem... u uskrsnuće tijela.**

Uskrsnuće nam je Isus obećao, zagarantirao i svojim uskrsnućem potvrdio. Mi vjerujemo u to obećanje i nadamo se tom velikom Božjem daru u nebu.

Sretan Uskrs svim svećenicima, redovnicima i redovnicama i svemu puku Božjemu!

+ Ratko, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

Poruka pape Benedikta XVI. za proslavu Svjetskog dana mira 1. siječnja 2008.

OBITELJ ČOVJEČANSTVA - ZAJEDNICA MIRA

Iz Vatikana, 8. prosinca 2007.

1. Na početku nove godine želim uputiti svoje žarke želje za mirom, kao i toplu poruku nade muškarcima i ženama čitavoga svijeta. Činim to predlažući za zajedničko promišljanje temu kojom sam započeo ovu poruku, a koja mi je osobito na srcu: Obitelj čovječanstva - zajednica mira. Doista, prvi oblik zajedništva među osobama ono je što ga ljubav budi između muškarca i žene koji se odlučuju trajno združiti kako bi zajedno izgradili novu obitelj. No, i narodi na zemlji pozvani su uspostaviti među sobom odnose solidarnosti i suradnje, kakvi doliče članovima jedinstvene obitelji čovječanstva: "Svi su naime narodi - zaključio je Drugi vatikanski sabor - jedna zajednica; imaju isti iskon, jer je Bog sav ljudski rod nastanio po svojoj površini zemaljskoj (usp. Dj 17,26); svima je posljednji cilj Bog".¹

Obitelj, društvo i mir

2. Naravna obitelj, kao intimno zajedništvo života i ljubavi, utemeljena na braku muškarca i žene,² predstavlja "prvotno mjesto 'humanizacije' osobe i društva",³ "kolijevku života i ljubavi".⁴ S pravom je stoga obitelj označena kao prvo naravno društvo, "božanska ustanova koja je u temelju života osobâ, kao prototip svakoga društvenog poretka".⁵

3. Uistinu, u zdravom obiteljskom životu mogu se iskusiti neki temeljni čimbenici mira: pravda i ljubav među braćom i sestrama, uloga autoriteta

što ga imaju roditelji, služenje ispunjeno ljubavlju prema slabijim članovima obitelji jer su maleni, bolesni ili stari, međusobno pomaganje u životnim potrebama, spremnost da se prihvati drugoga te da mu se, kad je to potrebno, i oprosti. Zato je obitelj prva i nezamjenjiva učiteljica mira. Ne čudi stoga da se nasilje, ako se dogodi u obitelji, doživljava kao nešto nedozvoljivo. Kad se, dakle, kaže da je obitelj "izvor i temelj ljudskoga društva",⁶ kaže se nešto vrlo bitno. Obitelj je temelj društva i zato što omogućuje određena iskustva mira. Slijedom toga, zajednica čovječanstva ne može se odreći te uloge obitelji. Gdje bi ljudsko biće u formaciji moglo bolje naučiti kušati pravi "okus" mira, nego u izvornom "gnijezdu" što mu ga priroda pripravlja? Obiteljski rječnik, rječnik je mira; iz njega valja uvijek zahvaćati kako se ne bi izgubio govor mira. U inflaciji raznih oblika govora, društvo mora ostati u odnosu s onom "gramatikom" što je svako dijete razumije u gestama i pogledima mame i tate, još prije no što počne razumijevati njihove riječi.

4. Obitelji, budući da ona ima dužnost odgajati svoje članove, pripadaju i naročita prava. Sama Opća deklaracija o ljudskim pravima, koja predstavlja pravno dostignuće doista univerzalne vrijednosti, ističe da je "obitelj prirodna jezgra i temelj društva te ima pravo da je društvo i država štite".⁷ Sa svoje strane Sveta Stolica htjela priznati posebno pravno dostojanstvo obitelji objavivši Povelju prava obitelji.

¹ Deklaracija *Nostra aetate*, 1.

² Usp. Drugi vatikanski koncil, Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, 48.

³ IVAN PAVAO II., Apostolska pobudnica *Christifideles laici*, 40: AAS 81 (1989) 469.

⁴ ISTO.

⁵ Papinsko vijeće za pravdu i mir, *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, br. 211.

⁶ Drugi vatikanski koncil, Dekret *Apostolicam actuositatem*, 11.

⁷ Čl. 16/3.

U njezinoj Preambuli čita se: “Prava osobe, pa i ako su izražena kao prava pojedinca, imaju temeljnu društvenu dimenziju koja u obitelji nalazi svoj vlastiti životni izričaj”⁸. Prava spomenuta u toj Povelji izraz su i objašnjenje prirodnoga prava zapisana u srcu ljudskoga bića i pokazana razumom. Nijekanje ili samo ograničavanje prava obitelji, zatamnjujući istinu o čovjeku, prijeti samim temeljima mira.

5. Stoga, tko i nesvjesno škodi ustanovi obitelji čini mir krhkim u čitavoj zajednici, nacionalnoj i međunarodnoj, jer oslabljuje ono što je, de facto, glavni “agent” mira. Ta točka zavređuje posebno promišljanje: sve što pridonosi slabljenju obitelji utemeljene na braku muškarca i žene, sve što izravno ili neizravno koči njezinu spremnost na odgovorno prihvaćanje novoga života, sve što je sprečava da bude najodgovornija u odgoju svoje djece, predstavlja objektivnu prepreku na putu mira. Obitelji je potreban dom, posao ili pravedno vrednovanje roditeljskog rada kod kuće, potrebna joj je škola za djecu i temeljna zdravstvena zaštita za sve. Kad se društvo i politika ne zalažu oko pomaganja obitelji na tim područjima, lišavaju se bitnoga sredstva u službi mira. Posebice sredstva društvenih komunikacija, zbog svojih odgojnih potencijala, imaju naročitu odgovornost u promicanju poštovanja obitelji, u prikazivanju njezinih očekivanja i prava, u isticanju njezine ljepote.

Čovječanstvo je jedna velika obitelj

6. I društvena zajednica, želi li živjeti u miru, pozvana je nadahnjivati se na vrijednostima na kojima počiva obiteljska zajednica. To vrijedi kako za mjesne zajednice tako i za one državne. Još i više, to vrijedi za cjelokupnu zajednicu narodâ, za obitelj čovječanstva koja živi na zemlji kao u svome zajedničkom domu. U tom smislu, međutim, ne smije se zaboraviti da se obitelj rađa iz odgovornoga i konačnoga “da” jednog muškarca i jedne žene, te da živi od svjesnoga “da” djece koja s vremenom počinju biti njezinim dijelom. Obiteljska zajednica, da bi napredovala, treba velikodušan pristanak svih svojih članova. Potrebno je da svijest postane zajedničko uvjerenje i onih koji su pozvani oblikovati zajedničku obitelj čovječanstva. Valja znati reći svoje “da” tom pozivu što ga je Bog zapisao u samoj našoj naravi. Ne živimo jedni pokraj drugih slučajno; svi idemo istim putem kao ljudi pa tako i kao braća i sestre. Zato je od osobite važnosti da

svatko nastoji svoj život proživjeti u odgovornosti pred Bogom, priznajući u Njemu prvotni izvor svoga postojanja, kao i postojanja drugoga. Upravo uzlazeći prema tom najvišem Počelu može se razumjeti bezuvjetna vrijednost svakog ljudskog bića, te se tako mogu postaviti pretpostavke za izgradnju pomirenoga čovječanstva. Bez toga transcendentnoga temelja društvo je samo skupina susjeda, ali ne i zajednica braće i sestara pozvanih da oblikuju veliku obitelj.

Obitelj, ljudska zajednica i okoliš

7. Obitelji je potreban dom, okoliš po njezinoj mjeri u kojem će otkati svoje međusobne odnose. Obitelji čovječanstva taj je dom zemlja, okoliš što nam ga je Bog Stvoritelj dao da se u njemu kreativno i odgovorno nastanimo. Moramo voditi brigu o okolišu: on je povjeren čovjeku da ga slobodno i odgovorno čuva i obrađuje, imajući uvijek kao odlučujući kriterij dobro svijui. Ljudsko je biće, očito, vrednije od svih ostalih stvorenja. Poštovati okoliš ne znači da se materijalna priroda ili životinjski svijet trebaju držati važnijima od čovjeka. To zapravo znači da ih se ne smije promatrati sebično, u svrhu svojih vlastitih interesa, jer i budući naraštaji imaju pravo na dobrobit što ga daje stvorenje, u vršenju one iste odgovorne slobode koju tražimo za sebe. Ne smije se zaboraviti ni siromašne, u mnogim slučajevima isključene iz opće raspodjele dobara stvorenoga. Danas čovječanstvo strahuje zbog buduće ekološke ravnoteže. Dobro je da se vrednovanja u tom smislu čine razborito, u dijalogu između stručnjaka i umnih ljudi, bez ideoloških brzanja prema ishitrenim rješenjima, ponajprije usuglašavajući model održivog razvoja koji će jamčiti blagostanje svijui uz poštovanje ekoloških ravnoteža. Ako zaštita okoliša podrazumijeva i troškove, oni bi trebali biti pravedno raspoređeni, vodeći računa o različitim stupnju razvoja pojedinih zemalja te o solidarnosti s budućim naraštajima. Razboritost ne znači ne prihvaćanje vlastite odgovornosti i odlaganje donošenja odluka; ona znači preuzimanje napora oko zajedničkog odgovornog promišljanja i donošenja odluke kojim putem valja poći, u cilju snaženja onog saveza između ljudskog bića i okoliša, koji mora biti odraz stvoriteljske ljubavi Boga od kojega potječemo i prema kojemu hodimo.

8. Bitno je u tom smislu “osjetiti” zemlju kao “naš zajednički dom” i u upravljanju njome u službi

⁸ Papinsko vijeće za obitelj, *Povelja prava obitelji*, 24. studenoga 1983., Preambula, A.

sviju, izabrati put dijaloga, a ne jednostranih odluka. Ako je to potrebno, moguće je umnožiti ustanove na međunarodnoj razini kako bi se zajednički moglo povesti brigu o upravljanju ovim našim "domom". Još je, međutim, važnije da u savjesti dozrije uvjerenje o potrebi odgovorne suradnje. Problemi koji se pojavljuju na obzoru složeni su, a vremena je malo. Poradi učinkovitog suočavanja s tom situacijom potrebno je složno djelovati. Područje u kojem je posebno važno ojačati dijalog među državama područje je upravljanja energetske resursima zemlje. Dvostruka se potreba, s tim u vezi, pokazuje pred tehnološki naprednim zemljama: valja s jedne strane preispitati visoke standarde potrošnje uvjetovane sadašnjim modelom razvoja, a s druge strane ostvariti odgovarajuće investicije u cilju diferencijacije izvora energije i poboljšanja njezine uporabe. Razvijene zemlje gladne su energije, no ta glad ponekad se utičava na štetu siromašnih zemalja koje su, zbog nedostatne infrastrukture, i one tehnološke, prisiljene rasprodati energetske izvore koje posjeduju. Ponekad se u opasnosti nađe i sama njihova politička sloboda u određenim oblicima protektorata ili neke druge uvjetovanosti, što je bez sumnje ponižavajuće.

Obitelj, ljudska zajednica i gospodarstvo

9. Bitan uvjet mira u pojedinim obiteljima sastoji se u tome da su one izgrađene na čvrstom temelju zajedničkih duhovnih i etičkih vrijednosti. Potrebno je, međutim, dodati da obitelj doista doživljava mir kad nikome ne nedostaje ono neophodno, a obiteljskom baštinom - plodom rada pojedinih njezinih članova, štednje drugih i suradničkog djelovanja sviju - dobro se upravlja u solidarnosti, bez pretjerivanja i rastrošnosti. Za obiteljski je mir, dakle, s jedne strane potrebna otvorenost transcendentnoj baštini vrijednosti, no istodobno nije nevažno, s druge strane, mudro upravljanje kako materijalnim dobrima tako i odnosima među osobama. Nedostatak toga čimbenika kao posljedicu ima smanjenje međusobnoga povjerenja zbog nesigurnosti koje prijete budućnosti obiteljske jezgre.

10. Slično razmišljanje vrijedi i za onu drugu veliku obitelj koju čini čovječanstvo u cjelini. I obitelji čovječanstva, danas dodatno ujedinjenoj zbog fenomena globalizacije, potrebno je, osim temelja sastavljenog od zajedničkih vrijednosti, gospodarstvo koje će doista odgovoriti na potrebe općega dobra u planetarnim dimenzijama. Podsjećanje na prirodnu obitelj i s tog se stajališta čini osobi-

to sugestivnim. Valja promicati ispravne i iskrene odnose među pojedinim ljudskim bićima i među narodima, koji će svima omogućiti ravnopravnu i pravednu suradnju. U isto vrijeme, mora se raditi na mudroj uporabi resursa poradi uravnotežene distribucije bogatstva. Osobito pritom pomoć pružena siromašnim zemljama mora odgovoriti kriterijima zdrave gospodarske logike, izbjegavajući rasipanje koje u konačnici služi održavanju skupih birokratskih aparata. Valja također voditi računa o moralnoj potrebi da gospodarska organizacija ne odgovara samo sirovim zakonima neposredne zarade, koji mogu biti nehumani.

Obitelj, ljudska zajednica i moralni zakon

11. Obitelj živi u miru ako se svi njezini članovi podlože zajedničkoj normi: ona sprečava sebičan individualizam i povezuje pojedince u cjelinu, omogućujući im skladan suživot i uspješno djelovanje. Ovaj kriterij, u sebi jasan, vrijedi i za šire zajednice: od onih mjesnih do nacionalnih, sve do same međunarodne zajednice. Da bi bilo mira potreban je zajednički zakon koji će pomagati slobodi da bude doista sloboda, a ne slijepa samovolja, i koji će štiti slabije od nasilja snažnijih. U obitelji narodâ pojavljuju se mnogi oblici samovoljnog ponašanja kako unutar pojedinih država tako i u međudržavnim odnosima. Ne nedostaju usto tolike situacije u kojima slab mora pognuti glavu, ne pred potrebama pravde, već pred golom silom onoga koji ima više sredstava od njega. Valja ponovno istaknuti: silu uvijek mora disciplinirati zakon i to se mora dogoditi i u odnosima između suverenih država.

12. O naravi i ulozi zakona Crkva je mnogo puta izrekla svoje stajalište: pravna norma koja uređuje međusobne odnose osoba, disciplinirajući izvanjska ponašanja i predviđajući i kazne za prijestupnike, za svoj kriterij ima moralnu normu utemeljenu na prirodi stvari. Ljudski je um, usto, sposoban spoznati tu normu, barem u njezinim temeljnim potrebama, dolazeći tako do kreativnog Uma Boga koji je u izvoru svih stvari. Ova moralna norma mora upravljati odlukama što ih donosi savjest i voditi sve postupke ljudskih bića. Postoje li pravne norme za odnose među državama koje oblikuju obitelj čovječanstva? I ako postoje, djeluju li? Odgovor je: da, norme postoje, no da bi se postiglo da doista i djeluju, potrebno je doći do naravne moralne norme kao temelja pravne norme, inače će ona ostati žrtvom krhkih i privremenih dogovora.

13. Poznavanje naravne moralne norme nemoguće čovjeku koji ponovno ulazi u sebe sama, stavljajući se pred vlastitu sudbinu, te se ispituje o unutarnjoj logici najdubljih težnji prisutnih u njegovu biću. Premda s neodlučnošću i nesigurnošću, on može doći do toga da otkrije, barem u njegovim bitnim crtama, ovaj opći moralni zakon koji, bez obzira na kulturalne razlike, omogućuje ljudskim bićima da se međusobno razumiju u odnosu na najvažnije aspekte dobra i zla, pravednog i nepravednog. Neizbježno je potrebno doći do toga temeljnog zakona koristeći se u toj potrazi našim najboljim intelektualnim energijama, ne dozvoljavajući da nas obeshrabre nespoznanosti i nerazumijevanja. Uistinu, vrijednosti ukorijenjene u naravnom zakonu prisutne su, makar i u obliku fragmenata i ne uvijek dosljedno, u međunarodnim sporazumima, u oblicima univerzalno priznatih autoriteta, u načelima humanitarnog prava prihvaćenog u zakonodavstvima pojedinih država ili u statutima međunarodnih organizacija. Čovječanstvo nije "bez zakona". Ipak, neophodno je nastaviti putem dijaloga o ovim temama, omogućujući da se i zakonodavstva pojedinih država približe priznanju temeljnih ljudskih prava. Rast pravne kulture u svijetu ovisi, uz ostalo, o nastojanju da se ostvare međunarodne norme duboko ljudskog sadržaja, čime će se izbjeći njihovo svodenje na procedure koje će iz sebičnih ili ideoloških razloga biti lako promjenjive.

Nadilaženje sukobâ i razoružanje

14. Čovječanstvo danas nažalost doživljava velike podjele i snažne sukobe koji bacaju teške sjene nad njegovu budućnost. Široka područja planeta upletena su u rastuće napetosti, dok opasnost da se umnože zemlje koje posjeduju nuklearno naoružanje potiče opravdanu brigu kod svake odgovorne osobe. Još su u tijeku mnogi građanski ratovi na afričkom kontinentu, premda su ondje mnoge zemlje postigle napredak u slobodi i demokraciji. Bliski istok još je uvijek prizorište sukoba i atentata koji utječu i na okolne zemlje i krajeve, prijeteci da ih uvuku u spiralu nasilja. Na općem planu, s gorčinom se mora primijetiti povećanje broja država uključenih u trku u naoružanju: čak i zemlje u razvoju određuju značajan dio svojih siromašnih unutarnjih prihoda za nabavku oružja. U toj žalosnoj trgovini odgovornosti su mnoge: ima zemalja

industrijski razvijenoga svijeta koje izvlače obilnu zaradu iz prodaje oružja, a ima i vladajućih oligarhija u tolikim siromašnim zemljama koje žele poboljšati svoj položaj nabavkom sve sofisticiranijeg naoružanja. Doista je u tako teškim vremenima potrebna mobilizacija svih osoba dobre volje da bi se došlo do konkretnih sporazuma poradi učinkovitoga razoružanja, posebice na području nuklearnog oružja. U ovoj fazi u kojoj se proces neširenja nuklearnog naoružanja usporava, osjećam dužnost potaknuti vlasti da ponovno s još većom odlučnošću započnu pregovore u cilju progresivnog razoružanja i postizanja dogovora o postojećem nuklearnom oružju. Ponavljajući ovaj poziv, znam da odražavam zajedničku želju svih onih kojima je na srcu budućnost čovječanstva.

15. Prije šezdeset godina Organizacija ujedinjenih naroda svečano je objavila Opću deklaraciju o ljudskim pravima (1948.-2008.). Tim dokumentom ljudska je obitelj odgovorila na strahote II. svjetskog rata, prepoznajući svoje jedinstvo utemeljeno na jednakom dostojanstvu svih ljudi i stavljajući u središte ljudskoga suživota poštovanje temeljnih prava pojedinaca i narodâ: bio je to odlučujući korak u teškom i zahtjevnom hodu prema slozi i miru. Posebno sjećanje zaslužuje i 25. obljetnica prihvaćanja Povelje prava obitelji (1983.-2008.) od strane Svete Stolice, kao i 40. obljetnica prve proslave Svjetskog dana mira (1968.-2008.). Plod providonosne intuicije pape Pavla VI., nastavljena velikom zauzetošću moga ljubljenoga i časnog prethodnika, pape Ivana Pavla II., proslava ovoga dana ponudila je tijekom godina mogućnost da Crkva, porukama objavljivanih tom prigodom, razvije nauku koji promiče ovo temeljno ljudsko dobro. Upravo u svjetlu ovih znakovitih obljetnica pozivam svakoga muškarca i svaku ženu da si još jasnije posvijeste zajedničku pripadnost jedinstvenoj obitelji čovječanstva i da se zauzmu kako bi suživot na zemlji sve više odražavao to uvjerenje o kojem ovisi ostvarenje istinskoga i trajnoga mira. Pozivam potom vjernike da neumorno mole od Boga veliki dar mira. Kršćani, sa svoje strane, znaju da se mogu povjeriti zagovoru one koja je, budući da je Majka Sina Božjega koji se utjelovio poradi spasenja čitavoga čovječanstva, istodobno i zajednička Majka.

Svima želim radosnu Novu godinu!

Papa Benedikt XVI.

Poruka pape Benedikta XVI. za Korizmu 2008.

KRIST RADI VAS POSTA SIROMAŠAN (2 Kor 8,9)

Iz Vatikana, 30. listopada 2007.

Draga braćo i sestre!

1. Korizma nam svake godine pruža jedinstvenu priliku da dublje razmišljamo o smislu i vrijednosti svojega kršćanstva i potiče nas da iznova otkrivamo Božje milosrđe kako bi postali milosrdniji prema braći. U korizmenom vremenu Crkva vjernicima stavlja na srce određene konkretne aktivnosti koje su pozvani činiti tijekom ovog vremena duhovne obnove: to su molitva, post i milostinja. Ove se godine, u uobičajenoj korizmenoj poruci, želim u svom razmišljanju zadržati na praksi davanja milostinje, koja predstavlja konkretan način da se pritekne u pomoć onima koji su u potrebi i, istodobno, asketsku vježbu za oslobađanje od privrženosti zemaljskim dobrima. Koliko je velika privlačnost materijalnog bogatstva i koliko mora biti jasna naša odlučnost da im se ne klanjamo, potvrđuje Isus riječima koje imaju trajnu vrijednost: "Ne možete služiti Bogu i bogatstvu" (Lk 16,13). Milostinja nam pomaže pobijediti tu stalnu napast: ona nas uči izaći ususret potrebama bližnjega i dijeliti s drugima ono što po Božjoj dobroti posjedujemo. To je cilj onih prikupljanja priloga za siromašne, koji se u korizmi priređuju u mnogim dijelovima svijeta. Na taj se način duhovnom čišćenju pridružuje gesta crkvenog zajedništva, po uzoru na ono što se prakticiralo u početcima Crkve. Sveti Pavao o tome progovara u svojim poslanicama povodom prikupljanja milostinje za jeruzalemsku zajednicu (usp. 2 Kor 8-9; Rim 15,25-27).

2. Prema onome što uči evanđelje, mi nismo vlastnici već upravitelji dobara koja posjedujemo: stoga ih se ne smije smatrati isključivim vlasništvom, već sredstvima po kojima Gospodin poziva svakog od nas pojedinačno da budemo posrednici njegove

providnosti prema bližnjemu. Kao što podsjeća Katekizam Katoličke Crkve, materijalna dobra imaju društvenu vrijednost, u skladu s načelom prema kojem ona svima pripadaju (usp. br. 2404).

U evanđelju je jasno istaknuta Isusova opomena onome koji posjeduje i koristi isključivo za sebe zemaljska bogatstva. Dok se pred našim očima pruža prizor mnoštava koje u svemu oskudijevaju i trpe glad, riječi svetog Ivana: "Tko ima dobra ovoga svijeta i vidi brata svoga u potrebi pa zatvori pred njim srce - kako ljubav Božja ostaje u njemu?" (1 Iv 3,17), poprimaju ton ozbiljnog prijekora. Poziv na dijeljenje dobara još većom snagom odzvanja u zemljama čije većinsko stanovništvo čine kršćani, jer je njihova odgovornost prema mnoštvu onih koji trpe u oskudici i obilju još veća. Pomoći im prije je dug prema pravdnosti no čin ljubavi.

3. Evanđelje ističe tipičnu značajku kršćanske milostinje: ona se mora vršiti u skrovitosti. "Neka ti ne zna lijeva što čini desnica", kaže Isus, "da tvoja milostinja bude u skrovitosti" (Mt 6,3-4). Netom prije toga kaže da se ne smijemo hvastati vlastitim dobrim djelima, da se ne bi našli u opasnosti da nam se uskrati vječna nagrada (usp. Mt 6,1-2). Isusov se učenik mora brinuti da sve bude na Božju slavu. Isus upozorava: "Tako neka svijetli vaša svjetlost pred ljudima da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega koji je na nebesima" (Mt 5,16). Sve se dakle mora činiti na Božju, a ne na našu slavu. Toga, draga braćo i sestre, budite svjesni svaki put kada pružate pomoć bližnjemu, izbjegavajući da to postane sredstvo za isticanje vas samih. Ako, dok činimo neko dobro djelo, ne postavljamo za cilj Božju slavu i dobro bližnjega, već očekujemo da nam se to vrati u vidu osobnog probitka ili da jednostavno za to dobijemo pohvale, nipošto ne postupamo

u skladu s onim čemu nas uči evanđelje. U suvremenom društvu slike valja budno paziti, jer smo toj napasti često izloženi. Evanđeoska milostinja nije jednostavno čovjekoljublje: to je prije konkretni izraz ljubavi, te teologalne kreposti koja zahtijeva nutarnje obraćenje ljubavi prema Bogu i bližnjemu, nasljedovanju Krista, koji je umrijevši na križu predao svega sebe za nas. Kako ne zahvaljivati Bogu za tolike osobe koje u tišini, daleko od reflektora medijskoga društva, tim duhom velikodušno pomažu bližnjemu u potrebi? Od slabe je koristi dijeliti svoja dobra drugima ako se zbog toga srce nadima ispraznom slavom: eto zašto ne traži ljudskog priznanja za učinjena djela milosrđa onaj koji zna da Bog "vidi u tajnosti" i u tajnosti će nagraditi.

4. Pozivajući nas da milostinju shvatimo na dublji način, koji nadilazi ono čisto materijalno, Sveto pismo uči da je veća radost u darivanju no primanju (usp. *Dj* 20,35). Kada radimo s ljubavlju iznosimo istinu o svome biću: stvoreni smo ne radi nas samih, već radi Boga i braće (usp. *2 Kor* 5,15). Svaki put kada iz ljubavi prema Bogu dijelimo naša dobra s bližnjima u potrebi, izravnim iskustvom spoznajemo kako puninu života daje ljubav i kako nam se sve vraća kao blagoslov u obliku mira, nutarnjeg zadovoljstva i radosti. I ne samo to: sveti Petar među duhovne plodove milostinje ubraja oprostjenje grijeha. "Ljubav - piše on - pokriva mnoštvo grijeha" (*1 Pt* 4,8). Kao što se često ponavlja u liturgiji u tijeku korizme, Bog nama grešnicima pruža mogućnost da primimo dar oprostjenja za svoje grijeha. Dijeljenjem sa siromašnima onoga što posjedujemo postajemo sposobni primiti taj dar. U svojim sam mislima, u ovome trenutku, s onima koji osjećaju teret počinjenog zla i, upravo zbog toga, osjećaju da su se udaljili od Boga, te ih je strah ili mu se jednostavno ne mogu obratiti. Milostinja, koja nas približava drugima, približava nas također Bogu i može postati sredstvo istinskog obraćenja i pomirenja s Njim i braćom.

5. Milostinja odgaja za velikodušnu ljubav. Sveti Josip Cottolengo znao je preporučivati: "Nikada ne brojite novac koji dajete, jer ja uvijek kažem ovako: ako dok dajem milostinju ljevica ne zna što čini desnica, tada ni desnica ne treba znati što ona sama čini" (*Izreke i misli*, Edilibri, br. 201). U vezi s tim je

veoma značajna evanđeosko izvješće o udovici koja je od svoje sirotinje u hramsku riznicu ubacila "sve što je imala, sav svoj žitak" (*Mk* 12,44). Njezin mali i beznačajan iznos postaje rječiti znak: ta udovica ne daje Bogu od svoga suviška, ne daje ono što ima, već ono što jest. Cijelu sebe.

Ova je dirljiva epizoda uključena u opis dana koji neposredno prethode Isusovoj mucij i uskrsnuću, koji je, kao što kaže sveti Pavao, postao siromašan da nas obogati svojim siromaštvom (usp. *2 Kor* 8,9); predao je samoga sebe za nas. Korizma nas također praksom milostinje potiče slijediti njegov primjer. Od njega možemo naučiti kako živjeti u potpunoj predanosti Bogu; nasljedujući njega uspijevamo postati spremni ne toliko davati nešto od onoga što posjedujemo, već same sebe. Zar nije čitavo evanđelje sažeto u jednoj jedinjoj zapovijedi ljubavi? Praksa milostinje u korizmenom vremenu postaje stoga sredstvo za produbljivanje našega kršćanskog poziva. Kada slobodno daje samoga sebe, kršćanin svjedoči da nije materijalno bogatstvo to koje diktira životne zakone, već ljubav. Ono što daje vrijednost milostinji je dakle ljubav koja nadahnjuje različite oblike darivanja, već prema mogućnostima i uvjetima svakog pojedinca.

6. Draga braćo i sestre, korizma nas poziva da duhovno "očvrsnemo", također uz pomoć milostinje, kako bi rasli u ljubavi i u siromasima prepoznali samoga Krista. Djela apostolska izvješćuju kako je apostol Petar nekom bogalju koji je molio milostinju na ulazu u hram rekao: "Srebra i zlata nema u mene, ali što imam - to ti dajem: u ime Isusa Krista Nazarećanina hodaj!" (*Dj* 3,6). S milostinjom dajemo nešto materijalno, znak većega dara koji možemo dati drugima naviještanjem i svjedočenjem Krista, u čijem je imenu pravi život. Neka ovo vrijeme bude stoga u znaku osobnog i zajedničkog nastojanja oko prijanjanja uz Krista kako bi bili svjedoci njegove ljubavi. Neka Marija, Majka i Gospodinova vjerna službenica, pomaže vjernicima da se upuste u "duhovni boj" korizme obožavajući molitvom, postom i milostinjom, kako bi proslavama uskrsnih blagdana prispjeli obnovljeni u duhu. S tim željama rado svima udjeljujem apostolski blagoslov.

Papa Benedikt XVI.

PORUKA PAPE BENEDIKTA XVI. ZA ŠESNAESTI SVJETSKI DAN BOLESNIKA

Papa Benedikt XVI. uputio je za Šesnaesti svjetski dan bolesnika svoju poruku pod naslovom: "Euharistija, Lurd i pastoralna skrb o bolesnicima" koju prenosimo u cijelosti:

Draga braćo i sestre!

1. O spomendanu Blažene Djevice Marije Lurd-ske, 11. veljače, obilježava se Svjetski dan bolesnika, što je dobra prilika za razmišljanje o smislu boli i o kršćanskoj dužnosti preuzimanja, te boli u kojoj god situaciji ona došla. Ove godine taj se značajan datum povezuje s dva važna događaja za život Crkve, kao što se to može razumjeti i iz odabrane teme "Euharistija, Lurd i pastoralna skrb o bolesnicima": sto pedeseta obljetnica ukazanja Bezgrešne u Lurdu i proslava Međunarodnog euharistijskog kongresa u Quebecu, u Kanadi. Tako se nudi jedinstvena prilika za promišljanje o uskoj vezi između euharistijskog otajstva, uloge Marije u spasenjskom naumu i stvarnosti čovjekove boli i patnje.

Sto pedeset godina ukazanja u Lurdu pozivaju nas da upravimo pogled prema Blaženoj Djevici, čije Bezgrešno začecje predstavlja najuzvišeniji i besplatan Božji dar jednoj ženi, da bi mogla u potpunosti prionuti uz božanske naume, čvrste i nepoljuljane vjere, unatoč kušnjama i patnjama kroz koje će morati proći. Stoga je Marija uzor potpunog predanja u volju Božju: ona je u srce primila vječnu Riječ i začela je u svome djevičanskom krilu; pouzdala se u Boga, te se, duše probodene mačem boli (usp. *Lk 2,35*), nije ustručavala podijeliti muku svoga Sina, ponavljajući na Kalvariji podno križa onaj "da" iz Navještenja. Razmatrati o Bezgrešnom začecju Marijinu znači stoga prepustiti se da bude-mo privučeni onim "da" koji ju je na čudesan način združio s poslanjem Krista, otkupitelja čovječanstva; to znači dozvoliti da nas ona uzme za ruku i vodi, te i sami pred voljom Božjom izgovorimo "fiat - neka mi bude", svim svojim bićem isprepletenim radostima i žalostima, nadama i razočaranjima, u svijesti da kušnje, bol i patnja obogaćuju smisao našega hodočašća na zemlji.

2. Ne može se razmatrati o Mariji a da ne bude-mo privučeni Kristu i ne može se gledati Krista a da ne primijetimo odmah prisutnost Marijinu. Postoji neraskidiva veza između Majke i Sina rođena u njezinu krilu djelom Duha Svetoga, a tu vezu na otajstven način primjećujemo u sakramentu Euharistije, kao što su to od prvih stoljeća isticali crkveni oci i teolozi. "Tijelo rođeno od Marije, dolazeći od Duha Svetoga, kruh je koji je sišao s neba", izjavljuje sveti Hilarije iz Poitiersa, dok u Bergamskom sakramentaru iz IX. stoljeća čitamo: "Njezino krilo urodilo je plodom, kruhom koji nas je ispunio anđeoskim darom. Marija je spasenju vratila ono što je Eva uništila svojim grijehom." Sveti Petar Damiani također kaže: "Ono tijelo što ga je preblažena Djevica rodila, koje je majčinskom brigom u svome tijelu hranila, to tijelo i nijedno drugo, bez ikakve sumnje, sada primamo sa svetoga oltara i pijemo njegovu krv kao sakrament našega otkupljenja. To drži katolička vjera, to vjerno naučava sveta Crkva". Veza presvete Djevice i njezina Sina, zaklanoga Jaganjca koji oduzima grijehe svijeta, širi se na Crkvu, mistično Tijelo Kristovo. Marija - primjećuje sluga Božji Ivan Pavao II. - jest "euharistijska žena" čitavim svojim životom, te je stoga Crkva, gledajući u nju kao u svoj uzor, "pozvana da je slijedi i u njezinu odnosu prema tome presvetom Otajstvu" (enciklika *Ecclesia de Eucharistia*, 53). Pod tim vidom još se bolje razumije zašto se u Lurdu uz čašćenje Blažene Djevice Marije povezuje snažno i neprekidno podsjećanje na Euharistiju sa svakodnevnim euharistijskim slavljinama, s klanjanjem pred Presvetim Otajstvom i blagoslovom bolesnika koji predstavlja jedan od najsnažnijih trenutaka hodočasničkog boravka uz spilju Massabiellles.

Prisutnost mnogih bolesnih hodočasnika i volontera koji ih prate u Lurdu pomaže kod promišljanja o majčinskoj i nježnoj brizi što je Djevica poka-

zuje u odnosu na čovjekovu bol i patnju. Kršćanska zajednica, koja se okuplja oko svojih članova koji pate i koji nose znakove Gospodinove muke, Mariju, pridruženu Kristovoj žrtvi, Mater Dolorosu, koja podno križa trpi sa svojim božanskim Sinom, doživljava osobito bliskom. Marija trpi s onima koji su u kušnji, s njima se nada i njihova je utjeha dok ih podupire svojom majčinskom pomoću. Nije li duhovno iskustvo tolikih bolesnika da se još bolje razumije da “božanski Otkupitelj želi prodrijeti u dušu svakoga tko trpi po srcu svoje presvete Majke, prvine i vrhunca svih otkupljenih”? (IVAN PAVAO II., apostolsko pismo *Salvifici doloris*, 26).

3. Ako nas Lurd uvodi u razmatranje majčinske ljubavi Bezgrešne Djevice prema svojoj bolesnoj i trpećoj djeci, nadolazeći Međunarodni euharistijski kongres bit će prigoda za klanjanje Isusu Kristu prisutnome u Oltarskom Sakramentu, bit će prilika da se povjerimo njemu kao Nadi koja ne razočara, da ga primimo kao lijek besmrtnosti koji ozdravlja tijelo i duh. Isus Krist otkupio je svijet svojim trpljenjem, svojom smrću i uskrsnućem te je htio ostati s nama kao “kruh života” na ovom našem zemaljskom hodočašću. “Euharistija, dar Božji za život svijeta” tema je Euharistijskoga kongresa koja ističe da je Euharistija dar što ga Otac daruje svijetu, dar njegova vlastita jedinoga Sina, utjelovljena i razapeta. On nas okuplja oko euharistijskoga stola, izazivajući u svojim učenicima ljubavlju ispunjenu brigu za one koji trpe i za bolesne, u kojima kršćanska zajednica prepoznaje lik svoga Gospodina. Kao što sam istaknuo u posinodalnoj apostolskoj pobudnici *Sacramentum caritatis*, “naše zajednice, kad slave Euharistiju, moraju uvijek biti svjesne da je Kristova žrtva za sve, te da stoga Euharistija potiče svakoga tko u njeza vjeruje da postane ‘kruh razlomljen’ za druge” (br. 88). Tako smo ohrabreni da se osobno zauzmemo u služenju braći, osobito onima koji su u teškoćama, jer je poziv svakoga kršćanina doista taj da bude, zajedno s Isusom, kruh razlomljen za život svijeta.

4. Stoga postaje jasno da pastoral zdravlja upravo iz Euharistije mora zahvatiti duhovnu snagu potrebnu da bi se učinkovito moglo pomoći čovjeku i da bi mu se moglo pomoći da shvati spasenjsku vrijednost svoje patnje. Kao što je napisao sluga Božji Ivan Pavao II. u već navedenom apostolskom pismu *Salvifici doloris*, Crkva u trpećoj braći i sestrama vidi mnoge osobe na kojima se očituje nadnaravna

Kristova snaga (usp. br. 7). Otajstveno združen s Kristom, čovjek koji - u ljubavi i poslušnom predanju božanskoj volji - pati, postaje živi prinos za spas svijeta. Moj ljubljani prethodnik kaže nadalje da “što više čovjeku prijete grijeh, što su teže strukture grijeha što ih u sebi nosi svijet današnjice, toliko je veća rječitost što je u sebi ima ljudska patnja. Tim više Crkva osjeća potrebu uteći se vrijednosti ljudske patnje poradi spasenja svijeta” (isto). Ako se, stoga, u Quebecu promišlja o otajstvu Euharistije, Božjeg dara za život svijeta, o Svjetskom danu bolesnika, u zamišljenom duhovnom paralelizmu, ne samo da se slavi stvarno dioništvo ljudske patnje na spasenjskom Božjem djelu, nego se mogu na neki način uživati dragocjeni plodovi obećani onima koji vjeruju. Tako bol, vjerom prihvaćena, postaje vrata po kojima se ulazi u otajstvo otkupiteljske patnje Isusove, da bi se tako s njime stiglo do mira i radosti njegova uskrsnuća.

5. Dok upućujem svoj srdačan pozdrav svim bolesnicima i svima koji se za njih na razne načine skrbe, pozivam biskupijske i župne zajednice da sljedeći Svjetski dan bolesnika proslave uz puno vrednovanje sretne okolnosti zajedničkog obilježavanja 150. obljetnice ukazanja Naše Gospe u Lurdu i Međunarodnog euharistijskog kongresa. Neka to bude prigoda da se istakne važnost svete mise, euharistijskoga klanjanja i štovanja Euharistije, nastojeći da kapele u zdravstvenim ustanovama postanu živo srce kojim se Isus neprekidno prinosi Ocu za život čovječanstva. I pričešćivanje bolesnika, kad se obavlja na dostojan način i u duhu molitve, prava je utjeha za one koji trpe zbog bilo kojeg oblika nemoci.

Neka sljedeći Dan bolesnika bude usto i zgodna prilika da se na poseban način zazove Marijina majčinska zaštita nad sve koji su kušani bolešću, na zdravstvene djelatnike i one koji se bave pastoralom bolesnika. Mislim posebice na svećenike koji rade na tom području, na redovnice i redovnike, na volontere i na sve koji zauzetim predanjem nastoje služiti bolesnima i potrebitima, kako u tijelu tako i u duši. Sve povjeravam Mariji, Majci Božjoj i Majci našoj, Bezgrešnoj. Neka ona svakome pomogne kad treba posvjedočiti da je Krist jedini pravi odgovor na ljudsku bol i patnju, Krist koji je uskrsnuvši pobijedio smrt i darovao nam život koji ne poznaje kraja. Uz te misli, od srca svima podjeljujem poseban apostolski blagoslov.

Papa Benedikt XVI.

II.
ZAJEDNIČKO ZASJEDANJE
BK BIH I HBK

Banja Luka, 13. veljače 2008.

PRIOPĆENJE

Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije održali su svoje deseto redovno godišnje zajedničko zasjedanje, 13. veljače u zgradi Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci pod predsjedanjem kardinala Vinka Puljića, nadbiskupa metropolita vrhbosanskog, i mons. dr. Marina Srakića, biskupa đakovačkog i srijemskog.

Kardinal Puljić, u ime biskupa BK BiH, izrazio je dobrodošlicu svim biskupima iz Hrvatske istaknuvši da se ovakvim oblikom zajedničkoga godišnjeg susreta gaji želja za očuvanjem povezanosti Crkve koja živi i djeluje u hrvatskom narodu te da se u potrebnoj suradnji šalje pozitivna poruka vjernicima. U uvodnoj riječi osvrnuo se na izazove za Crkvu u Hrvata u postkomunističko, poratno i globalizacijsko vrijeme: formaciju kršćanskoga laikata i izgradnju sustava suradnje u pastoralu i u društvu. U svom pozdravu u ime HBK biskup je Srakić izrazio svijest biskupa da ih nikakva podjela ne može razdvojiti u njihovim zajedničkim nadama i tjeskobama, uspjesima i odgovornostima jer ih veže pripadnost jednoj Crkvi i skrb za jedan vjernički hrvatski narod. Čestitao je biskupima BK BiH i apostolskom nunciju u BiH nadbiskupu Alessandru D'Erricu na potpisivanju međunarodnog Temelnog ugovora između Svete Stolice i Bosne i Hercegovine.

Biskupi su najprije saslušali izvješće ravnatelja dušobrižništva za hrvatsku inozemnu pastvu don Ante Kutleše o stanju u misijama, važnim događanjima, pohodima hrvatskih biskupa u Ameriku, Kanadu i Australiju kao i o pojedinim personalnim pitanjima. Upoznati su i s činjenicom da u svijetu postoji opća tendencija smanjenja broja misija dok u biskupijama u Europi povezuju dvije ili više misija

u jednu. Biskupi su prihvatili prijedlog da ubuduće komemoracija u Bleiburgu bude u subotu najbližu 15. svibnja te da 2008. godine to bude 17. svibnja u dogovoru sa Saborom Republike Hrvatske. Dali su potrebne smjernice te zahvalili ravnatelju i svima djelatnicima u misijama za njihovo zalaganje i djelovanje.

Biskupi su saslušali izvješće riječkog nadbiskupa Ivana Devčića i rektora mons. Jure Bogdana o stanju u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu te dali smjernice za budući rad ove važne institucije za Crkvu u Hrvata. Razmotrili su i odobrili popravljene i dopunjene Statut i Pravilnik spomenutog Zavoda na talijanskom jeziku te ga uskladili s najnovijim crkvenim dokumentima i smjernicama. Hrvatski biskupi s pravom na Zavod sv. Jeronima zahvalili su rektoru Zavoda i njegovim suradnicima za neumornu brigu i gajenje otvorenosti Zavoda za studij svećenika Hrvata i za blizinu sa životom Crkve u Domovini.

Biskupi su saslušali izvješće predsjednika i Hrvatskog Caritasa mons. Josipa Mrzljaka, varaždinskog biskupa, i ravnatelja don Ivana Milovčića o prošlogodišnjoj korizmnoj akciji: Tjedan solidarnosti i zajedništvo s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini. Dali su svoju suglasnost i potporu Hrvatskom Caritasu da i ove godine provede takvu akciju koja će biti između druge i treće korizmene nedjelje od 18. do 24. veljače 2008. te da poseban naglasak bude na molitvenoj povezanosti. Pozvali su sve pastoralne djelatnike u Republici Hrvatskoj i sve vjernike da budu otvoreni za ovu akciju i izrazili zahvalnost svima koji i na taj način osnažuju povezanost Crkve u Hrvata. Izrazili su potporu nastojanju Hrvatskoga Caritasa i Caritasa BK BiH da prikupljena sredstva budu utrošena u skladu sa

svrhom darovatelja na transparentan način. Biskupi BK BiH zahvalili su biskupima HBK, Hrvatskom Caritasu i svim dobročiniteljima za ovu akciju koja je izraz blizine i zajedništva s Hrvatima i drugim katolicima i svim ljudima u Bosni i Hercegovini.

Biskupi su na kraju svoga zasjedanja slavili sv. Misu u katedrali sv. Bonaventure u Banjoj Luci u zajedništvu sa svećenicima, redovnicima, redovnicama i vjernicima Banjalučke biskupije. Predslavio je kardinal Puljić, a propovijedao biskup Srakić.

Prije Mise prigodnu riječ uputio je nuncij D'Errico. Mjesnom biskupu mons. Franji Komarici, biskupijском i redovničkom kleru Banje Luke, redovnicama i cijelom narodu Božjem izmučene Banjalučke biskupije prenio je blagoslov i zahvalnost Svetog Oca kao i njegovu potporu svjedočenju vjernosti Bogu i Crkvi koju je hrvatski narod pokazao i koju očituje u ne uvijek lakim uvjetima.

Tajništvo BK BiH i HBK

III.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

42. redovno zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine

PRIOPĆENJE

Mostar, 12. ožujka 2008.

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine održala je od 10. do 12. ožujka 2008. u kući susreta *Emaus* u Potocima kod Mostara svoje 42. redovno zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića. Osim članova BK BiH, na zasjedanju su sudjelovali: nadbiskup metropolit beogradski mons. Stanislav Hočevar, predsjednik Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda sa sjedištem u Beogradu, i šibenski biskup mons. Ante Ivas, delegat Hrvatske biskupske konferencije. Zbog zdravstvenih razloga na zasjedanju nije sudjelovao najavljeni delegat Talijanske biskupske konferencije mons. Marco Mazza, biskup iz Fidenze.

Tijekom zasjedanja s biskupima se susreo i apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini koji je prenio poruku i blagoslov Svetog Oca za Crkvu i ljude u ovoj zemlji. Biskupi su s radošću i zahvalnošću primili vijest da će, na poziv Ministarstva vanjskih poslova BiH, od 26. do 29. travnja ove godine u Bosni i Hercegovini boraviti tajnik Svete Stolice za odnose s državama ("ministar vanjskih poslova") nadbiskup Dominique Mamberti.

Biskupi su saslušali izvješće biskupa Ivasa kao predsjednika Odbora za mlade HBK o dobroj suradnji s Uredom za mlade BK BiH te pozivaju mlade da se, koji mogu, pridruže susretu hrvatske katoličke mladeži u Varaždinu krajem travnja kao i Svjetskom danu mladih u Sydneyu u srpnju ove godine.

Zahvaljujući delegatima susjednih Biskupskih konferencija, koji su prenijeli izraze blizine i solidarnosti, biskupi su odredili da delegat na sljedećem zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije bude banjalučki biskup mons. dr. Franjo Komarica, a na zasjedanju Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda mons. dr. Ratko Perić, biskup mostarski. Biskup Komarica također će su-

djelovati kao delegat na 97. Njemačkom katoličkom danu koji će se održati od 21. do 25. svibnja 2008. u Osnabrücku. Pomoćni biskup vrhbosanski mons. dr. Pero Sudar, kao promicatelj katoličkog školstva u BiH, bit će delegat na Europskom kongresu katoličkih škola koji se održava od 30. studenog do 2. prosinca 2008. u Rimu.

Biskupi su odlučili da svoj godišnji susret s članovima Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica održe 21. travnja 2008. u kući susreta *Emaus* kod Mostara.

U okviru sljedećega zasjedanja Biskupske konferencije u Banjoj Luci održat će se 14. srpnja 2008. Studijski dan o "Obitelji kao zajednici ljubavi". Budući da 2009. godine pada 30. obljetnica velebna slavlja "Branimirove godine", iz koje je posebno zapamćena poruka: *Hrvatska katolička obitelj dnevno moli i nedjeljom slavi misu*, biskupi podsjećaju dušobrižnike i sve katoličke obitelji na taj zajednički zavjet i potiču na intenzivniji rad tijekom ovoga drugog dijela Trogodišnje duhovne obnove naših obitelji, započete na svetkovinu Presvetoga Trojstva 2006. godine.

Biskupi su razmotrili i odobrili Statut nadbiskupijskog sjemeništa "Petar Barbarić" u Travniku.

Saslušavši izvješća o radu svih Vijeća i Komisije "Justitia et Pax" tijekom 2007. godine i izražavajući zahvalnost svim vijećnicima za njihov doprinos, biskupi su dali potrebne smjernice i podržali provođenje predloženih inicijativa u skladu s crkvenim odredbama i trenutačnim mogućnostima.

Direktor Caritasu BK BiH upoznao je biskupe s projektima koji se provode u suradnji s biskupijskim Caritasima s osobitim naglaskom na borbi protiv ovisnosti. Zahvaljujući svim karitativnim djelatnicima, a posebno onima koji rade s ovisnicima i onima na rubu društva, biskupi iznova po-

zivaju sve mjerodavne institucije na sustavnu borbu protiv ovisnosti, a pastoralne djelatnike na još zauzetiji rad na duhovnoj obnovi, posebno mladih osoba. Izrazili su i zahvalnost Hrvatskom Caritasu i svim ljudima koji su materijalnom i molitvenom potporom tijekom Tjedna solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH pokazali svoje zajedništvo.

Saslušali su i godišnje izvješće Direktora Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela te zahvalili za rad njemu i svim misijskim djelatnicima potičući na još snažniju misijsku animaciju i jačanje svijesti o misijskom poslanju Crkve.

Osvrćući se na crkvene prilike u sadašnjem društveno-političkom trenutku, biskupi smatraju svojim pravom i obvezom izricati moralni sud pa i o stvarima koje se odnose na politički poredak, kada to traže temeljna prava ljudske osobe ili spas duša. Svjesni da nepravedno unutarnje uređenje ove zemlje ovisi prije svega o onima koji imaju političku vlast i moć, potiču sve članove svojih biskupijskih

zajednica da, poput svojih predaka kroz povijest, vlastito pouzdanje stave prije svega u Boga koji vodi životni tijek svakoga naroda, svakoga čovjeka i cijeloga čovječanstva. Hrabre sve koji molitvom i djelima solidarnosti i ljubavi čine Crkvu prepoznatljivom kao izraz Božje prisutnosti u svijetu. Pozivaju na snažniju zauzetost za život, na ljubav prema svomu domu, zavičaju i domovini, na izgradnju unutarnjega zajedništva i otvorenost prema drugima i drugačijima na putu dobra. Ponovno apeliraju na domaće i međunarodne predstavnike vlasti da se, u planiranju budućnosti ove zemlje, vode istinskom željom za ostvarenjem jednakopravnosti svih njezinih naroda i građana kao jedinog temelja za pravedan suživot.

Biskupi su 10. ožujka u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve slavili zajedničku Euharistiju koju je predvodio kardinal Puljić, a homiliju je održao nadbiskup Hočevar.

Tajništvo BK BiH

BLAŽENSTVA - NORME NOVE OBITELJI

Ove 2008. godine *Dan života*, 3. veljače, ima evanđeosku poruku Isusovih Blaženstava (*Mt 5, 1-12*). Isus poveo svoje učenike na goru. A skupilo se i silno mnoštvo slušatelja Riječi Božje. Gospodin u učenike svoje gleda, a svemu mnoštvu govori. Kod Isusa se mnoge, važnije i najvažnije stvari događaju na gori. Kušnja na gori, izbor učenika na gori, preobraženje na gori, česta molitva na gori, na gori je i smrtna borba, raspeće na Kalvariji, uzašašće s gore. I nama je rekao da budemo grad na gori! Evo ovdje Govora na gori. O ovom Govoru ili Propovijedi govori i današnji papa Benedikt u svojoj posljednjoj knjizi "Isus iz Nazareta" (Split, Verbum, 2007., str. 84-112). Pa nekoliko riječi i poruka za *Dan života* iz Govora na gori. Ne ćemo svih osam blaženstava, barem tri-četiri.

Svako se blaženstvo sastoji iz dva dijela, iz čestitke koju nikada ovaj zemaljski i svjetovni svijet ne bi prenio preko svojih usta, i iz obećanja koja nadolaze i na ovom i na drugom svijetu. Blago vama, bit će tako... Šokantno su zazvučala blaženstva prvi put u ušima slušatelja. Paradoksi? Protuslovlja? Eshatološka stvarnost, daleko od sadašnjega stanja? Kako paradoksi, kad ih je Isus savršeno proveo u svome životu! Ona su odraz njegove ljudske egzistencije, "neka vrsta skrivene nutarnje Isusove biografije, neka vrsta portreta njegova lika", veli Papa (str. 88). Do te mjere **siromašan** da je uzeo, posudio, od nas ljudi sve: od Djevičine utrobe u kojoj se utjelovio do Arimatejčeva groba u koji je pokopan i iz kojega je uskrsnuo. On je **blaga i ponizna srca!** On je **kro-tak** i kad fijukne bičem iznad glava onih trgovaca koji su Božju kuću pretvorili u razbojničku spilju, jer brani Božju čast, jednako i kad prašta "500" grijeha onoj bezimenoj raskajanoj grješnici u farizejevov kući. On je **čista srca** koji svoga nebeskog Oca gleda licem u licem. I tko njega vidi, vidi i Oca. On je **mirotvorac** koji od dvoga načini jedno, iz dva naroda jedan novi Božji narod.

Reći ćeš: Pa to je Isus! Kako ćemo se mi s njime uspoređivati?! Jest, ali i sv. Pavao doslovno proži-

vljava blaženstva kao živu živcatu istinu i stvarnost: Kao siromašni, a mnoge obogaćujemo; kao žalosni, a uvijek radosni; kao nepoznati, a poznati; kao umirući, a evo živimo; kao oni koji ništa nemaju, a sve posjeduju; kao kažnjeni, a ne ubijeni (usp. *2 Kor 6,8-10*). Jest, ali i Pavao je nedostižan, kako njega uzimaš za primjer? čudiš se. Kako nedostižan, vidiš li da piše sve u množini, uključujući i svoje učenike i suradnike, svoje novoosnovane kršćanske zajednice koje su tek izišle iz poganluka.

Ako blaženstva nisu ostvariva, pa prema tomu i sama stvarnost, onda su doista nestvarna, utopija. A znamo da je bilo i u prošlosti i u sadašnjosti divnih primjera koji su izbližega slijedili Krista, u životu proveli blaženstva i proglašeni blaženima: sveti Ivani, svete Terezije, sveti Franjo Asiški, Ksaverski, Saleški... Marija Petković, Ivan Merz, Ozana Kotorka, Alojzije Stepinac... Okreni se oko sebe, vidjet ćeš toliko osoba, kršćana, obitelji, koje se doista peku u situaciji iz koje mogu proizaći blaženstva, to jest blaženici. Pogledajmo kako:

Blago siromasima duhom, njihovo je kraljevstvo nebesko (*Mt 5,3*). Siromašni su duhom oni koji su uvjereni da po sebi i od sebe ništa nemaju, nego, ne okanjajući se rada ruku svojih, sve iz Božje ruke očekuju. Nije to društvena skupina sirotana koja samo čezne za posjedovanjem pa sve oko sebe kritizira i razara. Nego, obitelj i skupina svjesna svojih sposobnosti i svoje volje za socijalnom pravednošću, nada se Božjem providenju i odgovoru. U Boga je sreća. Takvi nisu napuhali svoj duh, nego su se ispraznili pred Bogom, pred kojega dolaze praznih ruku da darove prime i drugima ih prenesu. Stari Šimun, proročica Ana, Zaharija i Elizabeta, betlehemski pastiri, osobito Blažena Djevica Marija, koja kazuje kakav je Bog: "Gladne napuni dobrima, a bogate otpusti prazne" (*Lk 1,53*). Bijaše u jednoj župi jedan osiljeni bogatun, odmetnik od vjere, kojega je župnik pozivao da se vrati u crkvu, da pohađa sv. Misu, da se Bogu zahvali na Božjim darovima. A on je na to ovako bogohulno odgovo-

rio. "Sve što imam, to su ove moje ruke zaradile. I moja škola i pamet. Neka mi sve nesreća u crno more odnese što mi je Bog dao!" A ne zbori tako, Bog ti pamet prosvijetlio! Naravno da mu je sve u crno more otišlo, i bez rata! Silnici prohujaše, "veliki" projahaše i pustoš ostaviše, a oni mali sirotani, one skromne obitelji ostadoše u svojoj kući, na svojoj njivi, u svome mjestu, usklađujući svoju volju s Božjom voljom, štujući Boga i očekujući njegovu pomoć i njegov blagoslov.

Blago ožalošćenima, oni će se utješiti! (Mt 3,4). Nisu blaženi oni koji su puni nezadovoljstva, gorčine, tuge zbog vanjske situacije, na koju ionako ne mogu puno utjecati, nego oni koji su žalosni u prvom redu zbog svojih vlastitih grijeha koje nisu smjeli učiniti i zbog propusta dobra koje su morali učiniti. Utješit će se oni koji se istinski kaju, žaloste, optužuju sebe što su takvi, iz dana u dan. Još više, utješit će se oni koji su svoje srce otvorili nevoljama drugih. Koji su-pate s patnicima, su-trpe s progonjenima, koji hoće pomoći da se drugi izvuče iz nevolje. U obitelji smo po naravi pozvani da suosjećamo s roditeljima, s braćom i sestrama, a blaženstva nas potiču da takvi budemo ne samo prema ukućanima, nego prema svima koji trpe nepravde, koji su progonjeni. Nova Isusova obitelj.

Blago krotkima oni će baštiniti zemlju (Mt 5,5). Isus za sebe kaže da je krotka i ponizna srca. Živi Isusov primjer jest, opet, sv. Pavao koji se ovako ispovijeda: "Ja dakle tako trčim - ne kao besciljno, tako udaram šakom - ne kao da mlatim vjetar,

nego krotim svoje tijelo..." (1 Kor 9,26). Krotki su oni koji su ukrotili svoju ćud, narav, svoje strasti - oholost, škrtost, raspojasanost, neumjerenost. Blažen je onaj koji je ukrotio svoj jezik, "zlo nemirno, pun otrova smrtonosnoga", veli sv. Jakov. "Ako tko u govoru ne griješi, savršen je čovjek, vrstan zauzdati i cijelo tijelo" (Jak 3,2 i 8). U samoj obitelji valja uništavati zlogovore, a vježbati se u dobrom govoru o drugima, o Bogu. A ona "zemlja", koju će krotki baštiniti, nije samo parcela koja ti pripada po nekom nasljedstvu i ljudskom pravu, nego ona zemlja "od mora do mora", sva zemlja, na kojoj će se častiti i štovati pravi Bog, u kojoj će se obdržavati Božje zapovijedi, od prve do desete, svih osam blaženstava. Nova Isusova obitelj.

Isus je učenicima svojim, kao nijedan drugi učitelj na ovome svijetu, zajamčio tri velike stvari ili bolje rečeno tri neočekivana dara:

prvo, da će u nevoljama grcati do grla,

drugo, da će biti neustrašivi, koštalo ih glave (Iv 16,33) i

treće, da će biti radosni u dubini duše i da im te radosti nitko oduzeti ne će! (Iv 16,22). Takvo je stanje kadar proizvesti samo Bog. I u pojedinim osobama i u novim obiteljima. Toma, ne budi nevjeran, nego vjeran!

O blagdanu Svete Obitelji, 2007.

+ Ratko Perić, biskup
predsjednik Vijeća za obitelj BK BiH

**IV.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA**

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretima mjesnoga biskupa msgr. Ratka Perića

- br. 2224, od 15. prosinca 2007., fra Miljenko Mića Stojić razriješen službe župnoga vikara u Mostaru i imenovan župnim vikarom na Humcu;

- br. 1, od 2. siječnja 2008., don Ilija Drmić razriješen službe bilježnika pri Crkvenom sudu u Mostaru;

- br. 2, od 2. siječnja 2008., don Stipe Gale imenovan bilježnikom pri Crkvenom sudu u Mostaru;

- br. 31, od 5. siječnja 2008., fra Vjekoslav Miličević imenovan župnim vikarom u Međugorju;

- br. 32, od 5. siječnja 2008., fra Josip Vlašić imenovan župnim vikarom na Širokom Brijegu;

- br. 57, od 15. siječnja 2008., Ivani Kelava podijeljena kanonska misija za Osnovnu školu fra M. Čuića u Bukovici, do premještaja ili opoziva;

- br. 58, od 15. siječnja 2008., Mariju Roziću podijeljena kanonska misija za Osnovnu školu Silvija S. Kranjčevića u Mostaru, u školskoj godini 2007./2008.;

- br. 59, od 15. siječnja 2008., Mariju Mirkoviću podijeljena kanonska misija za Osnovnu školu Bjakovići, u školskoj godini 2007./2008.;

- br. 182, od 7. veljače 2008., fra Tomislavu Jeliću podijeljena kanonska misija za Srednju medicinsku školu sestara Milosrdnica, u školskoj godini 2007./2008.;

- br. 183, od 7. veljače 2008., don Ivanu Bebeku podijeljena kanonska misija za Gimnaziju fra Grge Martića, u školskoj godini 2007./2008.;

- br. 184, od 7. veljače 2008., don Mladenu Šutalu podijeljena kanonska misija za Gimnaziju fra Grge Martića, u školskoj godini 2007./2008.;

- br. 268, od 22. veljače 2008., don Tomislava Ljubana, dosadašnji župni upravitelj župe Ploče-Tepčići, imenovan župnikom iste župe;

- br. 290, od 26. veljače 2008., don Vinku Puljiću dana suglasnost za još jedno trogodište pastoralnoga rada u Porečko-pulskoj biskupiji;

- br. 305, od 27. veljače 2008., s. Ljiljani Kovač podijeljena kanonska misija za Osnovnu školu fra Didaka Buntića u Čitluku, do premještaja ili opoziva;

- br. 307, od 27. veljače 2008., Marjani Savić podijeljena kanonska misija za Osnovnu školu Ilije Jakovljevića u Mostaru, do premještaja ili opoziva;

- br. 308, od 27. veljače 2008., Dariji Đolo podijeljena kanonska misija za Osnovnu školu u Biogradima i u Drugoj osnovnoj školi u Širokom Brijegu, u školskoj godini 2007./2008.

Izvan Biskupije:

- don Ante Ivančić ("Rimski"), imenovan župnim upraviteljem župe sv. Pavla u Puli, dekretom msgr. Ivana Milovana, biskupa porečkoga i pulskoga, br. 239/2008., od 16. veljače 2008.

- na molbu biskupa msgr. Ivana Milovana, odobren boravak i djelovanje don Vinku Puljiću, u dogovoru s njime, u porečkoj i pulskoj biskupiji na tri daljnje godine, br. 290/2008., od 26. veljače 2008.

KRIZME U 2008. GODINI

Nedjelja, 30. ožujka 2008. - II. vazmena	Gabela
Nedjelja, 6. travnja - III. vazmena	Jare
Subota, 12. travnja	Čitluk
Nedjelja, 13. travnja - IV. vazmena	Ljuti Dolac Goranci
Subota, 19. travnja	Posušje
Nedjelja, 20. travnja - V. vazmena	Dračevo / Čeljevo Čapljina / Gorica-Struge
Subota, 26. travnja	Humac
Nedjelja, 27. travnja - VI. vazmena	Kruševo

Četvrtak, 1. svibnja - Uzašašće	Grljevići Domanovići
Subota, 3. svibnja - sv. Filip i Jakov, ap.	Prenj / Aladinići
Nedjelja, 4. svibnja - VII. vazmena	Široki Brijeg
Subota, 10. svibnja - bl. Ivan Merz	Duvno Seonica
Nedjelja, 11. svibnja - Duhovi	Mostar
Subota, 17. svibnja	Vitina
Nedjelja, 18. svibnja - Presveto Trojstvo	Buhovo Buna Gabela Polje
Četvrtak, 22. svibnja - Tijelovo	Međugorje Stolac
Petak, 30. svibnja - Srce Isusovo	Potoci

Nedjelja, 1. lipnja - IX. kroz godinu	Polog
Četvrtak, 12. lipnja	Šuica
Petak, 13. lipnja	Ploče-Tepčići
Subota, 14. lipnja	Rašeljke / Grabovica / Prisoje / Vinica Bukovica
Nedjelja, 15. lipnja - XI. kroz godinu	Gradina
Nedjelja, 22. lipnja - XII. kroz godinu	Gradac
Subota, 28. lipnja	Rakitno
Nedjelja, 29. lipnja - sv. Petar i Pavao, ap.	Rotimlja
Nedjelja, 6. srpnja - XIV. kroz godinu	Kočerin

Subota, 16. kolovoza - sv. Rok	Trebinja
Nedjelja, 31. kolovoza - XXII. kroz godinu	Neum

JUBILEJ GOSPE LURDSKE

Mostar, 8. siječnja 2008.
Prot. br. 39/2008.

ŽUPNIM UREDIMA HERCEGOVAČKIH BISKUPIJA

Ove se godine obilježava 150. obljetnica ukazanja Blažene Djevice Marije u francuskom mjestu Lurdu (Lourdes). Papa je proglasio Jubilarnu godinu koja traje od 8. prosinca 2007. do 8. prosinca 2008. na svetkovinu Bezgrješnoga Začeca Blažene Djevice Marije.

APOSTOLSKA POKORNIČARNA izdala je 21. studenoga 2007. dekret, u kojem su određene norme za dobivanje potpuna oprosta u ovoj jubilarnoj prigodi.

Donosimo prijevod dijela dekreta s konkretnim uputama za dobivanje potpunog oprost. Neka župnici i drugi dušobrižnici upoznaju vjernike s ovim dekretom, te neka se pobrinu da se u naznačene dane u župnim crkvama izloži kip ili slika Blažene Djevice Marije Lurdske, onako kako je određeno dekretom, uz molitvu krunice ili koju drugu marijansku pobožnost.

Tekst dijela dekreta (prijevod s latinskoga). "Kako bi iz ovoga pobožna spomena mogli izrasti plodovi obnovljene svetosti, vrhovni je svećenik Benedikt XVI. velikodušno odredio da se dar potpunog oprost može zadobiti prema sljedećim uvjetima:

Svi i pojedini Kristovi vjernici, istinski raskajani, dužno očišćeni sakramentom ispovijedi, i okrijepljeni Presvetom Euharistijom, i koji prikazu pobožne molitve na nakanu Vrhovnoga svećenika, mogu svakodnevno zadobiti potpuni oprost, koji se također, s pomoću molitve (*ad modum suffragii*), može namijeniti za duše vjernih u čistilištu:

A. - Ako, tijekom godine od 8. prosinca 2007. do 8. prosinca 2008. uključivo, pobožno pohode slje-

deća mjesta, po mogućnosti, ovim redom: 1 - župni krsni zdenac na kojem je krštena Bernardica; 2 - kuću, zvanu "cachot" (zatvor), obitelji Soubirous; 3 - Masabjelsku špilju; 4 - kapelicu hospicija gdje je Bernardica primila Prvu pričest - te se na tim mjestima zaustave u pobožnu razmatranju kroz prikladno vrijeme, zaključujući s molitvom Očenaša, Ispoviješću vjere bilo kojega odobrena obrasca, i jubilejskom molitvom ili kojim drugim marijanskim zazivom.

B. - Ako, od blagdana Prikazanja Gospodnjega 2. veljače 2008. do liturgijskog spomendana Blažene Djevice Marije Lurdske 11. veljače 2008. uključivo, a o 150. obljetnici ukazanja, pobožno posjete blagoslovljenu sliku / kip Blažene Djevice Marije Lurdske u bilo kojoj crkvi, kapelici, špilji ili drugom dostojnom mjestu gdje je na javno štovanje svečano izložena, i pred tom Gospinom slikom obave neki pobožni čin marijanske pobožnosti, ili se barem zaustave u sabranu razmatranju kroz prikladno vrijeme, zaključujući s molitvom Očenaša, Ispoviješću vjere bilo kojega odobrena obrasca, i zazivom Blažene Djevice Marije.

C. - Starije osobe, bolesnici i svi oni koji iz opravdana razloga ne mogu izići iz kuće, svjesno odbacujući svaki grijeh i imajući nakanu ispuniti tri navedena uvjeta čim bude moguće, također mogu - kod kuće ili gdje ih zapreka zatekne - zadobiti potpuni oprost, ako, između 2. i 11. veljače 2008. duhovno pohode (navedena mjesta), željom svoga srca, izmole naznačene molitve, i s povjerenjem u Boga prikazu po Mariji svoje bolesti i nevolje života.

Kako bi Kristovi vjernici mogli što lakše sudjelovati u ovim nebeskim darovima, neka ih svećenici kojima su mjerodavne crkvene vlasti dale odobrenje za ispovijedanje, spremno i velikodušno prime, i neka svečano predvode javne molitve Bezgrješnoj Djevici Bogorodici.”

Tako dekret.

Što je to oprost? “Oprost je otpuštenje pred Bogom vremenite kazne za grijeh kojih je krivica već izbrisana; to otpuštenje vjernik, pravo raspoložen i uz određene uvjete, dobiva posredovanjem Crkve koja, kao poslužiteljica otkupljenja, svojom vlašću dijeli i primjenjuje blago zasluga Krista i svetaca.”

“Oprost je djelomičan ili potpun, već prema tome da li od vremenite kazne za grijeh oslobađa djelomično ili potpuno.”

“Oprosti se mogu primijeniti živima ili pokojnima” (*Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1471). Da ne bi bilo zabune, *L'Osservatore Romano*, od 10. veljače 2000., str. 4, specificirao je: “Oprosti su uvijek namjenjivi ili za sebe ili za duše pokojnika, ali nisu namjenjivi za druge žive osobe na zemlji.” Svatko, dakle, samo za sebe dok je u ovom životu.

Egzistencijalna pokora. Svaki naš ljudski grijeh, pogotovo teški i smrtni, ima dva vida: krivnju (s vječnom kaznom) za koju u ispovijedi i kajanju primamo oproštenje (*absolutio*), i vremenitu kaznu koju zaslužujemo i u vremenu ispaštamo, a za nju nam Crkva iz blaga Kristovih zasluga i zasluga Svetaca udjeljuje oprost (*indulgentia*). U sv. ispovijedi Bog oprašta krivnju (s vječnom kaznom), ali ostaje vremenita kazna za koju se u ispovijedi prima

pokora (*poenitentia*). Ako nam kajanje i pokora (s molitvom i patnjom) nisu savršeni, tih se vremenitih kazna posve ne oslobađamo na ovome svijetu. Dapače, nosimo ih sa sobom i u drugi život, u čistilište.

Djelomičnim ili potpunim oprostom opraštaju se djelomične ili potpune vremenite kazne. Ti se oprosti, djelomični i potpuni, mogu primijeniti i za žive, ali samo za sebe, ne za druge žive, i za pokojne. Ali čovjek u grijehu ne može primijeniti ni za žive ni za mrtve, jer nije skrušen, raskajan, raspoložen.

Uvjeti da Kristov vjernik dobije potpuni ili djelomični oprost jesu sljedeći:

1. da učini neko oprostno djelo, a pod tim se redovito razumije **hodočašće** u određenu crkvu, zakonito svetište, za ovaj jubilej u Lurd... Za one koji ne mogu poći u Lurd, neka hodočaste u mjesto gdje je izložena slika ili kip Gospe Lurdske. Za bolesnike dostatno je “duhovno” hodočašće.

2. da se valjano **ispovjedi** pred svećenikom ovlaštenim za ispovijedanje (bitno je da vjernik bude u stanju milosti),

3. da se **pričesti**,

4. da izmoli **Vjerovanje** i molitvu na nakanu Svetog Oca, to je redovito **Očenaš**. I neki marijanski zaziv: **Zdravo Marijo**, ili Zdravo Kraljice, ili Litanije, ili koja druga molitva B. D. Mariji.

U ovom jubileju taj se oprost može dobiti odnosno primijeniti svaki dan od 2. do 11. veljače 2008., kako je gore propisano.

Za to, naravno, nije potrebna ispovijed svaki dan (ako je vjernik u stanju milosti), ali jesu potrebni ostali uvjeti.

+ Ratko Perić, biskup

JUBILEJSKA MOLITVA

Bože Oče naš,
među svim si stvorovima oblikovao Mariju,
savršeno stvorenje, "Bezgrješno začecé".
Ovdje u Lurdu ona je to ime proglasila, a Bernardica ga ponovila.

Bezgrješno začecé; to je usklik nade:
zlo, grijeh i smrt nisu više pobjednici.
Marijo, znaku prethodni, zoro spasenja!

Marijo,
nevina, i utočište grješnika,
mi ti se molimo.

Zdravo Marijo...

Gospodine Isuse,
dao si nam Mariju za Majku.
Ona je imala udjela u tvojoj mucii i uskrснуću.
Ovdje u Lurdu ona se Bernardici ukazala,
rastužena zbog naših grijeha, ali zračeci tvojim svjetlom.

Po njoj ti povjeravamo sve radosti i žalosti,
svoje osobne, i svih bolesnih i svih ljudi.

Marijo,
Majko i sestro naša,
pouzdanje naše i pomoći naša:
mi ti se molimo.

Zdravo Marijo...

Duše Sveti, ti si Duh ljubavi i jedinstva.
Ovdje u Lurdu Marija je po Bernardici tražila
gradnju kapelice i dolazak u procesiji.
Nadahni Crkvu koju je Krist sagradio na Petrovoj vjeri:

saberi je u jedno.
Predvodi hodočašće Crkve:
neka bude vjerna i odvažna!

Marijo, ti si Duhom Svetim ispunjena,
Ti si zaručnica i službenica.

Ti si uzor kršćana i majčinsko lice Crkve:
mi ti se molimo.

Zdravo Marijo...

Za tolike milosti ovdje primljene,
za sva obraćenja,
za sva oprostjenja,
za sva ozdravljenja,
za sva zvanja i obećanja
koja si potvrdila i koja su ovdje nastala,
za radost služenja drugima, koju nam doživjeti daješ,
Gospo Lurdska,
mi ti zahvaljujemo!

Zdravo Marijo...

Sa svom braćom i sestrama svijeta,
sa svim narodima željnima pravde i mira,
s mladima koji traže svoju stazu,
Ti, koja si se djevojčici Bernardici
ukazala kao mlada žena,
sa svima koji tuguju, koji boluju,
koji trpe zbog kojeg nedostatka ili neuspjeha,
s onima koji imaju razloga očajati:
Gospo Lurdska,
mi ti se molimo!

Zdravo Marijo...

Jer ti si Božji osmijeh,
odraz Kristova svjetla,
prebivalište Duha Svetoga,
jer si izabrala Bernardicu u njezinoj bijedi,
jer si Zvijezda jutarnja i Vrata nebeska
i prvouskrslo stvorenje,
mi ti se divimo,
mi ti kličemo
i s tobom pjevamo divna djela Božja.

Veliča...

Ova je molitva sastavljena od šest strofa. Prve tri ili druge tri mogu se moliti odvojeno u različitim prilikama.
Zdravo Marijo može se moliti nakon svake strofe.

KORIZMENA REKOLEKCIJA

Mostar, Pepelnica, 6. veljače 2008.

Na Čistu srijedu, 6. veljače 2008., upriličena je, već tradicionalna, duhovna obnova na početku korizme za svećenike Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Okupilo se šezdesetak misnika među kojima i desetak redovničkih. Nakon srednjega časa duhovni je nagovor imao pastoralni vikar don Ivan Štironja koji je govorio na temelju evanđeoskog teksta o čudesnom ulovu.

Bila je to ujedno i priprava za sv. ispovijed koja je uslijedila nakon razmatranja. Potom je obavljena pobožnost Križnoga puta i slavljena sv. Misa koju je predvodio biskup Ratko. U svojoj je propovijedi naglasio važnost posta, molitve i žrtve kao sredstava borbe protiv ovozemaljskih napasti, kojima obiluje u životu svaki čovjek pa i svećenik. Pozvao je svećenike da se po primjeru Kristovu odlučno suprotstave nasrtajima zloga. Na tom putu stavio je kao izvrstan primjer bl. kardinala Štepinca, koji je na montiranom procesu odlučno branio svoju svećeničku i biskupsku čast i savjest, kao i čast svoje Crkve i hrvatskoga naroda. Svećenici su dali svoju korizmenu milostinju za izgradnju crkve u Zambiji.

ČUDESAN ULOV (Lk 5,1-11)

Svakim novim čitanjem ovoga evanđeoskog teksta o čudesnu ulovu (Lk 5,1-11) doživljavamo veličanstven prikaz Isusova djela. Kako samo sv. pisac sažeto donosi najvažnije trenutke drame izvedene na Genezaretskom jezeru. Na pozornici su dvojica protagonista, najpoznatija imena i najčešće spominjana u Novom Zavjetu: božanski učitelj Isus i ljudski učenik Šimun koji je u prvom susretu s Isusom primio novo ime (Iv 1,41) Kefa - Petar - Stijena! U središtu je pozornosti Božja riječ u prvom činu drame, a u drugom poslanje apostola odnosno Crkve. Cilj, pouka i poruka: izvršenje volje Očeve - ostvarenje kraljevstva Božjega na zemlji.

Isus je, dakle, posve odgovorno shvatio zadaću koju mu je povjerio Otac nebeski. Ne priča samo

zato što mora nego govori iz srca, s radošću. Vjerno prenosi ono što Otac želi. Sv. Ivan zapisuje doslovne Kristove riječi: *Jelo je moje vršiti volju onoga koji me posla i dovršiti djelo njegovo (Iv 4,34)*. Zato Isusa svakoga dana nalazimo u osami. U tišini se s Ocem konzultira i meditira. Vjeruje u ono što govori. Sam se oduševio za ono što je primio i zato zanosno nastupa. Samo se tako može nekoga drugog oduševiti. Nije onda čudo što su se divili milini riječi koje su tekle iz njegovih usta. Pa zato se narod gurao da čuje riječ Božju. Sv. Luka poslije će zapisati i pohvalu jedne žene iz naroda: *Blažena utroba koja te nosila (Lk 11,27)*. Blago majci koja te rodila.

Kušajmo evanđelje Isusa Krista tako propovijedati, da ono na neki način padne u naše vlastito srce. Tada će ga valjda i drugi slušati (K. Rahner).

Isus ne propovijeda samo u Hramu odnosno u sinagogi, ne samo o blagdanu ili na dan subotnji. Isus propovijeda na svakome mjestu, u svako vrijeme, u svakoj prigodi. To zorno potvrđuje i ovaj tekst. Obilazi po malim ribarskim mjestima u želji da što više i što bolje oduševi za kraljevstvo Oca svoga. Ne bježi i ne sakriva se da mu ne bi dosađivali. On ne čeka da ljudi uskoče u njegovu ponudenu mrežu spasenja, nego on ide za njima, traži ih, zove. U nastupu je istodobno blag i ozbiljan, u propovijedanju jasan i auktoritativan, u životu autentičan i primjeren. Sama pojava izražava posebnost, upućuje na Boga koji je bogat milosrđem i ljubavlju (Ef 2,4). Nije onda čudno što se već pomalo šapuće: *Odakle ovomu ta mudrost i te čudesne sile? (Mt 13,54)*. Ovo bi mogao biti Mesija. Već su to mnogi naslutili. Zato ga slijede.

Spazi dvije lađe gdje stoje uz obalu; ribari bili izašli iz njih i ispirali mreže. Ribari su priveli kraju svoju lađu. Rade svoj uobičajeni posao. Neuspjeh je sastavni dio ne samo ribarskoga nego i svakoga drugog zanata odnosno poziva. Pa i to je jedno iskustvo s bolnom poukom i spasonosnom porukom. Neuspjeh je noć iza koje dolazi zora dvo-

struke radosti zbog žrtve i strpljivosti, dolazi dan uspjeha protiv svake logike. Stoga neuspjeh ne bi smio biti predmet razočaranja nego još veći poticaj da se ustraje na putu traženja kraljevstva Božjega.

Isus božanski primjećuje gdje, tko i što radi. Uz to jednostavno stupa u kontakt s osobama. Nije mu teško ni zamoliti da mu se netko ili nešto stavi na raspolaganje. Pa ne čini svoju samovolju nego izvršava Očevu volju. Cilj mu je savršeno jasan: izvršiti Očevu volju, navijestiti kraljevstvo Božje. U svjetlu te božanske zadaće stavlja sve na raspolaganje i traži suradnike. Zamoli Šimuna da otisne malo od kraja i poče poučavati mnoštvo. Govorio im je *kao onaj koji ima vlast, a ne kao njihovi pismoznanci* (Mt 7,29). On, Slika, Riječ i Govor Očev, želi čovjeku vratiti iskonsku sliku Božjega lica, pomoći ljudima da progovore Božjim rječnikom i postanu narod Bogu mio. Pa to je iskonsko dostojanstvo čovjeka, djeteta Božjega.

Isus je odlučan i jasan u riječi. Riječ ima posebnu snagu. Što je promišljenija, to je prodornija. Riječ ima moć preporoditi čovjeka i promijeniti svijet. Što je ljepša i blaža, to je udarnija i učinkovitija. O čemu propovijeda Isus? Propovijeda ono što smo i mi pozvani propovijedati. Govori o obraćenju, milostinji, molitvi, postu, praštanju, bratskoj ljubavi, o nepropadljivu blagu, o služenju Bogu.

Obratite se jer približilo se kraljevstvo nebesko! (Mt 4,12-17).

Kad daješ milostinju - neka ti ne zna ljevica što čini desnica (Mt 6,3).

Kad molite, ne blebečite kao pogani (Mt 6,7).

Kad postite, ne budite smrknuti kao licemjери (Mt 6,16).

Ako otpustite ljudima..., otpustit će i vama Otac vaš nebeski (Mt 6,14).

Ne sudite da ne budete suđeni! (Mt 7,1-5).

Ako ti je oko nevaljalo, cijelo će ti tijelo biti tamno (Mt 6,23).

Ne zgrčite sebi blago na zemlji nego na nebu (Mt 6,19-21).

Ne možete služiti Bogu i bogatstvu (Mt 6,24).

Sve, dakle, što želite da ljudi vama čine, činite i vi njima (Mt 7,12).

Isus je hrabro govorio, govori i govorit će. Božja poruka, istina, nailazi na poteškoće prihvaćanja i osporavanja u ovom svijetu jer ljudi imaju svoje jezike, logike, navike, mentalitete; imaju svoje načine zaključivanja i razmišljanja; od istine uho odvrćaju, a bajkama se priklanjaju (2 Tim 4,4). Ali ona se probija ponajprije zbog stava i jasnoće Kristove. Kod njega nema okolišanja i politiziranja. Uvijek potpuno jasan. Što kazuje, to stavom potvrđuje. Što

obeća, to izvrši. U njegovu susretu nema dvoznačnosti ni u govoru dvosmislenosti. Njegovo "da" jest "da", njegovo "ne" jest "ne".

Kada dovrši pouku, reče Šimunu: Izvezi na pučinu i bacite mreže za lov. Zanimljiva je Isusova zapovijed. Petre, *izvezi*; Petre, Jakove, Ivane..., *bacite mreže. Različiti su dari, a isti Duh; i različite službe, a isti Gospodin; i različita djelovanja, a isti Bog koji čini sve u svima* (1 Kor 12,4-6). Svatko je pozvan izvršiti svoju zadaću, a svi skupa, u duhu zajedništva, upraviti snage prema zajedničkom cilju. I Isus je ovdje na ispitu: priča li jedno a drugo čini ili mu riječ nalazi prostora u djelu? Teorija nema smisla bez prakse. Riječ mora naći mjesto u životu. Nedjeljna se propovijed treba pretočiti u život već u ponedjeljak. U protivnom nema smisla. Prazna je! Izduhla, rekao bi narod. To znači, nema duha, beživotna!

Petrova je reakcija potpuno logična i normalna: *Učitelju, svu noć smo se trudili i ništa ne ulovismo.* Petar govori iz svoga ribarskog iskustva, razmišlja svojom ribarskom glavom. Nije odmah skočio s tvrdnjom da nema od toga ništa. *Probaj ti, ali uzalud ti je, vidjet ćeš da nema koristi. To ti je gubljenje vremena.* Tako mi kad nam nešto ne odgovara. A kad nam je do nečega stalo, onda: *to ti je super, prava stvar, poslušaj, govorim ti iz svoga krvavog iskustva.* Petar kulturno iznosi svoje mišljenje, ali je spreman poslušati i učiniti kako Isus kaže. Dobro zna da se u lov nekih riba ne ide po danu, pogotovo u podne. Ali mu ne pada napamet da u svojoj vatrenosti ili oholosti Isusu prigovori: *gdje ćeš ti učiti staroga ribara, pogotovo ti, tesar?! Nema mjesta podsmijehu.* Sa svim poštovanjem dodaje: *na tvoju riječ bacit ću mreže.* Isplati se poslušati.

Učiniše tako te uhvatiše veoma mnogo riba; mreže im se gotovo razdirale. Vidi čuda. Ulov usred bijela dana. Pa to nema veze s logikom ni s dosadašnjom praksom i teorijom. Pa tako je, nema to veze s ljudskom logikom i navikom. To je Božja logika, Božja mudrost. Ali tu logiku Bog ne želi držati za sebe. Svoj patent želi podijeliti sa svima onima koji to žele. Pa to je razlog Isusova dolaska. Nije li prije čudesnog ulova poučavao i uvjeravao mnoštvo: *Nemojte zabrinuto govoriti: Što ćemo jesti? ... Što ćemo piti?... U što ćemo se obući?, ta to pogani ištu. Zna Otac vaš nebeski da vam je sve to potrebno. Tražite stoga najprije Kraljevstvo i pravednost njegovu, a sve će vam se ostalo dodati* (Mt 6,31-33).

Sve što čovjek ima, od Boga mu dolazi. Kad to čovjek prizna, i sve što ima, Bogu posveti, to jest stavi mu na raspolaganje, onda ga Bog stostruko

nagradi, posveti mu i dušu i tijelo, neuspjeh mu pretvori u uspjeh, žalost u radost.

Idi od mene! Grešan sam čovjek, Gospodine! Iznenaduje nas Petrova reakcija. Očekivali bismo barem malo radosti i oduševljenja, pa malo i nadimanja. No, on je iskren. Siguran je da to nema veze s ljudskom pameću ni sposobnošću. Ovo može samo Bog.

Pred Bogom se čovjek spontano osjeća malim, nedostojnim njegove blizine i svetosti. Zato se Petar pretvorio u stup strahopoštovanja pred tim velikim djelom i još većim čudotvorcem. On je načistu, Isus nije običan čovjek, on je Gospodin. Zato se baca na koljena, klanja se božanskom učitelju, prvi ga priznaje i ispovijeda mu se.

Susret s Isusom potpuno mijenja Petra. Bit će trenutaka kad ga ne ćemo moći prepoznati, na mahove će se zaboraviti. Prisjetimo se Petra kada odvrća Isusa od križa, kad vadi mač i na nedopustiv ga način brani, kad ga se odriče kao Učitelja. Sve to potvrđuje da novi Petar sa sobom nosi staroga Šimuna, ali on se definitivno opredijelio. Nema ustupanja, pogotovo poslije onoga: *Petre, voliš li me više nego drugi (Iv 21,15-17)*. To je bio zadnji ispit, matura i laurea. Na moru je vidio da Isus sve može; u danima muke osvjedočio se da Isus sve vidi; a sad mu priznaje: *Gospodine, ti sve znaš*, zašto me pitaš. Petar je povjerovao da je Isus Gospodar svega. Zato je postao sav Isusov. Ostavio je ženu, obitelj, posao, staru lađu, jezero, sve što je imao i stavio se u službu Božje riječi. Noći uzaludnog truda ostale su zauvijek iza njega. Ne samo da je dobio novi poziv, nego je postao i novi čovjek, i započeo živjeti novim životom. Zato je dobio novo ime, Petar - Stijena. U znak priznanja, zahvalnosti i povjerenja Petar će dobiti i novu lađu, Kristovu Crkvu. Krist će mu dati i novu mrežu Božje riječi kojom će kao vrhovni kormilar izvoziti na pučinu i iz dubine grijeha privoditi ljude k Bogu. Petar je usvojio Kristovu logiku potpune predanosti Božjoj volji i potpuno ovladao novim jezikom Kristove ljubavi. Postao je vidljiva glava rassetoga i uskrsloga Krista, svoga Boga i Gospodina kojemu je ostao vjeran do mučeničke smrti. I ne samo on. I svi drugi, Ivan, Jakov, Toma, Filip... svi do jednoga ostali su vrijedni i vjerni do kraja. Jedino je Juda posebna tužna priča. Imao je svoj vlastiti interes i gledao vlastitu korist. Uživao je u zveckanju novca i prebacivanju kese iz jedne ruke u drugu. Na sjaj zlatnika oči bi mu se zacaklile. Srce mu je bilo u novčarki. Zato je riskirao dušu. Otišao je "u noć". Tako to biva kad se prezre Krist koji je Put, Istina i Život. Kad se otkvači od Kristova puta i pođe svojim vlastitim ćorsokacima,

kad se sva istina slije u vlastito mišljenje i stavove, onda se život pretvori u jedno "svejedno", bez cilja, bez vjere, bez nade. Svejedno je onda ako završi u suicidu.

Petre, ne boj se! Odsada ćeš loviti ljude! Petar nije ništa novo rekao priznavanjem svoje grješnosti. Zna Isus kakav je čovjek i što je u čovjekovu srcu. On ne traži čistunce, nego ljude koji su u svakom trenutku spremni baciti mreže, pa i u ono najnezgodnije vrijeme, kad nam znanje i iskustvo sto posto govori da bi mogao biti čisti promašaj. Isus traži ljude koji su spremni vršiti volju Božju, ljude beskrajne vjere i nade protiv svake nade. Ne boj se, Petre, ja upravo takve trebam. Ja sam došao zvati grješnike, one koji priznaju svoju ljudsku bijedu. Pa samo se takvi mogu mijenjati. Trebam one koji se kaju, kojima je žao što su pogriješili i sagriješili, one koji ne uzimaju sebe za primjer. Ne trebaju mi oholice koji druge obvezuju a sami ni da prstom maknu. Takvih imam pune hramove. Takvi ne ukazuju na Boga koji im je darovao sve što imaju nego na sebe: *nu mene*. Ne boj se, Petre, jer ja trebam one koji znaju kleknuti i moliti za oprostjenje. To je kolijevka novih rođenja i ređenja; pokajnička koljena su kolijevka novozavjetnih svećenika. Priznanje, kajanje, molba za oprostjenje, želja za novim životom. To je znak malenosti i poniznosti pred velikim Bogom. To je uvjet obilja milosti, uvjet promjene i novosti života. Ne boj se, Petre, jer žrtva Bogu duh je raskajan, a srce raskajano, ponizno, Bog ne prezire (Ps 51), nego pohvaljuje i obilno nagrađuje.

Mogao se Petar braniti da ne zna ništa raditi osim ribu loviti. Pa ni to mu ne treba, od sad će loviti ljude. Vjera se ne širi ni znanjem ni imanjem, ni ljudskom spretnošću ni ljudskom mudrošću. Svijetu na području vjere ništa ne ćemo moći ponuditi ako u središte svoje lađe ne pustimo živoga Krista i ne dopustimo mu da nas njegova Riječ zahvati i obnovi.

Ovo se dogodilo u ono vrijeme na Genezaretskom jezeru. Šimun i Andrija, Jakov i Ivan bijahu ribari. Nikakav poseban susret. Obično, svakodnevno ispiranje mreža. Tu još više upoznaše Isusa, zahvaljujući njegovoj šetnji. Oduševiše se i opredijeliše za njegovu osobu i nauk.

Možda se nešto slično dogodilo i u našem vlastitom životu. Običan susret sa svećenikom. Obično druženje putem dok je išao do bolesnice u selu. Običan put selom prerastao u put u sjemenište ili bogosloviju. Kako je presudan taj običan susret. Običan svećenički stav, obično svećeničko ponašanje, obična svećenička nošnja, privlači. Ono što kod svećenika nije svećeničko, to je neobično. Odudara,

ne privlači nego odvlači. Ni u župi, ni na igralištu, ni u školi, ni na cesti, ni u bolnici. Nije potrebno učiniti životni podvig da bismo nekoga oduševili za Isusa, za sjemenište ili bogosloviju. Potreban je samo spreman odaziv na Kristove riječi: Bacite mreže! Koji put traži se drugačiji postupak, različit od običajnika, znanja i iskustva. Traži se malo više strpljivosti i spremnosti. Postoje prilike kada se i bez vrećice karitasa može potvrditi Kristova ljubav. Ako uljudno kažeš da ne možeš pomoći, već si učinio puno. Fina riječ ništa ne košta, a puno vrijedi. Bili bismo uspješniji kad bismo imali Isusovu moć i mogli čudesno nahranjivati, ozdravljati, zloduhe izgoniti. To bi nam možda dobro došlo, ali to Isus od nas ne traži. Njemu je potrebno nešto drugo i zato pita o običnim svećeničkim stvarima. Stoga je vrijeme korizme poziv ponajprije nama svećenicima. Zašto nama? Pa zato što se od nas najviše traži. Ako nemam, kako ću dati? Ako se ne napunim, odakle ću imati i dati?

Mi propovijedamo, druge učimo i pozivamo na istinsko življenje i svjedočenje vjere. Ne bilo kakvo svjedočenje, nego kakvo Krist hoće. Isus na poseban način naglašava usklađenost srca i uma, duše i tijela, riječi i djela. Novozavjetni spisi često govore o tome kako Krist ozbiljno i odlučno upozorava pismoznance i farizeje. Uzmimo samo primjer iz Matejeva evanđelja: *Na Mojsijevu stolicu zasjedoše pismoznanci i farizeji. Činite dakle i obdržavajte (to govori mnoštvu i svojim učenicima) sve što vam kažu, ali se nemojte ravnati po njihovim djelima jer govore, a ne čine. Vežu i ljudima na pleća toware teška bremena, a sami ni da bi ih prstom makli (Mt 23,2-4). Koliko ih je samo puta upozorio: jao vama (Mt 23,15).*

Isus je došao među nas da nas bratski i prijateljski upozori, pa ako treba i ukori. Došao je od Oca da nam kaže istinu o Ocu i pokaže put do Oca i dadne nam život u izobilju. Bio je uvjerljiv, jer je istinski i sinovski imao povjerenja u Oca. Uvjerljivo je govorio, jer je bio vjeran i poslušan, *do smrti, smrti na križu.*

Današnjom Čistom srijedom započinjemo vrijeme vježbanja u sličnosti Kristu do smrti na križu. Pepelnica odiše pozivom na obraćenje: *Bože, ti ne ćeš smrti grješnika nego da se obrati i živi (Molitva blagoslova pepela). Zborna molitva posvješćuje nam da započinjemo 40-dnevnici posta, molitve i bratske ljubavi (Misal, str. 119). Zastanimo na trenutak i postavimo sebi nekoliko pitanja u svrhu pripreme za svetu ispovijed.*

Obraćenje! Središte korizme. Kako reagiram na poziv "obratite se"? Je li to za mene aorist, svrše-

no vrijeme, gotov čin, ili bi trebao biti prezent i futur prvi, da još malo poradim na tome? Obraćenje uključuje i samozatajnost, nisam u središtu ja nego Krist.

Kraljevstvo Božje! Promatram li to kraljevstvo u svjetlu riječi "Kome je više dano, od njega će se više tražiti"? Kako bi prošao na Božjem sudu kad bi me noćas stvarno Bog pozvao? Vjerujem li u blizinu kraljevstva Božjega? Dajem li sve od sebe da ga zaslužim? Vjera! Vjeruj, vjeruj, spasit će te vjera! U životnim burama i olujama samo vjera ostaje. Kad navale bujice ostaje samo ono što je građeno na čvrstom temelju vjere.

Milostinja! Dobro je upitati se o korektnu upravljanju župnom milostinjom, ali ovdje je govor o mome vlastitom milodaru, iz svoga džepa drugomu. Dajem li milo kao što milo primam? (Papa Benedikt u središte svoje ovogodišnje Korizmenne poslanice stavlja ovu temu: Milostinja je način pomaganja potrebitih, vraćanje duga prema pravdnosti, put da postanemo upravitelji dobara a ne vlasnici, način da očuvamo slobodu srca pred ispraznom slavom, sredstvo približavanja drugima i Bogu kao i pomirenja s braćom i s Bogom, sredstvo za produbljivanje našega kršćanskog poziva i opredjeljenja).

Molitva! Molim li redovito i rado? Prednjačim li u pobožnosti pred povjerenim pukom? Je li molitva samo vanjska ili je i unutarnji čin?

Post! Vjerujem li u snagu posta? Nalazi li post mjesta u mojoj duhovnosti? Postim li rado i radošno?

Bratska ljubav! Znam li još i za koga, osim za sebe i za svoje?

Zaključak

Pred nama je apostolska družina koja je napravila iskorak. Iz svijesti grješnosti ribara Šimuna nikao je novi život, novo ime, niknuo je Petar Stijena. Od male mreže, koja je stala u barku, nastala je golemo mreža koja obuhvaća cio svijet, nastala je Crkva, koju zovemo Petrovom lađom. Zahvaljujući Petrovoj mreži, i mi smo izvučeni iz dubine podzemlja. Petrova nas je mreža ulovila i po krštenju izbacila iz dubina grješnosti. Obasjalo nas je *sunce s visine*, zaživjeli smo novim životom, hranimo se kruhom života vječnoga. Ali nije dostatno samo se ukrcati na Petrovu lađu, uhljebiti se u Crkvi Kristovoj. Na njoj svatko dobiva svoje zaduženje. Tu se ne može biti samo putnik, jer po krštenju postadosmo posada. Po ređenju kormilari lađe koja se zove župa. Hvaljevrijedno je da se hranimo kruhom živim, pa to je

zapovijed Kristova: uzmite jedite; uzmite, pijte. Ali tu nije kraj. Krist ide dalje i zapovijeda: činite! To je poziv na akciju. Staviti sebe i sve svoje sposobnosti u službu lomljenja Riječi i Kruha života.

Isus traži aktivnost, i autentičnost. Ne možemo se izvlačiti na razne fraze i trikove: *ja nisam dostojan, nije to moje, nemam ja za to sposobnosti*. Ne možemo se izvlačiti ni na slabosti. Možda se i Petar pokušao izvući: *Idi od mene! Grešan sam čovjek, Gospodine!* Pozvani smo biti apostoli poput Petra, Ivana, Jakova. Nemojmo reći: što možemo mi, mala šačica? Isus je sa šačicom apostola udario na cio svijet. Vjerovali su Isusu i zato su uspjeli. Bilo je sumnji i straha, ali su ustrajali s Isusom.

Ova je godina od Petrova i Pavlova 2008. do Petrova i Pavlova 2009. posvećena sv. Pavlu. Prigoda je to da se prisjetimo što je sve učinio taj veliki apostol. Kuda je dotjecao, nicala je Crkva jer se udružio s Bogom, najboljim sijačem. Ali nisam ja sv. Pavao, još se borim sa Savlom u sebi. Nemojmo se na to izvlačiti, sveti je Pavao primjer. *Nisam dostojan zvati se apostolom jer sam progonio Crkvu Božju...*

ali milošću Božjom jesam što jesam... nije Bog štedio obliti Pavla obiljem svoje milosti. Istina, i Pavao se trudio, i krotio svoje tijelo, da propovijedajući drugima, sam ne bude odijeljen. Nije se štedio ni u kajanju ni u zalaganju, i zato je došlo do mnoštva plodova. Crkva se širila dokle je god dopirao jer je u predanosti Bogu sijao samo Božje sjeme.

Još na đakonskom ređenju biskup nam je pružajući evanđelje rekao: *Primi Kristovo Evanđelje kojemu si postao glasnik. Pazi da što čitaš vjeruješ, što vjeruješ učiš, a što druge učiš to i živiš* (*Rimski Pontifikal*, str. 70). Mi smo glasnici Kristova evanđelja. Kao svećenici pozvani smo najprije čitati i vjerovati; vjerovati i poučavati, poučavati i živjeti. To zapravo znači vršiti volju Očevu i već na zemlji uvelike proživljavati njegovo kraljevstvo.

Izvezimo hrabro na pučinu i bez oklijevanja na zapovijed Kristovu bacimo mreže na drugu stranu. Ne bojmo se! Vjernost i poslušnost Kristu, autentično propovijedanje Božje riječi, unatoč grješnosti, mijenja svijet i jamči bogat ulov.

Mostar, 16. veljače 2008.
Prot. br. 235/2008.

ŽUPNIM UREDIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Kolekta za Svetu zemlju, 2008.

Velečasni!

Kao što je ustaljen hvalevrijedan kršćanski običaj, i ove se godine na *Veliki petak*, prigodom ljubljenja Isusova križa i pred Isusovim grobom prikupljanju novčani prilozi vjernika, koje će ovaj Ordinarijat putem Apostolske nuncijature dostaviti Svetoj Stolici za potrebe Svete zemlje: *Collecta pro Terra Sancta*.

U poticajnu pismu kardinala Leonarda Sandrija, prefekta Kongregacije za Istočne Crkve, od Korizme 2008., ističe se da je velika odgovornost opće Crkve prema Crkvi u Isusovoj domovini, koju sadašnji PAPA nazva: "šutljivom svjedokinjom zemaljskoga života Spasiteljeva". Kardinal podsjeća sve biskupe, a preko njih i sve svećenike i katolike svijeta, na vjerničku obvezu da svojim molitvama za mir u Svetoj zemlji i svojim materijalnim prilogom pomognu katoličke zajednice, koje, među mnogim poteškoćama, svakodnevno pružaju evanđeosko svjedočanstvo.

Skupljeni se novac šalje prema postotku, koji su odredile papinske norme, kao redovita ili izvanredna pomoć biskupijama i redovničkim zajednicama i drugim crkvenim pravnim osobama u Izraelu

(kršćana 3%), u Iraku (4%), u Jordanu (5%), u Siriji (9%), u Egiptu (10%) i u Libanonu (40%).

Jedan od najvećih problema u spomenutim zemljama za kršćane jest siromaštvo, pa odatle školstvo, pa stoga emigracija. Svojim priložima pomažemo da katolici ostanu na svome mjestu, da ne bude Sveta zemlja obilježena samo kršćanskim spomenicima nego upravo svjedočkim katolicima - kršćanima.

Stoga potičem braću svećenike da svojim vjernicima, već na Cvjetnicu, najave ovu potrebu partikularne Crkve, koju svojom molitvom - duhovno, i svojim prilogom - materijalno, mogu pomoći milodarom Velikoga petka ove godine.

Naglašavam da se sav novac skupljen na Veliki petak, i za vrijeme ljubljenja križa i pred Isusovim grobom i drugdje u crkvi, daje za Svetu zemlju. Nemojmo žaliti Isusu dati! Sve!

Neka vam, po zagovoru Blažene Djevice Marije, Majke Isusove i Majke Crkve, raspeti, umrli i uskrsli Gospodin udijeli svoj božanski blagoslov

+ *Ratko Perić, biskup*

IZVJEŠTAJ O PASTORALNOM RADU U ŽUPI MARIJE MAJKE CRKVE KATEDRALA

za 2007. godinu

Prigodom pregleda izvještaja za prošlu 2007. godinu, početkom ove godine, učinio nam se prikaz dušobrižničkoga djelovanja župnika i župnih vikara u mostarskoj katedrali Majke Crkve onakav kakve godišnje izvještaje od župnika očekujemo na Ordinarijatu.

Biskup

Mostar, 9. siječnja 2008.
Prot. br. 9/2008.

U katedralnoj župi Marije Majke Crkve djeluju četiri svećenika s pastoralnim dekretom (župnik don Luka Pavlović, župni vikari: don Dragan Filipović, don Ivan Turudić i don Ivan Bebek) te svećenik-profesor mons. dr. Ante Brajko. Tri su sestre milosrdnice zaposlene u župi: s. Matea Krešić, s. Antoaneta Subašić i s. Josipa Čosić.

Svake nedjelje slavimo šest svetih misa (7, 8, 9, 10, 11 i 18), a radnim danom u tri termina (7, 7,30 i 18) slavimo pet svetih misa. Radnim danom nastojimo da se pjeva pod misom, kao što i svake nedjelje pjevaju različiti zborovi. Svakoga četvrtka imamo sat euharistijskog klanjanja u 17 sati. S obzirom na pobožnosti, svake se večeri u 17,30 moli krunica, litanije i druge prigodne molitve; redovito se obavlja pobožnost trinaest utoraka svetom Anti, devetnica uoči Marije Majke Crkve, Duhova i Uznesenja Blažene Djevice Marije. Vjeronaukom smo obuhvatili svih osam razreda pučke škole, a za srednjoškolce i studente organiziramo vjeronaučne tribine četvrtkom u 19 sati. Ove vjeronaučne godine uočen je osjetan porast vjeroučenika osnovne škole u župnoj katehezi. Tribine za srednjoškolce i studente prosječno posjećuje oko 40-ak mladih.

U došašću smo održavali mise zornice s početkom u 6 sati, a bile su vrlo posjećene. Ispovijedalo se svakodnevno pod svim jutarnjim i večernjim misama. Nedjeljom se pričesti velik broj vjernika. Pred Uskrs i Božić posjetili smo i ispovjedili stare i nemoćne.

Građevinski radovi u i oko Katedrale: don Luka Pavlović

Na prijedlog nekih plemenitih ljudi gradska je uprava financirala osvjetljenje duž Radobolje s pet kandelabara sa dva rasvjetna tijela. S parkirališta i s Trga katedrale odnesena su trideset i dva rasvjetna tijela. Elektroprivreda HZ H-B neposredno pred Božić osvjetlila je Trg i parkiralište s desetak rasvjetnih tijela.

S obzirom na rampu za invalide, odlučili smo je postaviti na Trgu katedrale od Radobolje, jer tu najmanje smeta drugim funkcijama i ne narušava izgled ulaza. Radove je izvodilo poduzeće Pere Šarića.

Krajem ljeta započeli smo gradnju sakristije. Budući da je sakristija povezana s prezbiterijem, počeli smo i uređenje prezbiterija. Ovi su radovi poprilično komplicirani zbog statike samog objekta pa smo umjesto običnih zidova morali praviti čelične konstrukcije, što je povećalo troškove radova. U prezbiteriju je predviđeno postavljanje crvenoga kamena, koji još nismo našli na tržištu, a koji bi mogao zadovoljiti projekt. Nastojat ćemo nastaviti radove čim se stvore uvjeti za to.

Pastoralno djelovanje zborova: don Dragan Filipović

U mostarskoj Katedrali postoji više zborova koji uzimaju udjela na nedjeljnim liturgijskim sastancima. To su: dječji zbor "Slavuj" koji redo-

vito pjeva na nedjeljnoj sv. Misi u 9 sati. Zatim veliki mješoviti zbor "Marija" koji pjeva u 10, te srednjoškolski zbor "Gaudeamus" koji pjeva u 11. Na večernjoj sv. Misi pjeva akademski zbor "Pro musica". Ovaj zbor ne pjeva svake nedjelje jer neki njegovi članovi sviraju na sv. Misama u Čerinu, Čitluku, Rodoču te u župi sv. Mateja i sv. Ivana u Mostaru.

U katedralnoj župi u Mostaru postoje još i dvije klape, ženska i muška. Ponekad pjevaju na večernjoj sv. Misi, te na raznim promocijama i prezentacijama.

Probe su pjevanja svake večeri od 18,30 do 21 sat. Također dječji zbor ima probu subotom u 10 i srednjoškolski zbor od 14 do 16 sati.

Prije nekoliko godina u Katedrali je postojao tamburaški orkestar. Kako mladi dosta odlaze iz Mostara nakon srednje škole, taj je orkestar od 17 članova ostao na četiri člana. Naravno, prestao je raditi. S početkom 2007. god. kupio sam tamburice od župnika Don Đure Bendera. Ponovno sam počeo s dvadesetak mladih koji dolaze subotom od 16 do 18 sati. U Božje ruke.

U siječnju na Bogojavljenje 2007. uza sve zborove koji su zajedno pjevali Božićne pjesme, uz Simfonijski orkestar Mostar, zaključili smo Božićno vrijeme. Sv. Misu predvodio je župnik don Luka.

Već u jesen 2006. planirali smo odlazak u Rim za Stepinčevo 2007. Osim zbora "Pro musica" išli su i đaci srednje glazbene škole. Pripremili smo prikladan program te smo pjevali u auli Pavla VI. na audijenciji i na Stepinčevo u crkvi sv. Jeronima, 10. veljače 2007. Svi pjevači to i danas rado spominju kao najljepši doživljaj u njihovu životu.

Izdvajam u svibnju 2007. odlazak na Bleiburg, gdje smo pjevali kao jedini zbor na sv. Misi uz komorni sastav simfonijskog orkestra iz Mostara. Sv. Misu predvodio je kardinal Josip Bozanić. Večer smo prije u Lavamund-u, Austrija pjevali sv. Misu i potom imali koncert gdje su nas Austrijanci oduševljeno slušali i tri puta vraćali da pjevamo bis i ter. U zboru je bilo 87 pjevača. Od toga preko 60 studenti i srednjoškolci.

Spomenuo bih i zborovanje velikih župnih zborova iz Hercegovine koje se dogodilo sredinom lipnja. Bilo je jedanaest zborova. Oko 560 pjevača. Svi smo za vrijeme sv. Mise pjevali iste pjesme, a poslije je svaki zbor izveo po dvije svoje skladbe. Također smo ih nakon svega sve ugostili i počastili prigodnim domjenkom.

Sljedeće zajedničko okupljanje bilo je na Uzvišenju sv. Križa gdje smo izveli i vrlo zahtjevnu polifonu, latinsku misu od Haydna.

Ne smijem zaboraviti ni proslavu sv. Cecilije. Također svetkovinu Svih Svetih i Dušni dan. Naime, uz solista, zbor i orkestar izveli smo Molitvu za pokojne - *Requiem*, i to u Sarajevu, Mostaru i Šibeniku, tri dana za redom. U Šibeniku je bilo vrlo dirljivo jer je glazba bila posvećena poginulim vatrogascima. Biskup mons. Ante Ivas bio je vidljivo ganut. Održao je, po mišljenju svih nas, prelijep govor, i meditativno dubok i ganutljivo zahvalan.

Na svetkovinu Krista Kralja srednjoškolski i studentski pjevački zbor na poziv župnika Fra Miljenka Stojića iz Čitluka pjevali su dvije sv. Mise.

Dana 22. prosinca 2007. u Hrvatskom domu Herceg Stjepan Kosača održali smo svečani Božićni koncert. To je preneseno na FTV na sam Božić u 20 sati. Prema mišljenju mnogih, koncert je bio lijep, korektan i duhovan. Uz orkestar na pozornici je bilo preko 180 izvođača. Uza sve odrasle pjevače, njih 95, nastupio je i probrani dječji zbor "Slavuj". Bilo su 52 člana.

Ako se uzme u obzir, osim svega ovoga, pjevanje i svake nedjelje, Mise zadušnice i vjenčanja, onda je tu, Bogu hvala, uloženo dosta snage. Bilo sve na slavu Božju!

Pastoralno djelovanje ministranta i bazične zajednice: don Ivan Bebek

MINISTRANTI

U našoj župi redovito imamo ministrantske susrete svake subote od 9 do 12 sati. Do sada imamo 55 ministranata, a vjerujemo da će ih se još prijaviti, jer su mnogim dječacima postali zanimljivi ministrantski susreti i žele postati ministranti. Djeca i liturgija dva su osnovna pola ministrantske službe. Naši ministrantski susreti nisu tipično školski: nema stroge provjere znanja, pismenih ispita i ocjenjivanja. Ministranti su prvi prijatelji svećenika. To se daje primijetiti i na zornicama koje su vrlo posječene u Katedrali. Ministranti se često dižu rano u jutro i dolaze na zornice. Pomažu svećenicima što god zatreba. Često dolaze i navečer. Dok se drugi igraju, oni se žrtvuju. Oni svojom prisutnošću i službom daju liturgijskom slavlju u Katedrali poseban pečat. Svrha ministrantske službe, koju činimo u Katedrali jest da odgojimo dobre kršćane i ljude. Slab čovjek ne može biti dobar kršćanin, dobar kršćanin nije slab čovjek. Nastojim kod ministranata razviti karakteristike poštenja, gorljivosti prema radu, istinoljubivosti, odgovornosti, osjećaja za istinske vrijednosti i poštivanja svih ljudi. Bogu hvala, do sada se uspjeva. Uvijek imamo na umu da ministrantski poziv nije nikakav običan poziv. To je doista poziv. Ministranti su na poseban način

pozvani kod oltara služiti Bogu i svećeniku, te tako i puku. Svaki poziv nosi u sebi odgovornost, prema tomu i ministrantska traži požrtvornost i savjesnost. Mi svećenici trebamo držati do ministranata, jer skriveni Božji poziv lako se razvija u ministrantskoj službi, odgajanjem u sakramentalnom životu. Jedan je ministrant već pošao na bogosloviju. Nadamo se, ako Bog da najesen, da će se i drugi javiti u sjemenište. Naše smo sastanke podijelili na dva dijela. Prvi je dio poučni, a drugi rekreativni.

Poučni dio:

- Pripravljamo se za liturgijska vremena (Došašće, Božić, Korizmu, Uskrs, i druge blagdane).

- Vodim brigu o duhovnom rastu tijekom godine. Angažiram ih u župnom apostolatu: redovito prodaju crkveni tisak, povjeravam im manje poslove.

- Poučavam ministrante kako se treba primjerno ponašati oko oltara, biti točan u svojoj službi, i da se skrbe za svoje ministrantsko ruho.

Rekreativni dio: ministrante smo podijelili u više sekcija: nogometaši, tenisači, oni koji igraju šah, a ima i onih koji gledaju izabrane filmove na televiziji.

Tijekom prošle godine, 25. kolovoza, organizirao sam s ministrantima izlet i hodočašće. Pošlo je oko 40 ministranata, jer je jedan dio bio na ljetovanju kod rodbine. Poslije jutarnje sv. Mise zaputili smo se prema Rotimlji gdje smo posjetili mjesnoga župnika don Gordana, vidjeli crkvu, malo se zadržali i uputili se u povijesni grad Stolac u župu sv. Ilije kod don Rajka. Pomolili smo se u crkvi, don Rajko je uputio nekoliko prigodnih riječi, počastio sve ministrante sladoledima. Zahvalili smo i pošli u svetište Srca Isusova u Studence. Primio nas je kapelan don Marijo. Imali smo sv. Misu, objed i uputili se na kupalište Božjak. Sam ne bih uspio, ali su pošli na izlet s nama i članovi bazične zajednice koji su budnim okom pratili ministrante, da se, ne daj Bože, ne bi nešto loše dogodilo. U večernjim satima vratili smo se svojim kućama. Sve je prošlo u najboljem redu. Ministranti su bili oduševljeni.

Dana 30. rujna, nedjelja, u 11 sati imali smo predstavljanje ministranata u našoj župi i uvođenje u ministrantsku službu. Došli su svi ministranti sa svojim roditeljima. Organizirali smo i procesiju s križem na čelu, svijećama, kadionicom. Svi su ministranti bili obučeni u ministrantsko ruho. Djeca su bila sretana, a dalo se primijetiti i da je roditeljima bilo drago.

Pokojni papa Ivan Pavao II. u svome pismu za Dan duhovnih zvanja pozvao nas je da mi, svećenici, preuzmemo odgovornost za budućnost du-

hovnih zvanja. Isus nam je poručio da "molimo Gospodara žetve da pošalje radnike u svoju žetvu". Jasno je da smo i mi pozvani da molitvom i žrtvama damo svoj doprinos, pogotovo radeći s ministrantima. Jer, znamo da redovito iz ovoga staleža dolaze nova duhovna zvanja.

BAZIČNA ZAJEDNICA *MARIJA MAJKA CRKVE*

Određeni broj župljana, koji redovito dolaze na sv. Misu i aktivni su u svim događanjima, došli su u župni ured s pitanjem: Kako još mogu pomoći župi? Primijetili su da čitanja u Katedrali navješćuje tek nekoliko osoba. Željeli su čitati, naviještati Božju riječ s oltara, pomagati svećenicima u župi. To je bio povod da u rujnu 2007. godine osnujemo Bazičnu zajednicu *MARIJA MAJKA CRKVE*. Redovite sastanke imamo svakog utorka u 19,30 u prostorijama Katedrale. Do sada se prijavilo oko 40 osoba iz svih zanimanja (liječnik, pravnik, profesor, domaćica, radnik, student i srednjoškolci). Zajednica je otvorena za sve vjernike i naše župljane koji žele što intenzivnije sudjelovati u animiranju i navještanju Božje riječi, u euharistiji, molitvi, katehezi te biti od pomoći u župi.

Crkva je svjesna da svoju neumornu brigu ne smije uskratiti ni onima koji su već primili vjeru i koji su već u dodiru s Evanđeljem. Ona stoga nastoji tu vjeru produbljivati, učvršćivati, hraniti i činiti je što zrelijom kod vjernika. To je ujedno jedan od primarnih razloga zašto Crkva preporučuje osnivanje bazičnih zajednica u svojim župama. Bazične zajednice čine žive krugove Crkve. Ti su vjernički krugovi u isto vrijeme i izazov, ali i prioritet pastoralnog djelovanja. Oni bi zapravo bili "ulazna vrata" u "živu župu" za one koji su od nje udaljeni. Zato one ne bi smjele biti okrenute isključivo na sebe, nego usmjerene na služenje u župi. Jer, osim trenutaka kada primamo, postoje trenutci i davanja. Postojanje bazičnih zajednica otvara nebrojene mogućnosti pastorala, jer njezini članovi nisu više samo individualci, a niti samo objekti pastoralnog djelovanja, nego ujedno i organizirana skupina koja djeluje planski. One su kvasac i motor župe, te ujedno i središta kršćanskog oblikovanja i misijskog ižarivanja. One su znak životnosti Crkve, sredstvo odgoja i evangelizacije, sjeme novoga društva koje gradi civilizaciju društva. Svaki član u njima može doživjeti iskustvo zajedništva u kojem se osjeća kao djelotvoran sudionik i potaknut da sam doprinese zajedničkom zalaganju. Dakako, da bi takve zajednice bile zaista kršćanske, moraju se temeljiti i živjeti u Kristu, u slušanju Božje riječi, molitvi, katehezi, euharistiji itd. takve zajednice

moraju živjeti u zajedništvu s mjesnom i općom Crkvom, u povezanosti s crkvenim pastirima i učiteljstvom Crkve.

Kako izgledaju naši susreti?

- Susret redovito traje oko sat vremena.
- Započinjemo molitvom Mariji Majci Crkve.
- Potom se navijesti Božja riječ koja će se slušati sljedeće nedjelje.
- Kratka stanika i razmišljanje o Božjoj riječi.
- Molitva vjernika, formulirana ili spontana.
- Slijedi dio kada svi o tome razgovaramo kako primijeniti ili približiti Božju riječ vjernicima.
- Izabiremo čitače za sljedeću nedjelju za sv. Mise.

- Rasprava o tome što učiniti da se poboljša crkveni ugled naše župe.

- Redovito pomažemo i osobama kojima je potrebna duhovna ili materijalna pomoć.

- Pomaže se za veće blagdane u župi. Sudjelovali su u čišćenju crkve i dvorišta, pravljenju kolača za siromašne, pravljenju jaslaca. Također će pomoći pri organizaciji Prve sv. pričesti, krizme i patrona naše župe.

Kao i u svakoj zajednici, tako i u ovoj imamo cilj: Posjetiti nekoliko župa ili svetišta u ovoj godini i imati duhovne vježbe.

Osim gore navedenih aktivnosti, organiziramo u župi predbračni tečaj 5 puta kroz godinu, te svaki tjedan predajem vjeronauk trećem, šestom i sedmom razredu osnovne škole. Predbračni tečaj prosječno posjeti šezdesetak zaručnika.

Pastoralno djelovanje župnog caritasa: don Ivan Turudić

Župni caritas Marije Majke Crkve - Katedrala djeluje još od 1982. godine, tj. od osnutka Caritasa Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Na poticaj Biskupijskog caritasa i vjeroučiteljica Ksenije, Liljane, Antonele i Marijane 21. siječnja 2007. skupina mladih došla je na prvi susret, gdje je bilo 70-ak mladih iz Mostara.

Nakon konzultacija između župnika don Luke, župnoga vikara don Ivana Turudića i Caritasovih djelatnica Anite i Mirjane odlučilo se pristupiti osnivanju župnoga caritasa.

Od početne skupine volontera aktivno se uključilo njih 20 s terena župe Marije Majke Crkve, koji su uspješno prošli edukacijski program od ožujka do svibnja 2007. Taj program u organizaciji Centralnog caritasa Mostara i katedralne župe vodile su spomenute djelatnice Caritasa, uz pomoć Radoslava i Dijane. Program je obuhvaćao teme: župni caritas i volontarijat, komunikacijske vještine, rad

u uredu i vođenje evidencije, kućni posjeti, diskrepcija i samozaštita.

U istom vremenskom razdoblju, od veljače do srpnja, kako je koncipirana pastoralna godina u trajanju od rujna do srpnja, pristupilo se organiziranju rada župnog caritasa kojemu je plan odobrio župnik don Luka.

Jedan put tjedno, tj. subotom, održavani su sastanci i pripremanje pastoralnog centra sv. Josipa za rad caritasa. Svake srijede od 8,30 do 12 i od 15 do 17 sati dvoje do četvero volontera primalo je korisnike u uredu za razgovor, prikupljali podatke i dijelili raspoloživu pomoć u hrani i odjeći.

U travnju 2007. dvoje volontera sudjelovalo je u izmjeni iskustava rada volontera u Srbiji. Jedna volonterka u svibnju 2007. sudjelovala je na edukacijskom programu prezentacija u Sarajevu, a druga u lipnju 2007. sudjelovala je na edukacijskom programu o planiranju i ostvarivanju projekata. U kolovozu iste godine skupina volontera, njih 11, otputovala je na petodnevni odmor u samostan na otoku Prviću kraj Šibenika.

Nakon ljetne stanke u srpnju i kolovozu, prvi je susret volontera održan 1. rujna 2007. gdje su postavljeni temelji bolje organizacije rada. Oformljene su četiri radne skupine: *administrativna, skladištarska, novinarska i barska*. Dogovoreno je područje djelovanja svake sekcije.

Skladištarska je zadužena za brigu o kvantiteti i kvaliteti hrane i odjeće koju primaju korisnici caritasa. Ova sekcija broji najviše članova.

Novinarska sekcija zadužena je na izradi web stranice, pomoć u radu oko župnog lista, na izradi prezentacija i promidžbenog materijala za akcije caritasa, te redovito održavanje računala i računalne opreme.

Barskoj je sekciji određen termin rada za vrijeme vjeronauka i sastanaka radnih grupa, te vođenje evidencije potrebnih artikala za funkcioniranje bara i mjesečne inventure.

Koordinatori navedenih sekcija čine administrativnu sekciju. Članovi toga tima zaduženi su za pisanje i ostvarivanje projekata, te pisanje mjesečnih izvješća o radu.

Voditelj je župnog caritasa don Ivan Turudić, uz nadzor župnika don Luke.

U prvu subotu mjeseca rujna 2007. volonteri su osposobili prostorije caritasa za rad, te je utvrđen okvirni radni plan svake skupine.

Mladima na terenu župe Marije Majke Crkve - Katedrala omogućeno je pristupanje caritasa i volonterskom radu. Za nove članove 3. rujna 2007 upriličena je prezentacija strukture caritasa

te općenito o volontarijatu i smislu volontiranja u kršćanskom duhu. Novih 16 članova podijeljeno je u sekcije i održani su pojedinačni sastanci u razdoblju od 4. do 20. rujna 2007. Trenutačno caritas ima 36 stalno aktivnih volontera.

Na početku školske godine podijeljene su 53 vrećice školskog pribora djeci korisnika caritasa. Pomoć u hrani i odjeći nastavili smo dijeliti svake srijede u ustaljeno vrijeme.

Prezentacija rada i organizacije caritasa 26. rujna 2007. predstavljena je roditeljima volontera. Osim osvrta na prošlo djelovanje izneseni su i planovi za bližu budućnost.

Na poziv Centralnog caritasa BiH i našega Biskupijskog caritasa uključili smo se u projekt *Bolzano*. Prvi susret župnih volontera iz BiH koji sudjeluju u ovom projektu održan je u Sarajevu u rujnu. Iz naše župe sudjelovalo je 5 volontera zajedno sa župnim vikarom, koji je održao predavanje na temu *Biblijski temelji volontarijata*.

Kroz mjesec listopada započelo se s davanjem besplatnih instrukcija djeci s terena župe Marije Majke Crkve. Volonteri, njih 14, daje besplatne instrukcije djeci iz matematike, fizike, hrvatskoga, engleskoga i njemačkoga jezika. Djece 22.

Na početku studenoga na sastanku administrativne sekcije dogovoren je plan rada i buduće akcije. Prezentacija rada caritasa i projekt *Prijatelji Caritas* predstavljen je 22. studenog poduzetnicima s terena naše župe, ali je odaziv bio vrlo slab.

U nastavku rada na projektu *Bolzano* s rezultatima rada na terenu naše župe sudjelovalo je pet volontera na drugom dijelu edukacije u mjesecu studenom, koji je održan u novootvorenom biskupijskom pastoralnom centru *Emaus* u Potocima.

Novinarska sekcija izradila je promotivne letke za akciju prodaje kolača koji su podijeljeni 25. studenog nakon nedjeljnih misa.

Kroz mjesec prosinac ostvarene su četiri akcije. U subotu, 1. prosinca pet župnih volontera nazočilo je obilježavanju Međunarodnog dana volontera u Sarajevu.

U prvu nedjelju došašća, 2. prosinca 2007., ostvarena je akcija prodaje kolača s ciljem rješavanja glavnog problema caritasa - financiranja kupovine hrane. Budući da su jedini izvori prihoda milodari za *Kruh sv. Ante* i *Caritas*, nismo bili u stanju osigurati podjelu hrane jednom mjesečno za naše najugroženije korisnike. Nositelji ove akcije bili su svi naši župljani dobre volje koji su u subotu, 1. prosinca 2007., u prostorije pastoralnog centra sv. Josipa donijeli kolače. Od prikupljenog volonteri su napravili oko 370 paketića s različitim vrstama

kolača, koji su se prodavali poslije svetih misa u nedjelju, 2. prosinca 2007. Akcijom prodaje kolača, nazvanoj *Budi bližnji potrebnima*, prikupljeno 4.1-35 KM koji će osigurati nabavku hrane za sljedeće mjesec. Prodaja je također "otvorila" tjedan volontera koji smo obilježili susretom volontera mostarskih i okolnih župa. U prostorijama pastoralnog centra sv. Josipa povodom Međunarodnog dana volontera, koji se obilježava 5. prosinca, održane su prezentacije rada župnih caritasa iz sljedećih župa: kao domaćin katedralni caritas, zatim župni caritasi iz mostarskih župa sv. Ivana, sv. Mateja, sv. Petra i Pavla te iz okolnih župa Aladinići i Buna. Nakon prezentacija rada bile su razmjene iskustava uz prigodno druženje.

Za blagdan svetog Nikole, 6. prosinca 2007., volonteri su posjetili i podijelili prikupljene igračke djeci korisnika župnog caritasa. Kroz cio advent katedralni župljani prikupili su hrane za najpotrebnije kroz već tradicionalnu adventsku akciju *Paket ljubavi*.

Od 21. veljače do 26. prosinca 2007. podijeljeno je 835 paketa hrane u vrijednosti od 20 do 50 KM. Od ovoga broja župljanima naše župe podijeljeno je 536 paketa hrane, a ostalima (muslimani, pravoslavci i katolici s terena drugih župa) 299 paketa hrane. Odjeću je primilo 445 korisnika od toga 160 župljana, a 285 ostali korisnici. Školski pribor na početku školske godine preuzelo je 55 osoba, od toga 33 župljanina i 22 ostalih. Podijeljen je 21 paketić za Sv. Nikolu. U ovom istom razdoblju posjetili smo 30 najugroženijih obitelji.

Prema prikupljenim podacima u kartoteci rezultira sljedeće: 357 obitelji o kojima skrbi ovaj katedralni caritas; od toga je 177 katoličkih obitelji s terena naše župe; s terena drugih župa (župe grada Mostara te s terena izvangradskih 6 župa) dolazi po pomoć 53 katoličke obitelji; osim katolika skrbimo i o 110 muslimanskih i 16 pravoslavnih obitelji te o 1 ateistu beskućniku.

Ovakva situacija i prema pokazateljima društvenih institucija jesu plodno tlo za ovisnost o alkoholu, drogama svih vrsta, nasilju u obitelji i ostalom zlu. Ekonomsko siromaštvo istodobno je uzrok duhovnoga siromaštva. Pomoć caritasa u hrani i odjeći samo je trenutačna pomoć, ali za ozbiljnije rješavanje problema siromaštva smatramo potrebom, a na poseban način obvezom svakoga kršćanina, uključiti sve župljane, koliko je to moguće, te potaknuti društvene ustanove za prikladniju pomoć najugroženijima.

Don Luka Pavlović, župnik

IZVJEŠTAJ O RADU U CRKVI NA KAMENU

za 2007. godinu

Mostar, 2. siječnja 2008.
Prot. br. 1/2008.

Crkva na kamenu u 2007. godini imala je svoje uobičajene djelatnosti. List je izašao 11 puta, na 44 stranice. Dvobroj izlazi za kolovoz - rujan. Prošle godine tiskali smo tri knjige: RADOSLAV ZOVKO, *Stopa-ma sv. Pavla po Grčkoj*; RATKO PERIĆ, *Mojsije! Mojsije*; ANTUN WEISSGERBER, *Sva stvorenja slave Boga*. Ovo je nešto manji broj nego prijašnjih godina. Razlog tomu uglavnom je financijske naravi, jer novac uloženi u knjigu teško se vraća. Do sada smo tiskali 105 knjiga. Tijekom protekle godine pripremili smo za tisak i tri broja našega *Službenoga vjesnika*.

Crkva na kamenu prisutna je svake godine na Teološko-pastoralnom tjednu u Zagrebu, gdje velikom broju svećenika predstavi svoj mjesečnik, ali i ostala svoja izdanja. U protekloj godini također smo se predstavili na Tjednu Hrvata iz Bosne i Hercegovine u Zagrebu, koji je bio 22.-26. listopada, a organizirala ga je Hrvatska matica iseljenika. Pretposljednji dan ovoga Tjedna predstavljeno je katoličko izdavaštvo iz BiH, među kojim je i Crkva na kamenu. Nakon ove manifestacije slijedio je međunarodni sajam knjiga i učila s nazivom *Interliber* koji se svake godine održava također u Zagrebu, a prošle godine to je bilo u terminu od 7. do 11. studenoga. I na tom sajmu bila su naša novija izdanja.

U uredništvu u 2007. godini radilo je troje ljudi: glavni urednik, zamjenik urednika i lektor, te tajnica koja vrši i prijelom teksta. Krajem prošle godine zamjenik urednika don Ilija Drmić dobio je novo zaduženje, upravitelja župe u Vinici. To je nova okolnost, pa ćemo vidjeti kako ćemo ubuduće organizirati djelatnost ove naše ustanove.

S početkom 2008. godine nastojali smo sadržajno obogatiti ovaj naš list. Uveli smo novu rubriku *Biblijske pouke*. Članke toga sadržaja, ako Bog da, pisat će naš uvaženi bibličar iz Rima dr. Stipe Jurić. U protekloj godini bilo je 15-ak stalnih suradnika. Uz njih povremeno se javi još nekolicina suradnika koji napišu

pokoju vijest ili manji člančić. Ovom prigodom pozivamo i ostale naše svećenike, ali i laike da se jave u našem listu, kako bi on bio što bogatiji i sadržajniji.

Možda je i ovo prigoda pozvati naše svećenike da se još više angažiraju u promicanju *Crkve na kamenu* u našem narodu. Posvuda u svijetu, pa i kod nas medijski prostor je šarolik. Nudi se sve i svašta. Puno je toga što našega vjernika odvraća od Boga, Crkve i moralnoga ponašanja. U medijskom smislu Crkva na te udarce nema adekvatan odgovor, ali bi zbog toga bilo za očekivanje da maksimalno iskoristi ove svoje postojeće medije. Smatramo da *Crkva na kamenu* svaki mjesec nudi barem 10-ak kvalitetnih članaka, što odgovara barem toliko vrijednih propovijedi. Zato nam se čini da je šteta ako svećenici, pa i u više navrata, ne potiču vjernički puk na čitanje toga vrijednoga štiva.

Na području Hercegovine broj primatelja *Crkve na kamenu* već se godinama ustalio. Ratno stradanje uvelike je štetilo i našem listu. Izgubljen je jedan broj pretplatnika, pogotovo s prostora Republike Hrvatske. S druge strane prisutnost *Crkve na kamenu* u inozemstvu veoma je neizvjesna. Djeca naših iseljenika često i ne znaju hrvatski jezik, a mnogi koji su i sačuvali svoj "materinji jezik" nemaju nikakva interesa za događanja u rodnom kraju svojih mama i očeva. Zato, izumiranjem starijih i tisak koji dolazi iz Domovine sve će manje nailaziti na prijem kod te generacije koja je rođena i odgojena u tom novom okruženju. I ovo je možda još dodatni razlog da ovdje na svom prostoru više poradimo oko promidžbe ovoga našega lista. Ljudi čitaju, slušaju, gledaju i kupuju ono što im se nudi. Zato smatramo svojom dužnošću ponuditi svojim vjernicima ono što odgaja, izgrađuje i oplemenjuje, nasuprot onomu što razara, truje i uništava.

Dr. don Božo Goluža, glavni urednik

IZVJEŠĆE O DJELOVANJU CARITASA I CARITASOVIH USTANOVA

za 2007. godinu

Opća socijalna situacija u BiH, nažalost, sve je teža. Nizak standard života pogađa osobito umirovljenike i obitelji s više djece a stopa nezaposlenosti je vrlo zabrinjavajuća, jer broj nezaposlenih (371.342) u tzv. FBiH sustiže broju zaposlenih (413.669). Ni u tzv. RS nije ništa bolje. Prosječna neto plaća u F u studenom prošle godine iznosila je 694,77 KM, a u RS 607,- KM.

Centralni ured našega Caritas nastoji preko župnih caritasa, a posebice akcijama u korizmi i došašću, potaknuti vjernike na darežljivost prema onima koji su najugroženiji. Unatoč dobru odazivu, sve te akcije predstavljaju malu pomoć kad se ima u vidu da postoje oni koji trebaju pomoć u hrani, lijekovima, odjeći, obući gotovo svaki dan. Naše su mogućnosti sve manje. Pomoć iz inozemstva, posebice u hrani, više ne pristiže. Primorani smo kupovati osnovne živežne namirnice da bismo mogli bar jednom mjesečno nešto dati onima kojima je takva vrsta pomoći potrebna tijekom cijele godine.

Obljetnice. Ove je godine Caritas slavio dvije važne obljetnice: **25 godina** postojanja i djelovanja **Biskupijskoga caritasa** i **10 godina** rada centra **Nazaret** za radno osposobljavanje osoba s posebnim potrebama. U povodu 25. obljetnice Caritas tiskali smo knjižicu *Ljubav sve pokriva*. U toj su knjizi djelatnici Caritasa ispriopovjedili 25 istinitih priča iz svakodnevnog života i rada u Caritasu. 25 životnih priča za 25 godina djelovanja Caritas. Zahvaljujemo svima koji su sudjelovali u pisanju, konačnoj redakciji i objavljivanju ove knjige. Proslavu 25. obljetnice Caritas obilježavali smo tijekom godine na različite načine i u raznim prigodama.

U povodu **10. obljetnice Nazareta** iz partnerske i prijateljske biskupije Linz došli su biskup Ludwig Schwarz i direktor Caritas Mathias Mühlberger s pratnjom. Zajedno s Nazarećanima, njihovim roditeljima te prijateljima Nazareta i Caritas biskupi Ratko i Ludwig slavili su 25. rujna 2007. sv. Misu u

dvorištu Nazareta nakon koje je uslijedilo skromno slavlje. Sutradan su biskup Ludwig i direktor Mühlberger imali predavanja o djelovanju Caritas Linz za sve djelatnike mostarskoga Caritas.

U veljači 2007. obilježili smo još jednu obljetnicu: **10 godina Caritasova Dječjeg vrtića Sveti Josip**. Naš je vrtić utemeljen u prosincu 1996., a s radom je započeo u siječnju 1997. Obilježavanju ove obljetnice dali smo i znanstveni karakter organizirajući simpozij 6. -7. veljače 2007. o predškolskom odgoju na kojem su održale predavanja poznate pedagoginje Arjana Miljak iz Zagreba, Edita Slunjski iz Čakovca i Maja Ljubetić iz Splita. Na simpozij su pozvane ravnateljice svih vrtića iz Hercegovine. U poslijepodnevnom satima oba dana simpozija organizirane su radionice i rad u skupinama, a sudjelovale su odgojiteljice (oko 100 sudionica) hercegovačkih vrtića.

Kuća susreta Emaus. U listopadu 2007. provedena je kraju izgradnja **Kuće susreta Emaus** u Potocima. Parter oko kuće, odnosno *Biblijski vrt*, bio je također najvećim dijelom dovršen. Svečano otvaranje, odnosno blagoslov kuće bio je 10. listopada 2007. u 10 sati. Biskup je Ratko predvodio sv. Misu i posvetio oltar u kapelici, a blagoslov prostora *Emausa* obavio je p. Dietger Demuth, direktor *Renovabisa*, koji je najvećim dijelom financirao gradnju Kuće susreta. Bilo je oko 60 koncelebranata. Dvostruko više bilo je drugih uzvanika koji su na različite načine sudjelovali u ostvarenju ovoga projekta ili su se na neki drugi način dokazali kao dobročinitelji i prijatelji Caritas.

Biskup je Ratko upravljanje *Emausa* povjerio Biskupijskom caritasu. No to je kuća od interdijecesanskog pastoralnog i kulturnog značenja. Sada imamo kuću s 27 dvokrevetnih i 9 jednokrevetnih soba. Tu su također kapelica, velika i tri manje dvorane, blagovaonica, kuhinja, konoba (još nedovršena) i *Biblijski vrt* na obali Neretve. Do sada nismo

imali kuću s ovalikim mogućnostima za provođenje raznih pastoralnih i kulturnih događanja. Nadamo se da ćemo u suradnji s Biskupijskim pastoralnim uredom te župnicima i kapelanima moći organizirati brojne susrete koji će biti na dobrobit i duhovnu, općekulturnu te obrazovnu korist pojedincima, skupinama i zajednicama.

Obiteljsko savjetovanište. Četvero naših djelatnika dobili su u Sarajevu 7. prosinca 2007., nakon dvogodišnje izobrazbe za obiteljske savjetnike, certifikate o uspješnu svršetku izobrazbe. Iz druge dvije be-ha biskupije također je bilo po četvero svršenih savjetnika.

Zadovoljni smo što sada u našem Obiteljskom savjetovaništu imamo više kvalificiranih osoba za tzv. psihološko savjetovanje, a među njima je i jedan svećenik. To nam je osobito drago, jer i osim usavršavanja u vještini savjetovanja za klijente koji dolaze u savjetovanište važna je činjenica da u ekipi savjetnika ima svećenik koji će svoj savjet znati povezati sa svojim svećeničkim poslanjem.

Tijekom 2007. god. Caritasovo obiteljsko savjetovanište pružalo je usluge za 111 klijenata. Obavljeno je 290 razgovora, a svaki razgovor traje u prosjeku 1 sat. Razlozi zbog kojih ljudi dolaze u savjetovanište različiti su: PTSP, nasilje u obitelji, gubitak posla i samopouzdanja, problem kockanja, pred razvodom, miješanje roditelja u brak, suicid, konflikti na radnom mjestu, bolest - operacija, noćne more i iracionalni strahovi, dogovor oko viđanja djece, razne duševne bolesti bračnog partnera, neslaganje s roditeljima, problemi u školi, problemi zaljubljenosti, poremećeni odnos majke i kćeri, itd.

Željeli bismo djelovanje Caritasova obiteljskog savjetovaništa proširiti na cijelo područje naših biskupija. Ekipa će savjetnika u tom smislu više raditi na promidžbi savjetovanja po župama, posebice s mladima, te u školama. Nadamo se da ćemo kod župnika naići na otvorenost i suradnju. Imamo dobru, sposobnu i kvalificiranu ekipu mladih savjetnika koji su željni rada. Kroz razne preventivne programe mogu se mnogi problemi pojedinaca, obitelji i šire zajednice predusresti i na vrijeme liječiti. U tu svrhu namjeravamo pozvati župnike da nas financijski podupru u organiziranju obrazovnih i duhovnih susreta u *Emausu* za mlade, za ministrante, za bračne parove kao i za seniore iz njihovih župa. Svaki župnik ima u svojoj župi bliske suradnike koji su svojim angažiranjem zaslužili da ih on, odnosno župa nagradi za njihovo zauzimanje i rad.

Veronika. To je najstariji projekt mostarskoga Caritasa. Od početka do danas financira ga Njemački caritas. Kroz protekle godine projekt je osim njege starih, nemoćnih i bolesnih osoba imao i druge slične sadržaje. Zbog nedostatka novčanih sredstava Nijemci su sadržaje i broj osoblja projekta iz godine u godinu korigirali. Posljednje tri godine, kao zajednički projekt svih be-ha Caritasa, koordiniran od Caritasa BK BiH, bio je financiran od njemačke vlade preko Njemačkog caritasa.

Naša ekipa "Veronika" - dvije medicinske sestre i dvije pomoćnice - obavile su tijekom 2007. godine 4.619 posjeta i pružile 18.043 usluga primarne medicine i higijenske njege te pomoći u kućanstvu za ukupno 162 stare i nemoćne osobe i to većinom one koje su same i koje nemaju nikoga svoga.

U više smo navrata nastojali predstaviti ovaj program gradskim i županijskim poglavarstvima s namjerom da ova vrsta skrbi za stare i nemoćne osobe bude financirana od mjerodavnih državnih struktura. Međutim, premda kod nas zdravstvene ustanove ovakvu vrstu usluga nemaju, a očito je da je skrb za stare u njihovim domovima doista potrebna i prakticira se u socijalno razvijenim državama kao najhumaniji način pomoći seniorima, ipak ne uspijevamo dobiti redovita proračunska sredstva za projekt. Samo smo jednom od Hercegovačko-netrvanske županije dobili *grant*, ciljanu financijsku potporu za ovaj projekt.

Sveta Obitelj. U studenom i prosincu 2007. imali smo na stacionarnom odjelu Rehabilitacijskoga centra *Sveta Obitelj* najveći broj pacijenata od njegova otvaranja do danas: 24 teških, nepokretnih bolesnika u postelji ili invalidskim kolicima.

Edukacijsko-rehabilitacijski odjel pohađa 29 djece koja svakodnevno borave u centru 6 - 7 sati. Tijekom boravka s djecom se radi na njihovu osamostaljenju, poboljšanju motorike, redovite fizioterapijske vježbe, itd. Riječ je o djeci do 15 god. starosti, jer je to uzrast u kojem se može upornim radom još uvijek postići uspjeh u njihovu osposobljenju za život.

U ovoj skupini imamo također desetak onih koji su po svojoj dobi, iznad petnaest godina, već prerasli ostalu djecu. Njih bismo trebali izdvojiti iz pedagoških razloga, ali i zbog njihove posebnosti i fizičke zrelosti. Neki su od njih izrazito hiperaktivni, dok su drugi više pasivni i nezainteresirani. I jedne i druge možemo svrstati u skupinu hendikepiranih koji nisu sposobni za radnu terapiju. Za njih je predviđena tzv. okupaciona terapija, a to znači da vrijeme njihova boravka u Centru treba ispuniti

nekim aktivnostima koje će im pobuditi zanimanje: jedne umiriti, druge potaknuti. U najzahtjevnije slučajeve ubrajamo autistične osobe. Formiranje ovakve skupine zahtijeva najmanje 2 radna mjesta, što je za nas financijski gotovo nemoguće.

U prosincu 2007. imali smo susret s roditeljima ovih djevojaka i mladića ukazujući im na ovu poteškoću i najavljujući im da ćemo u srpnju 2008. ovu djecu morati otpustiti. Bili su pogođeni i ogorčeni na državne institucije koje nemaju razumijevanja za njih i za njihovu djecu. U međuvremenu te smo djevojke i mladiće izdvojili od druge djece i već sada započeli s njima provoditi okupacionu terapiju s osobljem koje imamo, ali zbog toga je manje osoblja koje bi trebalo raditi s mlađom djecom.

Još uvijek nastojimo da županijsko ministarstvo prosvjete prihvati naš rad u edukacijsko-rehabilitacijskom odjelu. Potrebna nam je njihova suglasnost, odnosno odobrenje programa, jer bi to otvorilo vrata utemeljenju posebne specijalne škole za teško mentalno i fizički hendikepiranu djecu, koja također kao i sva druga djeca imaju pravo na izobrazbu. U ovim svojim nastojanjima nemamo još uspjeha, ali ćemo i dalje uporno raditi oko toga.

U *Svetoj Obitelji* također su tijekom 2007. organizirana predavanja dodatne izobrazbe djelatnika. Ovaj projekt *Izobrazba i stručno usavršavanje djelatnika koji rade s osobama s posebnim potrebama* realiziran je kroz pet dvodnevnih blok-predavanja ne samo za naše nego i za djelatnike iz drugih 7 ustanova iz BiH koje skrbe za hendikepirane. Ovaj se projekt provodi uz financijsku pomoć austrijskog Ministarstva vanjskih poslova, posredstvom Caritasu Gornje Austrije.

Radionica Emanuel. U podrumskim prostorijama Rehabilitacijskoga centra *Sveta Obitelj* od 1. rujna 2006. smještena je keramička i drvodjeljska radionica *Emanuel* za radno osposobljavanje osoba s posebnim potrebama. Za 12 djevojaka i mladića, kao i za njihove roditelje, ove su dvije radionice pravo osvježanje i predstavljaju jedan od boljih načina kako svrsishodno i prikladno njihovim sposobnostima ispuniti radni dan. U radionici rade, druže se i zabavljaju kroz razne igre te osamostaljuju i socijaliziraju četiri dana u tjednu po pola radnoga vremena.

Njihovi su instruktori tijekom 2007. organizirali više prodajno-promidžbenih izložbi u župama Buna-Blagaj, Šuica, Studenci i sv. Matej u Mostaru. Uz pomoć studenata-volontera upriličene su također dvije izložbe u amfiteatru Sveučilišta u Mostaru. Neki od Emanuelovaca sudjelovali su u športskim

natjecanjima Specijalne olimpijade, zatim natjecanje u stolnom tenisu (Tuzla), u nogometu (Sarajevo) i u košarci (Derventa). Voditelji radionice *Emanuel* pohađaju u Sloveniji posebnu izobrazbu za voditelje ovakvih radionica.

Kroz svakodnevnu radnu terapiju, usvajanje vještina i aktivnosti, druženje i igru vidljivo je da su korisnici ove radionice zadovoljni i sretni. Isto tako i njihovim roditeljima program u radionici *Emanuel* puno znači jer im olakšava i pomaže u svakodnevnoj skrbi za njihovu djecu.

Korizmena akcija Za maloga Slavka. Prošlih su godina korizmene akcije bile isključivo organizirane po župama. Međutim, ovogodišnja korizmena akcija *Za maloga Slavka* pokrenula je srca mnogih tako da je u njoj sudjelovalo 46 župa, 31 školska ustanova, 100 privatnih tvrtki, 18 ustanova i 527 pojedinaca. Ovom smo akcijom htjeli prikupiti sredstva za operaciju kralježnice maloga Slavka, koji živi u *Svetoj Obitelji*. Bez te komplicirane operacije, tako su tvrdili stručnjaci, mali Slavko koji je rođen s oduzetim nogama, jednoga dana ne bi mogao ni sjediti.

U župama je za maloga Slavka prikupljeno preko 86.000,- KM. Svim župama koje su sudjelovale upućeno je pismo zahvale s izvješćem o prikupljenu novcu. Mali je Slavko bio operiran u svibnju 2007. nakon čega su nastupile ozbiljne komplikacije te je bilo još dodatnih kirurških zahvata. Nažalost, operacija nije uspjela onako kako se očekivalo. Ne namjeravamo odustati i želimo u inozemstvu konzultirati stručnjake iz većih medicinskih centara.

Adventska akcija Paket ljubavi. Već petu godinu zaredom Caritas organizira adventsku akciju *Paket ljubavi* koja iz godine u godinu donosi dobre rezultate. Ovogodišnja je akcija provedena u 26 župa. Ukupno je prikupljeno 1.943 paketa i nešto više od 16.000,- KM. Od toga Biskupijskomu caritasu predano je 788 paketa i oko 5.000,- KM. Ostatak prikupljenih paketa i novca ostao je u župama gdje će župnici s djelatnicima župnih caritasa prikupljeno podijeliti potrebnima u svojim župama. Ovogodišnja je akcija prije svega bila namijenjena prognanicima u kampovima te obiteljima u novoizgrađenim naseljima ne isključujući također sve one potrebne što svakodnevno traže pomoć u prijamnom uredu Biskupijskoga caritasa te po župnim uredima.

Zamolba za sudjelovanje u ovoj akciji bila je također upućena i na 24 veleprodaje i trgovine od kojih se odazvalo 9 darivajući hranu i higijenske ar-

tikle. Akciji su se pridružili i studenti mostarskoga Sveučilišta koji su bogatim paketima darovali 20 siromašnih obitelji. HDZ BiH je također darovao 50 obiteljskih paketa.

Nedjelja Caritasa. *Nedjelju Caritasa* 16. prosinca 2007. na razini grada Mostara Biskupijski Caritas je obilježio u mostarskoj župi sv. Mateja. Toga dana upriličene su izložbe ruktvorina korisnika centra *Nazaret*, radionice *Emanuel*, djece iz *Vrtića sv. Josip*, a pružane su i medicinske usluge starijim osobama naših medicinskih sestara iz projekta *Veronika*. Na svim sv. Misama prikazan je film *Put izgubljenih koraka* o skrbi Caritasa za stare, nemoćne i bolesne osobe koje nemaju nikoga svoga. Poslije glavne pučke Mise u 11 sati djeca s posebnim potrebama iz Centra *Sveta Obitelj* izvela su dvije recitacije i kratak igrokaz.

Prijamni ured, Školski program i Zimski program. Kroz Caritasov prijamni ured prođe godišnje preko tisuću osoba kojima je potrebna neka vrsta pomoći: hrana, odjeća, lijekovi, jednokratna novčana pomoć (za lijek, za pregled, za dječju hranu, za dokumente, za ovjeru zdravstvene knjižice, za nužno putovanje ili povratak kući, za neplaćeni račun struje itd.).

U jesen na početku nove školske godine dijelimo školski pribor obiteljima s više djece. Preko Caritasove knjižare *Logovita* darivamo siromašnijim obiteljima školske udžbenike.

Pod *Zimskim programom* mislimo na pomoć koju pružamo potrebnicima darivajući im peći i ogrjev. U 2007. nabavljeno je 50 peći na kruto gorivo koje smo dijelili po župama oslanjajući se na preporuke i zamolbe župnika. Iz istoga programa nabavljeno je i podijeljeno ukupno 166 m³ drva za ogrjev ukupne vrijednosti 11.220,- KM. Ovaj projekt financira Njemački caritas.

Župni caritasi. Promidžba karitativnog rada u župama od iznimne je važnosti za svaki Biskupijski caritas. Nažalost sve je manje potencijalnih dobročinitelja koji su spremni financijski pomagati ova-ke projekte.

Od lipnja 2007. na području BiH biskupija provodi se projekt *Stvaranje mreža socijalne solidarnosti koji utječu na probleme mladih na području BiH* što ga financira Vlada autonomne regije Bolzano. U provođenju projekta uključene su sve tri biskupije s koordinatorom iz Caritasa BK BiH. Iz svake biskupije odabrane su po tri župe. Iz naših biskupija to su Aladinići, Buna-Blagaj i Katedralna župa. Uku-

pno je angažirano 15 mladih osoba (po 5 iz svake župe). Oni su provodili anketu o problematici mladih osoba koje žive na području BiH. Konačan je cilj ovoga projekta upošljavanje mladih u lokalnim sredinama. Za sudionike ovoga projekta upriličena su dva susreta izobrazbe u Sarajevu i u Potocima u *Emausu*. Trajanje je projekta godinu dana s mogućnošću produženja na još jednu godinu.

U projektu *Osnivanja i razvoja Župnih caritasa na području Balkana i Jugoistočne Europe*, koji financiraju Caritas Italiana i CRS djeluje regionalni tim s ciljem umrežavanja Župnih caritasa i financiranja mini-grantova. Do sada su sredstvima iz ovoga projekta financirani mini-pastoralni projekti iz župa sv. Matej i sv. Ivan Mostar, Aladinići i Buna-Blagaj, a trenutačno se provodi projekt u Župnom caritasu Katedrala.

Karitativne aktivnosti, posebice u župama, neza-mislive su i neostvarive bez osoba koje su spremne volontirati, odnosno dragovoljno žrtvovati svoje sposobnosti i vrijeme. Naš se Biskupijski caritas s obzirom na **volontere** i njihov karitativni rad oslanja poglavito na mlade ljude. Upravo zato posvećujemo posebnu pozornost djevojkama i mladićima pokušavajući ih potaknuti i formirati za volontiranje u caritasima svojih župnih zajednica, ali uvijek u dogovoru i uz blagoslov svojih župnika.

Za volontere su u 2007. godini organizirana dva duhovno-edukativno-rekreativna programa:

- U pastoralnom centru blaženog Alojzija Stepinca u župi Blagaj-Buna 21. 7. 2007. upriličen je *Dan volontera*. Sudjelovala su 22 volontera iz 6 župa. Duhovni nagovor imao je don Željko Majić. Nakon sv. Mise za volontere upriličena je kratka radionica u kojoj su imali priliku iznijeti probleme s kojima se susreću u svome radu, te predstaviti aktivnosti koje provode po župama.

- U katedralnoj župi 5.12.2007. proslavljen *Međunarodni dan volontera*. Sveto misno slavlje predvodio je biskup Ratko Perić uz 5 koncelebranata. U programu nakon Mise sudjelovalo je 50 volontera iz 6 župa: sv. Ivan, sv. Matej, sv. Petar i Pavao, Aladinići, Buna-Blagaj te iz katedralne župe. Njihovi su predstavnici sažeto predstavili karitativni rad u svojim župama.

Mirjam. Caritasovo prihvatilište za žene i djecu u nevolji, posebice za žrtve obiteljskoga nasilja, dosad je pružilo utočište za 109 žena i djece (41 dijete). U 2007. godini za Mirjam smo dobili jednokratne financijske potpore grada Mostara (3.500,- KM) i tvrtke Aluminij (2.000,- KM).

Trgovina ljudima ili Antittrafficking. Jačanje lokalnih kapaciteta za zaustavljanje trgovine ljudima naslov je projekta što ga financira CRS. Cilj mu je preventivno djelovanje u svrhu zaustavljanja trgovine ljudima. Okupljali smo srednjoškolce u katedralnoj župi te ih kroz četiri susreta educirali u metodama preventivnog rada i volontiranja. Organiziran je i susret s institucijama s kojima surađujemo. Uza spomenute aktivnost veže se također "mini projekt" *Ekonomsko osnaživanje žena*. Cilj je ovoga projekta povećati mogućnost zapošljavanja žena stjecanjem znanja jezika i informatike. U tu su svrhu iz ovoga projekta financirani tečajevi stranih jezika i informatike za djelatnice Caritasovih ustanova i za naše volonterke.

Planirani projekti.

1. **Hospicij** je prije svega velika potreba, jer takva vrsta zdravstvene usluge ne postoji na području hercegovačkih biskupija. To je također naša velika želja da Caritas u Mostaru, ako Bog da, izgradi takvu ustanovu u kojoj bi se smještali terminalni bolesnici. Zahvaljujući Božjoj providnosti i posredstvom dobrih ljudi za potrebu mostarskoga Caritasa saznali su dobročinitelji koji su spremni financirati ovakvu kuću za smještaj neizlječivih bolesnika. To je humanitarna udruga *Sv. Josip Radnik LTD* s kojom smo 11. srpnja 2007. potpisali ugovor o gradnji hospicija. Caritas će darovati zemljište te pripremiti i financirati sve dozvole i drugu po-

trebnu dokumentaciju za gradnju hospicija, a humanitarna organizacija *Sv. Josip Radnik* financira izgradnju. Po završetku radova Caritas se obvezuje opremiti novoizgrađenu zgradu i odgovara za njezino funkcioniranje i održavanje.

2. **Partnerstva.** Posredstvom Caritasa Linz u njihovoj se biskupiji nekoliko njihovih župa izjasnilo da su spremni pomagati naše župe u potrebi koje Caritas Mostar preporuči. Preporučili smo župe koje su u poratnim godinama trebale više pomoći i financijske potpore poglavito zbog prognanika i povratnika: Domanovići, Rotimlja, Potoci i Blagaj-Buna. Tako je sklopljeno partnerstvo između župa Domanovići - Traunkirchen, Rotimlja - Münzkirchen i Potoci - St. Florian. Nažalost za župu Blagaj-Buna još uvijek nije pronađena partnerska župa u biskupiji Linz.

3. Ako Bog da, dobijemo li sredstva od austrijske vlade, proširili bismo aktivnosti radionice *Emanuel* i započeli s našim hendikepiranima jedan drugi pilot projekt u kojem bismo se bavili **pčelarstvom** te **branjem ljekovitog** bilja za razne vrste čajeva. Za ovakve bismo poslove odabrali lakše hendikepirane osobe koje su sposobne obavljati poslove vezane uz pčelarstvo pod vodstvom stručne osobe, zatim branje i sušenje ljekovitih trava te pravljenje vrećica za čaj sa znakom Caritasa.

Dr. don Ante Komadina

IZVJEŠTAJ BOLNIČKE KAPELANIJE

za 2007. godinu

Mostar, 5. siječnja 2008.

Bolnički kapelan zadužen je voditi duhovnu skrb bolesnika u četiri mostarske bolnice. To su: Kirurgija, Stara bolnica, Dispanzer i Bolnica na Bijelom Brijegu. Kapacitet je tih bolnica oko 700 kreveta, a prosječno u bolnicama boravi oko 600 bolesnika. Godišnje kroz ove bolnice prođe oko 30.000 bolesnika. U svim gore navedenim bolnicama radi oko 1000 osoba (liječnici, sestre, spremačice, stražari, vozači, kuhari i upravno osoblje).

Bolnice obilazim po rasporedu koji nisam mijenjao od 2000. godine, tako da su bolesnici i sestre u bolnici već stekli naviku da dotičnoga dana i sata

dolazi svećenik. Tjedno provodim u bolnici oko 25 sati.

Dobre stvari s kojima se susrećem u bolnici:

- Bolničko osoblje uglavnom se korektno odnosi prema svećeniku počevši od vratara do liječnika. Nikad nitko ne prigovara kuda svećenik ide u nevrjeme po sobama ili u intenzivnu njegu. Svi su spremni pomoći svećeniku, u njegovu poslu, ono što oni mogu bez obzira na nacionalnu ili vjersku pripadnost liječnika ili sestara.

- Većina bolesnika katolika raduje se što ih svećenik obiđe, pomoli se s njima ili im podijeli neki

od sakramenata. Bolesnici koji nisu katolici uljudno se odnose prema svećeniku, a nekima je drago što se u sobi mogu Bogu svi skupa pomoliti.

Što bi u bolnici moglo biti bolje:

- Ima dosta bolesnika katolika koji misle ako se ispovjede ili prime bolesničko pomazanje da će ubrzo umrijeti. Ima i rodbine bolesnika kojima nije drago što je svećenik došao jer se i oni boje da s njime dolazi smrt. Većina bolesnika mogla bi biti kršćanski opremljena kad bi htjeli, čim dođu u bolnicu i svećenik naiđe, primiti svete sakramente. Ali ih ima dosta koji kažu: Zvat ćemo mi vas kad nam ustrebate. Kao da će smrt najaviti kad će doći. Srećom, ima dosta bolesnika koji sami traže sakramente čim ja naiđem ili me njihova rodbina obavijesti gdje je njihov bolesnik i da mu ponudim svete sakramente. Neki mlađi bolesnici sami traže bolesničko pomazanje, što je znak da su u župi iz koje dolaze poučeni što je to bolesničko pomazanje.

- Ima bolesnika upitna ponašanja prema sestrama, pa i prema svećeniku, kao da smo im mi krivi što su oni bolesni i što ih lijek ili Bog odmah ne ozdravi. Srećom, takvih je malo, ali se čovjek veoma neugodno osjeća kada te takav bolesnik napadne, bez ikakva razloga, a ti došao da ga posjetiš i da mu pomogneš.

- Malo sestara i liječnika vodi brigu i o duši bolesnika. Oni kao da se smatraju samo odgovornima za zdravlje tijela. Nije ni čudo što tako postupaju kad nisu o tome poučeni. A gdje ih i kako poučiti? Ima sestara koje će uvijek zvati svećenika za novopristigla teškog bolesnika. Ali ima sestara koje to nikad ne će učiniti, jer kažu: To je dužnost njihove rodbine, a ne njih, sestara.

- Rodbina bolesnika iz onih župa gdje su ih župnici o tome poučili i izvjesili moje telefone na oglasnim pločama ili župnim listovima, redovito zovu za svoje bolesnike. Dok ima i takvih koji ne znaju da ima u bolnici svećenik, pa onda obilaze po mostarskim župama tražeći svećenika. Mogli bi upitati bilo koju sestru u bolnici ili portira za svećenikov telefon, i da ga pozovu k bolesniku umjesto da obilaze po mostarskim župnim uredima.

Možda će se stanje popraviti kad tijekom ove godine, barem su tako najavili, sve bolnice iz grada presele na Bijeli Brijeg, gdje će biti sve na jednome mjestu. Ako Bog da, pa proradi i bolnička kapelica gdje će se vjernici moći i na svetu misu okupiti.

Evo nekoliko statističkih podataka za 2007. godinu:

Ispovjedilo se i pričestilo 787 osoba (2006. godine: 752 osobe). Osobe koje su se samo pričestile ovdje nisu uračunate.

Bolesničko pomazanje, ako su se mogli ispovjediti i pričestiti, primilo je 956 osoba (2006. godine: 882). Svakom pomazanom bolesniku dajem potvrdu o primljenim sakramentima.

Na Pedijatriji po hitnom postupku krstio sam 9 djece (2006. godine: 8).

U 2007. godini podijelio sam u bolnici nekoliko stotina svetih sličica, krunica, lista *Crkve na kamenu*, knjiga, molitvenika, kalendara, cigareta i nešto novca najpotrebnijima. U tu svrhu Biskupijski caritas Mostar darovao je 1000 KM. Poneki župnik daruje nešto u tu svrhu. Od bolesnika ne uzimam novac, osim ako ga daju kao zavjet u dobrotvorne svrhe pa ga opet podijelim drugim potrebnijim bolesnicima. Evidenciju o potrošenom ili darovanom novcu može se pogledati u Blagajničkom dnevniku. Uredništvo je darovalo po 10 primjeraka svakoga broja lista *Crkva na kamenu* da podijelim bolesnicima ili medicinskom osoblju. Osim lista, darovalo je još oko 300 knjižica za svetu ispovijed. Biskupija je darovala 50 kalendara za 2007.

Duhovna skrb za liječnike, sestre i drugo radno osoblje nije obuhvaćena nekim mojim radom, osim svakidašnjih susreta, niti se pokazuje neki osobit interes u tom pogledu od liječničkog osoblja, osim nekoliko iznimaka. Možda će se na tom planu moći nešto više učiniti ako proradi kapelica u bolnici gdje bi se bolesnici i oni koji rade u bolnici, mogli okupiti na svetu misu gdje bi im se tom prilikom moglo uputiti i korisnih savjeta za život. Stanje duhovne skrbi za bolesnike i bolničko osoblje u bolnicama nije idealno, ali prema situaciji u kojoj se nalazimo, moglo bi se ocijeniti zadovoljavajućim.

don Radoslav Zovko, bolnički kapelan

IZVJEŠĆE O RADU KATEHETSKOG UREDA

za 2007. godinu

Mostar, 12. veljače 2008.
Prot. br. 15/2008.

Osoblje KU: Ravnatelj je don Ante Pavlović, koji je i predstojnik Teološkog instituta Mostar. Tajničku službu obavlja tajnica Teološkog instituta Ljiljana Drežnjak.

Uredski prostor i administracija. KU Mostar sve administrativne poslove obavlja u tajništvu Teološkog instituta. Prostori Instituta koriste se i za susrete vjeroučitelja u Mostaru. Godišnji stručni skupovi vjeroučitelja održavaju se u prostorijama katedralne župe u Mostaru.

Vjeroučitelji u školama. Vjeronaučnu nastavu u osnovnim i srednjim školama na prostoru hercegovačkih biskupija u prošloj školskoj godini 2006./2007. održavalo je 186 vjeroučitelja i vjeroučiteljica: 33 dijecezanska svećenika, 44 svećenika franjevca, 38 časnih sestara i 71 vjeroučitelj laik. Šest vjeroučiteljica bilo je na porodiljnom dopustu. Oko 120 vjeroučitelja i vjeroučiteljica (38 časnih sestara, 71 laik i 20 svećenika) ima uglavnom punu tjednu nastavnu satnicu vjeronauka u školi (od 20 do 22 sata tjedno). Drugi svećenici, dijecezanski i franjevci, zbog pastoralnih razloga djelomično preuzimaju nastavu vjeronauka: oko 30 svećenika ima pola norme, tj. 10 sati tjedno ili koji sat više, a preostali svećenici honorarni su radnici u školi i preuzimaju između 4 i 8 sati vjeronauka tjedno.

Aktivnosti vezane uz rad KU u 2007. godini

1. Administrativni rad i promicanje vjeronauka. KU vršio je redovitu administrativnu ulogu oko pripremanja dokumentacije i predlaganja novih vjeroučitelja Biskupu ordinariju radi podjeljivanja kanonskih misija, a potom i imenovanja i namještanja vjeroučitelja po školama. KU ima redovite službene kontakte, susrete, dogovore i kore-

spondenciju sa županijskim ministrima prosvjete, ravnateljima osnovnih i srednjih škola na području hercegovačkih biskupija, kao i sa Zavodom za školstvo u Mostaru. Kao predstojnik KU i član Povjerenstva BK BiH za vjeronauk u školi, ravnatelj je stalni član Koordinacije hrvatskih županijskih ministara prosvjete. Tijekom prošle godine sudjelovao je na desetak takvih susreta na kojima su se rješavala opća odgojno-obrazovna i školska pitanja, osobito oko očuvanja i promicanja prava hrvatskoga naroda u BiH na svoj jezik, kulturu i školstvo, na nastavne planove i programa i udžbenike na hrvatskome jeziku, i dr. U sklopu rasprave oko devetogodišnjega obrazovanja razmatrana su i pitanja planova i programa katoličkoga vjeronauka u školi, i stručnog usavršavanja vjeroučitelja za rad u tom prvom razredu. U tom duhu prihvaćen je i obnovljeni Plan i program katoličkoga vjeronauka u osnovnim školama (2006./2007) koji je rađen prema Hrvatskom nacionalnom obrazovnom standardu.

2. Zavod za školstvo i rad Višega savjetnika za katolički vjeronauk. U Zavodu za školstvo u Mostaru namješten je s pola radnoga vremena mr. don Ivan Perić kao viši savjetnik za katolički vjeronauk u školi na području hercegovačkih biskupija. Viši savjetnik Zavoda, u suradnji s ravnateljem Katehetskog ureda u Mostaru, brine se oko promicanja katoličkog vjeronauka u školama, vrši stručni nadzor vjeroučiteljskog rada po školama i vodi potrebne poslove oko pripravnčkog staža i polaganja stručnih ispita za vjeroučitelje. Vlč. Perić obilazio je osnovne i srednje škole, pripremao vjeroučitelje pripravnike za stručni ispit, a kao član Ispitnoga povjerenstva, u ime Zavoda i Katehetskog ureda, obavio je 12 stručnih ispita. U tijeku su

pripreme 8 novih vježbenika za polaganje stručnih ispita koji će se održati u ljetnom razdoblju 2008. Viši savjetnik dostavlja Katehetskom uredu izvješća o pohodu školama, o izvođenju vjeronaučne nastave, kvaliteti vjeroučiteljskog rada i polaganju stručnih ispita vjeroučitelja. Pristigla izvješća, što je potvrđeno i u osobnom razgovoru s Višim savjetnikom, svjedoče sljedeće: ravnatelji škola potvrđuju da većina vjeroučitelja radi kvalitetno, i samo kod nekoliko vjeroučitelja upozoreno je na neke propuste; vjeroučitelji pripravnici predložili su kvalitetne pripreme svakoga nastavnog sata tijekom vježbeničkog staža (viši savjetnik pravi dva stručna uvida u rad vježbenika, a mentor ga prati kroz petnaest školskih sati); kandidati su na stručnim ispitima pokazali vrlo dobro teorijsko znanje, a neki su za praktičnu didaktičko-metodičku izvedbu vjeronaučnog sata, ozbiljnost i stručnost, bili pohvaljeni i od drugih članova ispitne komisije, ravnatelja škole i predstavnika ministarstva prosvjete. Viši savjetnik posebno ističe kako neki vjeroučitelji tek sada, nakon završetka studija, bolje shvaćaju potrebu trajna učenja i stručnog usavršavanja, kako u teologiji i vjersko-odgojnom radu tako i u didaktičkoj teoriji i metodičkoj praksi, pa se dobro i ozbiljno pripremaju za nastavu vjeronauka.

3. Status školskoga vjeronauka i njegovo daljnje promicanje. Vjeronauk u školi već je petnaest godina obvezatni dio školskoga sustava i redovitoga školskog programa. Takav njegov status potvrđen je i *Temeljnim ugovorom između Svete Stolice i Bosne i Hercegovine* (2007.). Status i posebnost vjeronauka u školi načelno je sada dobro definirana, ali KU u praksi nailazi na neke nejasnoće i poteškoće. U sljedećem razdoblju slijedi donošenje Provedbenog ugovora o vjeronauku u školi u kojem će trebati precizirati nejasnoće oko školskoga vjeronauka, osobito oko načina zapošljavanja vjeroučitelja i usklađivanja Zakona o radu, školskoga zakonodavstva i kompetencija Crkve u procesima izbora i imenovanja vjeroučitelja u školama. Također je u prošloj godini trebalo, gdje je to moguće, provesti *Okvirni zakon o osnovnim i srednjim školama u BiH*, i uvesti devetogodišnje osnovno obrazovanje. Neke su županije u FBiH to provele, osobito s bošnjačkom većinom, druge nisu. Prvi razred devetogodišnjih škola uveden je na području Herceg-Bosanske županije, a nije u školama s hrvatskim jezikom i programom u Zapadno-hercegovačkoj i Hercegovačko-neretvanskoj županiji. Kako je Povjerenstvo BK BiH za vjeronauk u školi preventivno pripremlilo vjeronaučni program za prvi razred de-

vetogodišnje škole, taj se program, s jednim satom tjedno, počeo primjenjivati u školama duvanjskoga dekanata koje su uvele devetogodišnje obrazovanje. KU u Mostaru o svim tim pitanjima redovito informira Biskupa ordinarija, i postupao je u skladu s uputama koje je primio. O svemu tome u arhivu KU postoje dokumenti, upute, prijedlozi, izjave, prepiska i drugo.

4. Stručno usavršavanje vjeroučitelja. KU na početku ili na kraju školske godine, i prema potrebi, šalje poticajna i obavijesna pisma svećenicima i vjeroučiteljima hercegovačkih biskupija dajući im potrebna tumačenja, informacije, upute i smjernice za vjeronaučni rad u školama. Katehetski je ured poslao obavijesno pismo svećenicima i vjeroučiteljima 28. lipnja 2007. informirajući ih o obnovljenim vjeronaučnim udžbenicima i programu. Na početku nove školske godine, 29. kolovoza 2007., Biskup je ordinarij poslao okružnicu upućenu učenicima i njihovim roditeljima, te svećenicima i vjeroučiteljima. Biskup u svom pismu u prvi plan stavlja Kristov poziv učenicima i njihovo poslanje naviještanja evanđelja, potom ističe važnost vjerskog odgoja u obitelji, školi i župi, upozorava na odgovornost roditelja u odgoju djece te obvezu poahađanja vjeronauka, pozivajući na kraju svećenike i vjeroučitelje na radosno i odgovorno izvršavanje povjerene im zadaće. U drugoj polovici kolovoza 2007. ravnatelj KU obišao je sve dekanate, i posebno neke župe i škole, susreo se sa svećenicima i vjeroučiteljima te je rješavao probleme oko preuzimanja i održavanja nastave vjeronauka u pojedinim školama. KU u Mostaru, u suradnji sa županijskim ministarstvima prosvjete, također je organizirao u katedralnim prostorijama u Mostaru, 21. kolovoza 2007., redoviti godišnji stručni skup vjeroučitelja. Tema cjelodnevnoga skupa bila je: *Likovna i simbolična didaktika u nastavi katoličkoga vjeronauka*. Na skupu je bilo nazočno 87 vjeroučitelja, uglavnom laika i časnih sestara. Glavno stručno izlaganje na istu temu, nakon Biskupovih uvodnih misli o simbolima u Crkvi, liturgiji i životu, održao je dr. Ivica Pažin, ravnatelj Nacionalnoga katehetskog ureda u Zagrebu. U praktičnom dijelu stručnoga zborovanja održano je pet pedagoških radionica u kojima su se razrađivali metodički modeli vjeronaučne nastave povezani s didaktikom simbola: simbolički govor u liturgiji, sakramentima i molitvi, u radu s biblijskim i doktrinarnim tekstovima, u susretu sa svakodnevnim životnim iskustvima i temama. Pedagoške radionice pripremili su vjeroučitelji. Vjeroučitelji iz Mostara nazočili su i Studijskom danu

o *Obitelji kao zajedništvu života*, koji je održan u Mostaru 20. ožujka 2007. u organizaciji Vijeća BK BiH za obitelj i Biskupskog ordinarijata u Mostaru.

5. Duhovne obnove i duhovne vježbe za vjerroučitelje laike. KU jednom godišnje, obično u korizmi, organizira jednodnevne duhovne vježbe ili duhovnu obnovu za vjerroučitelje laike. U prošloj godini održana je duhovna obnova 24. veljače 2007. Tema je bila *Isusovi sugovornici*, a duhovnu obnovu vodio je biskup Ratko. Tom prigodom ravnatelj Katehetskog ureda obavijestio je vjerroučitelje da će

im se od sljedeće 2008. godine barem jedanput godišnje ponuditi trodnevne duhovne vježbe u Caritasovu domu u Potocima (Bijelo Polje). Nadamo se da ćemo taj cilj ostvariti negdje u kolovozu ili rujnu ove 2008. godine i pozvati prvih 30-ak vjerroučitelja na duhovne vježbe. Prije toga, u vidu jednodnevne duhovne obnove, pozvat će se svi vjerroučitelji na Studijski dan koji se organizira u svibnju mjesecu, a bit će posvećen teološkom i pastoralnom razmišljanju o knjizi pape Benedikta XVI. *Isus iz Nazareta*.

Dr. don Ante Pavlović,
ravnatelj Katehetskog ureda

IZVJEŠĆE O MISIJSKOJ DJELATNOSTI u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji

za 2007. godinu

Misijska se animacija odvijala u suradnji s Misijskom središnjicom Papinskih misijskih djela u Sarajevu. Kratko izvješće o misijskoj aktivnosti Crkve u Hercegovini donosimo u 7 točaka.

1. Posjeti misionara. Ured PMD u Mostaru posjetili su misionari: fra Stojan Zrno iz Konga i s. Lukrecija Mamić iz Burundija. Zamoljeni za razgovor za *Crkvu na kamenu*, spremno su se odazvali. Tom im je prigodom uručen dar za potrebe u misijama. Preko fra Stojana poslan je dar i trojici njegove subraće u Kongu: fra Filipu, fra Peri i fra Anti, sve iz Biskupijskog fonda Nedjelje Dobroga Pastira, koji je po biskupovu odobrenju namijenjen za naše misionare.

2. Knjiga dr. Stipe Ivančića, svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije. Radi se o doktorskoj disertaciji pod naslovom: *Il movimento missionario del clero diocesano nella Chiesa tra i Croati nel contesto storico-teologico* (Misionarski pokret dijecezanskoga klera u Crkvi među Hrvatima u povijesno-teološkom kontekstu), koju je don Stipe obranio 25. lipnja 1992. na Papinskom sveučilištu Urbanijani. Radnja je prevedena s talijanskoga na hrvatski i objelodanjena u izdanju Teološkog instituta u Mostaru, u znanstvenom nizu *Acta et studia*, br. 6. Objavljivanje je upriličeno u povodu 50. obljetnice izlaska enciklike pape Pija XII. pod nazivom *Fidei donum* - Dar vjere. Dokument je objavljen na kraju ove knjige. Knjigu je predstavio biskup Ratko na susretu misionara u Banjoj Luci, 2.-5. srpnja 2007. Tom prigodom knjige su poklonjene svim sudionicima.

3. Drugi animacijski pothvati. Nastavljena je animacija s misijskim kronicama. Uz molitve za evangelizaciju prikupljeno je i nešto sredstava od prodaje kronica. Neki su župnici misijskim kronicama animirali i pomoć za izgradnju crkve u Lusu (don Boris Dabo, svećenik krčke biskupije).

Zaslužuju pohvalu svi župnici koji redovito animiraju svoje vjernike da žive svoje poslanje kroz cijelu godinu, a napose u vrijeme kada Crkva poziva da se jače i žarče trgnemo i aktiviramo. Uz tu redovitu animaciju neki su se dodatno angažirali prodajom kolača ili prikupljanjem u zajedničku misijsku kutijicu koju su sami izradili s djecom i mladima i postavili prikupljali materijalna sredstva za potrebe misija.

4. Misijska rubrika u Crkvi na kamenu. S prvim brojem Cnak-a 2007. započeli smo misijsku rubriku pod naslovom *Za evangelizaciju naroda*. Time smo željeli čitateljstvu staviti u ruke barem nešto s misijskoga područja, predstaviti poneke dokumente koji obrađuju misijsku tematiku a napose upoznati ih s našim misionarima i njihovim životom i radom.

5. Misijske kolekte. Kolekta Bogojavljenja za Papinsko Misijsko Djelo Svetoga Djetinjstva iznosila je 26.832,10 KM, te kolekta Misijske nedjelje 82.563,- KM.

Akcija *Izgradimo crkvu u Zambiji*, prema odredbi naših biskupa na zasjedanju u Banjoj Luci u srpnju 2007., najavljena dopisom našeg Ordinarijata, br. 1820/2007. od 13. rujna, privodi se kraju. Neke

su je župe već dostavile Ordinarijatu a nadamo se da će to uskoro učiniti i ostale.

Doprinos za Djelo sv. Petra apostola, za školovanje svećenika u misijskim zemljama, iznos od

5.000,- KM uzet je iz fonda Nedjelje Dobroga Pastira.

U sljedećim tabelama donosimo novčane priloge u konvertibilnim markama, prema popisu župa i broju vjernika u našim hercegovačkim biskupijama.

	Vjernika	Bogojavljenje	Misijska nedjelja	Misionar Dabo
Mostarsko-duvanjska biskupija				
Blagaj-Buna	2.500,-	193,25	603,-	
Buhovo	400,-	48,-	436,-	315,-
Bukovica	2.105,-	235,-	721,-	
Crnač	692,-			
Čapljina	6.000,-	240,-	180,-	
Čerin	4.336,-	683,-	1.320,-	
Čitluk	4.980,-	765,-	2.499,-	
Drežnica	120,-	0,-	95,-	
Drinovci	2.463,00	206,-	202,-	
Duvno	8.629,00	1.450,-	2.730,-	
Gabela	1.095,00	236,-	480,-	
Gabela Polje	1.422,00	709,-	2.192,-	
Glavatičevo				
Goranci	271,00	32,-	150,-	
Gorica	3.140,00	105,-	320,-	
Gorica-Struge	764,00	143,-	467,-	400,-
Grabovica	430,00	220,-	1.100,-	
Gradac Mostarski	1.795,00			
Gradac Posuški	1.792,00	320,-	500,-	
Gradina	2.580,00	410,-	2.200,-	840,-
Gradnići	1.136,00	160,-	200,-	
Grljevići	964,00	180,-	320,-	
Grude	4.000,00			
Humac	13.500,00	280,-	350,-	
Izbično	469,00	140,-	300,-	
Jablanica	117,00	100,-	100,-	
Jare	1.002,00	245,-	320,-	
Klobuk	1.222,00	35,-	210,-	
Kočerin	3.490,00	396,-	1.533,-	
Kongora	1.901,00	173,-	720,-	
Konjic	1.500,00	205,-	1.286,-	
Kruševo	1.178,00	183,-	1.008,-	
Ledinac	1.181,00	235,-	954,-	
Ljuti Dolac	2.224,00	270,-	900,-	
Međugorje	5.114,00	2.048,-	13.070,-	
Mostar - Katedrala	13.510,00	480,-	6.250,-	
Mostar - Sv. Ivan	20.000,00	1.307,-	3.448,-	800,-
Mostar - Sv. Luka	3.400,00	101,55	230,-	
Mostar - Sv. Marko	4.000,00	0,-	0,-	
Mostar - Sv. Matej	7.800,00	375,-	2.460,-	
Mostar - Sv. Petar i Pavao	6.000,00	2.330,-	3.500,-	
Nevesinje	25,00			
Ploče-Tepčići	856,00	48,-	190,-	
Polog	855,00	401,-	500,-	
Posušje	9.325,00	1.325,-	3.656,-	771,-

Potoci	1.700,00	200,-	476,-	370,-
Prisoje	1.012,00	187,-	630,-	
Rakitno	1.387,00	517,-	697,-	655,-
Raskrižje	350,00	100,-	200,-	
Rasno	1.251,00	51,-	170,-	
Rašeljke	414,00	150,-	1.100,-	391,-
Roško Polje	722,00	130,-	400,-	
Ružiči	1.532,00	78,-	325,-	
Seonica	2.430,00	190,-	350,-	
Studenci	2.130,00	350,-	1.050,-	
Sutina	654,00	136,-	275,-	
Šipovača-Vojnići	1.157,00	560,-	910,-	
Široki Brijeg	16.427,00	2.320,-	3.420,-	
Šuica	1.450,00	300,-	600,-	
Tihaljina	1.421,00	260,-	718,-	
Veljaci	2.715,00	170,-	340,-	
Vinjani Hercegovački	405,00	143,10	250,-	
Vinica	917,00	202,-	550,-	
Vir	1.290,00	350,-	500,-	
Vitina	3.325,00	290,-	1.105,-	
Zagorje	661,00	120,-	380,-	
Ukupno	193.633,00	23.816,90	72.146,-	4.542,-
Trebinjsko-mrkanska biskupija				
Aladinići	3.108,-	409,-	929,-	300,-
Čeljevo	2.690,-	205,-	740,-	
Domanovići	2.630,-	500,-	1.630,-	
Dračevo	2.596,-	420,-	1.550,-	
Gradac	525,-	240,-	1.400,-	2.000,-
Hrasno	730,-	224,-	250,-	
Hutovo	223,-	65,-	190,-	
Neum	3.800,-	344,-	1.238,-	
Prenj	494,-	80,-	260,-	
Ravno	163,-	45,-	230,-	
Rotimlja	846,-	170,-	430,-	480,-
Stjepan Krst				
Stolac	2.950,00	320,-	1.000,-	
Trebinja	287,00	90,-	220,-	
Trebinje - Katedrala	200,00	143,20	350,-	
Ukupno	21.242,00	3.255,20	10.417,-	2.780,-
Mostarsko-duvanjska	193.633,00	23.816,90	72.146,-	4.542,-
Trebinjsko-mrkanska	21.242,00	3.255,20	10.417,-	2.780,-
Darovi svećenika na Pepelnicu				3.006,-
Ukupno	214.875,00	27.072,10	82.563,-	10.328,-

6. Očekivane aktivnosti. Bilo bi hvale vrijedno poraditi na jačanju misijske svijesti u našim župama. To se ne će dogoditi bez crkveno-misijskoga duha svećenika, redovnika, redovnica i vjeroučitelja. Kao pomagala u animaciji može poslužiti misijski list *Radosna vijest*, misijske krunice, mi-

sijske kasice, maslinove grančice i ostali materijali koje stavlja na raspolaganje Misijska središnjica. U misijsku animaciju, osobito djece, bilo bi dobro malo više uključiti vjeroučitelje. U katehizaciji se puno govori o didaktičkim pomagalima. Najvažnije didaktičko pomagalo, bez sumnje, jest stav

i svjedočanstvo svećenika, časnih sestara i vjeroučitelja.

Zaključak. Čini se da je potrebno iz prigode u prigodu naglasiti da se darovi prikupljeni za misije na *Svjetski dan misija* prema odredbama Kongregacije za evangelizaciju naroda i Statuta PMD, br. 62, *treba u cijelosti odmah doznačiti Nacionalnom uredu*, koji prosljeđuje Svetoj Stolici. U Crkvi u Hrvata već je ustaljena praksa, zbog praktičnih razloga, da se kolekte dostavljaju pri redovitom polugodišnjem podmirivanju računa a potom Ordinarijat cjelovite iznose prenosi Misijskoj središnjici.

Ovaj Izvještaj za 2007. godinu zasigurno ne donosi iscrpnu sliku o misijskoj animaciji u hercegovačkim biskupijama. Bog zna u potpunosti sva naša srca, i molitve i žrtve, ljubav i žar za širenje Radosne vijesti koje gaji svaki pojedinac. Uz ovo izvješće duhom prilažemo sve te nezabilježene pojedince čiji doprinosi nisu napisani na listu papira, ali su zapisani u Božanskom Srcu, osobito doprinosi naših bolesnih i nemoćnih koji su Bogu na poseban način ugodni.

don Ivan Štironja

IZVJEŠĆE O RADU TEOLOŠKOG INSTITUTA MOSTAR u akademskoj 2006./2007. godini

Mostar, 21. veljače 2008.
Prot. br. 14/2008.

Uprava i profesori. Predstojnik je Teološkog instituta dr. don Ante Pavlović, zamjenik mr. don Jozo Čirko, tajnica pravnik Ljiljana Drežnjak i domaćica gospođa Ivanka Novak. Na Teološkom institutu djeluje 30 stalnih i gostujućih profesora koji, prema potrebi, u skladu s godišnjim nastavnim programom, predaju pojedine nastavne kolegije. Uz domaće svećenike predavače, kvalificirane za pojedine predmete, na Institutu predaju profesori Vrhbosanske katoličke teologije iz Sarajeva, profesori gosti iz Splita, Dubrovnika i Banjaluke te profesori laici iz Mostara. Tajnica je stalno zaposlena s punim radnim vremenom. Nastavnici na Institutu primaju samo simboličan honorar za svoj rad, a profesori gosti primaju naknadu za gorivo i, prema potrebi, smještaj i hranu u Ordinarijatu.

Program Instituta. Teološki je institut do prošle godine imao redoviti četverogodišnji program studija. Od akademske godine 2007./2008. ostvaruje petogodišnji redoviti filozofsko-teološki i religijsko-pedagoški program koji obuhvaća sva temeljna područja visokoškolskoga teološkog i religijsko-pedagoškog studija usklađena s uredbama Katoličke Crkve i zahtjevima Bolonjskoga procesa. Program tako ima dva dijela (3+2), trogodište i dvogodište. U prvom se trogodištu studija predaju uvodni i glavni predmeti iz znanstvenoga područja filozo-

fije, Svetoga Pisma, fundamentalne, dogmatske i moralne teologije, povijesnih i odgojnih znanosti. U drugom se dvogodištu naglasak stavlja na praktičnu teologiju te na katehetsko i religijsko-pedagoško područje s naglaskom na pripravu studenata za izravan rad na različitim područjima crkvenoga i društvenoga života, od školskoga vjeronauka do pastoralnoga radu u župi, u crkvenim i društvenim medijima, u kulturi i politici. Završeni studenti, nakon petogodišnjega studija, dobivaju naslov magistra (master) struke, odnosno magistra religijske pedagogije i katehetike. Teološki institut tako svojim programom i ciljevima uglavnom slijedi filozofsko-teološki dio programa prvoga trogodišta teološkog studija Vrhbosanske katoličke teologije u Sarajevu kao i petogodišnji teološki i religijsko-pedagoški program Katehetskoga instituta Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Stoga završeni studenti TIM-a mogu, bez poteškoća, nostrificirati svoju visokoškolsku diplomu u Republici Hrvatskoj.

Studenti. U akademskoj 2006./2007. na Institut je upisano 95 studenata, od toga 73 redovita studenta, 15 apsolvenata i 7 studenata koji obnavljaju godinu. Ove akademske godine 2007./2008. upisano je 98 studenata, od toga 65 redovita, 7 pohađa dopunski studij, 5 obnavlja godinu i 21 je apsolvent.

Dan Teološkog instituta i podjela diploma vjeroučiteljima. U mjesecu studenome 2007. proslavljena je 20. obljetnica Teološkog instituta. Zbog odsutnosti Biskupa domaćina proslava i promocija diplomiranih studenata pomaknuta je sa spomendana sv. Alberta Velikoga, zaštitnika Teološkog instituta, na subotu 24. studenoga 2007. Toga dana održana je svečana jubilarna akademija u prostorima katedralne župe u Mostaru i podijeljene su diplome vjeroučiteljima. Diplomom je dobilo 17 završenih studenata: s. Marijana Andrić, Mirjana Bašić, Željko Bušić, Ivan Glibo, Katarina Grubišić, Ivana Kelava, Daniela Krešić, Danica Mihalj, Milijana Mijatović, Darija Mikulić, Gordana Ostojić, Pero Petrušić, Marija Planinić, Mario Rozić, Stjepana Vidak, Izabela Vričić Drašković, Ivanka Zlojo. Od 1994. do 2007. na Institutu je diplomiralo ukupno 137 vjeroučitelja, od toga oko polovica vjeroučitelja s područja hercegovačkih biskupija, a druga polovica s područja vrhbosanske nadbiskupije i banjalučke biskupije. Na svečanoj akademiji, uz Biskupa domaćina, bilo je nazočno oko 200 gostiju te predstavnici crkvenoga, sveučilišnoga, kulturnoga i političkoga života Mostara i BiH, studenti i obitelji diplomiranih studenata. Prigodno predavanje s temom *Na putu blaženstva - dr. Josip Stadler, nadbiskup vrhbosanski*, održao je mr. Juro Babić, profesor povijesti na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji u Sarajevu. Glazbene točke izveo je mješoviti akademski zbor *Pro musica* iz Mostara pod ravnanjem mo don Dragana Filipovića. Diplome diplomiranim profesorima vjeronauka uručili su predstojnik Instituta dr. don Ante Pavlović i biskup dr. Ratko Perić, koji je slavljenicima čestitao prigodnim predstavljanjem knjige sadašnjega pape Benedikta XI., *Isus iz Nazareta*. Nagradu najuspješnijih studenata u prošloj godini primili su s. Branka Perković i Draženko Marijanović.

Aktivnosti Instituta i profesora. Sjednice profesorskoga vijeća održane su 5. srpnja i 25. listopada 2006., potom 27. lipnja, 27. rujna i 17. listopada 2007. Na sjednicama je analiziran administrativni i akademski rad Instituta, izvođenje nastave, radni kalendar, studentske aktivnosti i polaganje ispita i dr. Na sjednici Profesorskoga vijeća 26. rujna 2007. usvojen je petogodišnji plan i program studija na Teološkom institutu čime započinje primjena Bolonjskoga procesa kako to traži Katolička Crkva i relevantni dokumenti i zakonske uredbe o visokim učilištima. Određene su i daljnje aktivnosti oko praćenja Bolonjskoga procesa i donošenja novoga Statuta Teološkoga instituta u Mostaru kao sponzoriranog učilišta Vrhbosanske katoličke teologije u Sarajevu. Na sjednici

održanoj 17. listopada 2007. odlučeno je da Teološki institut u suradnji s Biskupskim ordinarijatom u Mostaru svake godine, u proljeće, organizira cjelodnevni pastoralni seminar za pastoralne svećenike, vjeroučitelje i studente Instituta. Predstojnik instituta vodio je korespondenciju i ostvario suradnju s crkvenim i javnim visokim učilištima u BiH i Republici Hrvatskoj, osobito sa Senatom i fakultetima Sveučilišta u Mostaru. Tako je Sveučilište u Mostaru po drugi put u svojoj jubilarnoj Monografiji tiskalo 2007. prilog o Teološkom institutu. U prošloj akademskoj godini neki su naši stalni profesori svojim predavanjima i priložima sudjelovali na znanstvenim simpozijima i seminarima, pastoralnim susretima i katehetskim školama, objavili su niz znanstvenih i stručnih članaka u raznim časopisima i zbornicima. Knjige su objavili: STIPE IVANČIĆ, *Misijski pokret dijecezanskoga klera u Crkvi u Hrvata u povijesno-teološkom kontekstu*, TIM, Mostar, 2007.; RATKO PERIĆ, *Mojsije! Mojsije!*, Cnak, Mostar, 2007; treće izdanje *Kroz mnoge nam je nevolje* i engleski prijevod (*Many problems lie ahead*) u Australiji, 2007.; TOMO VUKŠIĆ (priredio), *Crkva i država u Bosni i Hercegovini. Zakoni, podzakonski akti, ugovori i komentari*, Biskupska konferencija BiH, Sarajevo, 2007.

Duhovna potpora studentima. Službu duhovnog asistenata naših studenata vodi mr. don Ivo Šutalo kojemu se studenti mogu, kao i drugim profesorima, obratiti za duhovnu pomoć. Vrijedi primijetiti da mnogi studenti koji borave u Mostaru, uz nedjeljnu sv. Misu i neke druge duhovne djelatnosti, redovito idu i na svakodnevnu sv. Misu. Za studente se također svake godine organiziraju duhovne obnove od jednoga dana, obično na početku došašća ili korizme. Prošle godine, u sklopu duhovne obnove, na poziv Teološkog instituta upriličen je 26. veljače 2007. ekumenski susret studenata i profesora Instituta s episkopom Zahumsko-hercegovačke eparhije preosvećenim gospodinom Grigorijem Durićem. Domaćin susreta bio je biskup Ratko. U tom se susretu spontano očitovala želja da se slični susreti podrže i u budućnosti, osobito oko razmjene profesora koji će studentima govoriti o identitetu katolicizma odnosno pravoslavlja.

Planovi za sljedeće razdoblje. U tijeku je proces izrade novoga Statuta TIM-a i njegovo usklađivanje sa Statutom Vrhbosanske katoličke teologije u Sarajevu. U tijeku je također rad na rješavanju administrativnih i drugih poteškoća oko izgradnje zgrade Teološkog instituta.

Dr. don Ante Pavlović

KIUMOVE VIJESTI

SUSRET S RODITELJIMA KANDIDATA NA SVEĆENIŠTVO Bijelo Polje, 15. prosinca 2007.

KIUM - U novopodignutom domu Biskupijsko-ga caritasa u Potocima - Bijelo Polje, zvanom *Emalus*, povjerenik za duhovna zvanja don Ivan Štironja, u dogovoru s ravnateljem Caritasa, don Antom Komadinom, organizirao je jednodnevnu duhovnu obnovu za roditelje sjemeništaraca i bogoslova hercegovačkih biskupija. Sudjelovalo je 35 roditelja. Bio je to prvi susret koji je upriličen na ovakav način. Ugodna novost i za voditelje i za same roditelje. U jednoj od dvorana najprije je biskup Ratko održao predavanje o zvanju na svećeništvo. Govorio je o zvanju promatranu s Božje strane, s ljudske ili kandidatove strane i s Crkvine strane. Sva tri vida

trebaju se uskladiti. Dječake provjeravamo i po sposobnosti razuma i po karakteru srca, ne samo po zdravlju tijela. U odgoju i izobrazbi, osim specifične škole, bitna je uloga obitelji, župe, sjemeništa i bogoslovije.

Roditelji su potom imali prilike obaviti sv. ispovijed. Pod misnim slavljem, koje je predvodio biskup, održao je homiliju don Ivo Šutalo, župnik Blagaja-Bune. Govorio je, u primjerima, o potrebi molitve za duhovna zvanja. Napose je roditeljima preporučio molitvu za njihove vlastite sinove koji su se javili kao kandidati za svećeništvo. Ugodno druženje roditelja nastavljeno je u blagovalištu.

Novi svećenici franjevci

KIUM - Na blagdan sv. Stjepana Prvomučenika, 26. prosinca 2007., u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru, pod sv. Misom u 18 sati, za svećenike su zaređena dvojica đakona Hercegovačke franjevačke provincije, fra Vjekoslav Miličević i fra Josip Vlašić. Svečano misno slavlje i obred ređenja predvodio je mjesni biskup Ratko Perić, a koncelebrirali su provincijal fra Ivan Sesar i pedesetak svećenika.

Biskup se u propovijedi osvrnuo na nekoliko pitanja koja se postavljaju novoređenima a oni na njih odgovaraju pred cijelom zajednicom: o dostojnom i mudrom propovijedanju; o pobožnom i vjernom slavljenju Kristovih otajstava; o ustrajnom vršenju zapovijedi molitve; o tješnijoj povezanosti s

Kristom, vrhovnim svećenikom, te o poštovanju i poslušnosti dijecezanskom biskupu i zakonitom redovničkom poglavaru. Biskup im se na kraju propovijedi obratio ovim riječima: "Fra Vjekoslave i fra Josipe, Crkva vas želi i treba. Radosno vam povjера svećeničku službu. Odgovorite na to: dostojno i mudro, pobožno i poslušno, vjerno i prepoznatljivo, s poštovanjem i odgovornošću. Ostalo će vam se nadodati! Radujem se s vama i sa svima koji se raduju zbog ovoga svetog čina ređenja". Biskupova je propovijed bila ne samo poticaj za svećeništvo novoređenima nego i za ispit savjesti nazočnim svećenicima.

Pravoslavni Božić u Mostaru

KIUM - U ponedjeljak, 7. siječnja 2008., u obnovljenoj staroj pravoslavnoj crkvi u Bjelušinama u Mostaru, u jutarnjim satima, pravoslavni vjernici, koji slave Božić po julijanskom kalendaru, svečano su liturgijski proslavili svetkovinu Božića.

Službu Božju predvodio je episkop zahumsko-hercegovački gosp. Grigorije Durić uz sudjelovanje mostarskoga paroha Radivoja Krulja i đakona Zorana Aleksića.

U znak poštovanja i dobrih želja gospodinu episkopu, svećenicima, đakonima i vjernicima Pravoslavne crkve u povodu blagdana Božića mostarski biskup Ratko Perić poslao je svoga izaslanika pastoralnog vikara don Ivana Štironju, a pratila su ga

dvojica katedralnih vikara don Ivan Turudić i don Ivan Bebek.

Episkop Grigorije u svojoj je homiliji govorio o značenju Kristova rođenja u životu ljudi. Kristovim su rođenjem ljudi primili ponudu spasenja, što je veliki dar Božji i razlog naše radosti. Uz tu radost - nastavio je episkop - dolazi i blizina druge braće kršćana, trojice Ivana, katoličkih svećenika, koji su tu prisutni a koji "slave potpuno istu radost Božića", bez ikakve razlike, samo po drugom kalendaru. Mala crkva, posuta slamom, u koju se ulazi niz stepenice kao u spilju, davala je ozračje betlehemske špilje Kristova rođenja kao i ozračje poruke Božića izražene u riječima: *Slava Bogu na visini a mir ljudima miljenicima njegovim.*

BISKUPOVE HOMILIJE

Polnočka, 2007.

Znameniti Isusovi apostoli - ne iz Zbora Dvanaestorice, nego izvan Dvanaestorice - obraćenik Pavao Taržanin i sudrug mu Barnaba Cipranin, nakon što ih je Duh Sveti u Antiohiji sirijskoj pozvao i odlučio na evangelizacijsko djelo Kristovo, na svome su se Prvom misijskom putovanju postavili u Antiohiji maloazijskoj, u sredini današnje Turske. Dan je subotnji. Stoje pred jednom sinagogom, židovskom bogomoljom. Predstavljaju se da su i sami Židovi, i po religiji i po naciji. Kao i obično, spremni su ući i stati za stalak, uzeti Bibliju u ruke i pročitati koji odlomak iz povijesti židovskoga naroda ili iz Proroka. I protumačiti ga. Željni su obratiti se svojim sunarodnjacima. Govore biranim hebrejskim jezikom. S jeruzalemskoga sveučilišta.

Međutim, prije nego oni od sebe nastupiše, zamoliše ih nadstojnici sinagoge: **“Braćo, ako ima u vas kakve utjehe, samo govorite.”** Još bolje da nas oni zovu! pomisli Pavao.

Prvi im Pavao mahnu rukom i dade znak da budu pozorni. I stade im govoriti: “Izraelci i vi koji se Boga bojite, čujte! Bog naroda ovoga, Izraela, izabra oce naše i uzdiže narod za boravka u zemlji egipatskoj te ga ispruženom rukom izvede iz nje” (Dj 13,16-17). Jedan od rijetkih potpunih govora. Slično kao što je i apostol Petar govorio nakon Duhova, cjelovito i sveobuhvatno. Ili đakon Stjepan, prije nego je bio kamenovan. Mi smo u drugom misnom čitanju čuli samo pet redaka iz toga glasovita Pavlova govora od svih 25 redaka koliko ih *Djela* donose. Ali 5 značajnih i **utješnih** redaka. Kakvu im **riječ utjehe** (*logos parakleseos*) donosi navjestitelj Pavao? I što on smatra **utjehom**? Trebamo li mi uopće **utjehe, ohrabrenja, osnaženja**? I tko je to naš **Utješitelj**?

1. Bog izabra oce naše. Govornik zahvaća duboko i daleko u prošlost, u početke povijesti izraelskoga naroda, 2.000 godina unatrag, odnosno

4.000 godina od danas. Što je to ljudska povijest? Je li to hrpa ljudskih kostiju, mramorni spomenici s natpisima: “Ovdje leži, Laka mu zemlja, Ja sam bio ti, ti ćeš biti ja, Ovdje mu je prah, na nebu mu je dah, duh”. Je li povijest groblje čovječanstva? Ili je ljudska povijest arhiv i biblioteka ljudske memorije, hram kulture, katedrala duha? Za cinike ovoga svijeta povijest je uspomena na ljudske grijehе, zablude i budalaštine, a za kršćanina, sljedbenika Kristova, povijest je put kojim Bog vodi čovječanstvo iz prošlosti u budućnost, prema konačnu cilju. Put koji ima početak, i, sa svim vijugama života, ima i svoj svršetak. Bog izabra oce naše, i podiže narod svoj od Abrahama iz Mezopotamije, da ga preko svih pustinja, postaja i patnja, preko Harana i Babilona, preko Izaka, Jakova i Josipa, pa onda preko Egipta i sužanjstava ovoga svijeta, s pomoću Mojsija, dovede u Obećanu zemlju slobode, u Kanaan, gdje će biti svoj na svome. Bog je izdaleka pripremao put od jednog oca i po jednome obiteljskom glavaru. Jedan od glasovitih rodoslovnika bijaše David: “Iz njegova plemena izvede Bog po svom obećanju Izraelu **Spasitelja, Isusa**”. Tako Pavao dolazi do Spasitelja, Otkupitelja, Oprostitelja, Ozdravitelja čovjeka i društva. Razveselitelja svijeta. Treba li nama **Utješitelj**? Pogledajmo tri ondašnja društva: grčko, rimsko i židovsko, i naše današnje.

Grčki svijet. Bilo je u tom carskom dijelu kulture, filozofije, umjetnosti, književnosti, politike, čak i demokracije. Ali i najveći filozofi, kao Aristotel i Platon, smatrali su da su neki ljudi po naravi određeni da budu vladari, a drugi robovi. Kako to? Eto tako! Prema sakatima, bolesnima, nemoćnima - bila to i vlastita djeca i ukućani - provodila se najnemilosrdnija eutanazija. Iznesu te jadnike na brdo Tajget i puste ih da umiru od gladi i da ih raznosi grabežljiva živina. Eto klasičnoga grčkoga srca. Malo nam je taj “civilizirani” svijet prikazao i sam sv. Pavao u *Poslanici Korinćanima*: “Ne varajte

se! Ni bludnici, ni idolopoklonici, ni preljubnici, ni mekoputnici, ni pijanice, ni muškoložnici, ni razbojnici neće baštiniti kraljevstva Božjega". I onda Apostol naroda posred srca: "To, evo, bijahu neki od vas..." (1 Kor 6,9-11). Ljudi su iščekivali **utjehu** u tuzi, spas iz propasti. Toga je Spasitelja na svoj način naslućivao i filozof Platon,¹ koji je 80 godina živio (428.-348.), na prijevodu 5. i 4. stoljeća.

Rimski svijet. U kakvu je kalu živio Rim, glava rimskoga carstva? To su nam u svojim djelima prikazali rimski pisci, filozofi i povjesničari: Seneka, Lukrecije, Virgilije i drugi. Onaj visoki časnik poručuje svojoj ženi: kad rodiš, ako bude muško, odgoji ga; a bude li žensko, baci je u Tiber. Izlaganje ženske djece na trgu kao otpad na bunjištu: tko hoće uzeti curicu, neka je uzme, ili da je ubije ili da od nje učini prostitutku.

Povjesničar TACIT (56.-117.) kaže za moralnu pokvarenost svoga vremena: "Što veće besramlje, to divljije uživanje". A što se tiče razvoda braka, SENEKA (4. pr. Kr. - 65. po Kr.), Isusov dakle suvremenik, napisao je *Epistolae morales* - Pisma o ćudoređu, njih 124. Za svoje suvremeno društvo primjećuje: "Žene se udaju da se razvode, a razvode se da se udaju". Drugo i ne rade nego to. A i on se sam razveo s nećakinjom cara Klaudija. I bio protjeran na Korziku i izvršio samoubojstvo. JUVENAL, satiričar, veli da zna jednu ženu koja se 8 puta udavala u 5 godina. I onda dodaje: Bude li ovaj muž zadovoljan s jednom ženom, ubrzo će biti zadovoljan i s jednim okom. Nema dobi u povijesti čovječanstva koja bi po nemoralnosti bila jednaka toj tadašnjoj. Kud citiram Tacita i Seneku, kad to stanje bolje opisuje sv. PAVAO u *Poslanici Rimljanima*:

- Stvorenje časte mjesto Stvoritelja; istinu zamjenjuju lažima.

- Žive u pohotama srdaca predani nečistoći; obeščašćuju svoja tijela.

- Njihovi muškarci zamjenjuju naravno općenje sa ženom i poneseni su pohotom jedni za drugima. Njihove žene zamjenjuju naravno općenje protunaravnim.

- Apostol nabraja 20-ak vrsta grijeha onih ljudi koji su istjerali Boga iz svoga života. I evo kakvi su: "puni svake nepravde, pakosti, lakomosti, zloće; puni zavisti, ubojstva, svađe, prijevare, zlonamjernosti; došaptavači, klevetnici, mrzitelji Boga, drzni-

ci, oholice, preuzetnici, izmišljači zala, roditeljima neposlušni, nerazumni, nevjerni, beščutni, nemilosrdni. Znaju za odredbu Božju - da smrt zaslužuju koji takvo što čine - a oni ne samo da to čine nego i povlađuju onima koji čine" (Rim 1,29-32). Osjećala se potreba za izlaskom iz te kaljuže. Čini se da o Spasitelju pjeva i rimski pjesnik Virgilije (70.-19. prije Krista), da dolazi Djevica koja će donijeti zlatno doba odnosno zlatno pokoljenje i rađa se posve novi i "veliki svjetski poredak"²

Židovski svijet. Nije židovski svijet bio u takvu nemoralu, jer se držao koliko-toliko Deset Božjih zapovijedi, ali je bio 400 godina u ropstvu egipatskom, 70 godina u ropstvu babilonskom. Pa kad je izgubio svoje kraljevstvo, bio je podložan raznim kraljevstvima zemaljskim. Bog je podigao Davida slugu svoga, kralja, iz kojega izvede Izraelu Spasitelja. Direktna je to Božji zahvat. Povijest je osmišljene ljudskoga života.

Ne možemo kao **hrvatski katolici** ne čitati i svoju povijest koja već gotovo 14 stoljeća struji ovim prostorima. Prolazili smo, u raznim dijelovima, 400 godina pod Otomanskim carstvom, 400 godina pod Mlečićima, 400 godina pod Habzburzima, 70 godina pod Jugoslavijama. I evo posljednjih 15 godina pod raznim svjetskim predstavnicima. Sada nam se nudi obećana mesijanska zemlja Europska Unija, koja formulira svoje zakone štiteći svoju sebičnu ekonomiju, svoju oholnu politiku, izbacuje pojedine zapovijedi Dekaloga i širi moral svoga kataloga, kojemu je korijen u bezvjerstvu i bezboštvu. Ako ne uđemo u to carstvo, u čijem se ustavu ne smije ni spomenuti ime Isusovo, nema nas. Jučer su nam govorili da je Dayton - Biblija. Danas kažu da nije, da se mora mijenjati, prema euro-integracijama. Sada je Biblija - Unija. Ali ni Unija grijehe ne oprašta i ne umanjuje, nego ih još više ne samo omogućuje nego im i povlađuje. Pronašli su drugu drogu da ljudi za njom hrle i uzdišu. Kako bi nam znao održati propovijed sv. Ivan Krstitelj! I ne samo jednu propovijed, onu vatrenu. Svakomu rodu i staležu.

2. Kroz sve vrijeme povijesti ljudi očekuju spasenje. I izbarani narod i svi narodi svijeta. Čekaju, bdiju, nadaju se. A kad je Spasitelj došao i pokucao na vrata pogledom Djevice noseće, ne će nitko da

¹ PLATON, *Država*, II, 361e-362a.

² *Carmina bucolica*: Ultima Cumaei venit iam carminis aetas; magnus ab integro saeculorum nascitur ordo. iam redit et virgo, redeunt Saturnia regna, iam nova progenies caelo demittitur alto, tu modo nascent, quo ferrea primum desinet ac toto surget gens aurea mundo, casta fave Lucina, tuus iam regnat Apollo (Ecloga 4, 4-10).

otvori. Kao da je najveći dio čovječanstva rodом iz Betlehema: odbija Novorođenoga kojega kao jedinoga Spasitelja Bog Otac šalje na zemlju. Ljudi se ne slažu s Božjim planom, s njegovih Deset zapovijedi, koje je Isus došao ne dokinuti, nego ispuniti. Ne slažemo se s Isusovih Osam blaženstva, koje je on savršeno proveo. Ne slažemo se s njegove Dvije zapovijedi, ljubav prema Bogu i bližnjemu, koje je on potpuno ostvario, do zadnje kaplje krvi, do smrti, smrti na križu.

Utješno je da čovječanstvo ne može toliko zamrsiti klupko povijesti koliko ga Bog može odmrsiti. Nama svima treba **utjeha** i spasenje, ono iz betlehemske štalice, a ne iz Augustove palače. A druge su riječi za spasenje: Otpuštenje grijeha naših! Premilosrdno srce Boga našega! Ne bojte se! Rođenje Sina Božjega, Krista Gospodina! Novorođenče povijeno u jaslama! Blagovijest! Velika radost! Hvala i slava Bogu! Mir na zemlji ljudima koje Bog čini

miljenicima svojim. A to su oni koji se napajaju Božjom ljubavlju, nesebičnom i požrtvovnom; hrane Božjom istinom, potpunom i osloboditeljskom; ispunjuju njegovim životom, u izobilju.

Mi ovom Polnoćkom slavimo povijesni događaj kad je Spasitelj došao na svijet, kada su ga jedni prihvatili, a drugi ga odbili. Mi ga primamo s Davidovim psalmom:

da nas opere od krivica naših i oprostí sve propuste naše;

da nam opet sagradi zidine razvaljene i obraduje kosti satrvene;

da u nama čisto srce stvori i objavi nam radost i veselje;

Bogu zahvaljujemo na ovome neizmjernom daru njegove utjehe, zdravlja i mira.

Na dobro vam došlo sveto i slavno porođenje Isusovo!

BLAŽENI ČISTE SAVJESTI!

Krašić, Stepinčevo, 10. veljače 2008.

Gospodin je Isus 30 godina, živeći najviše u Nazaretu, čekao dan svoga javnog nastupa. Kad je čuo glas preteče mu Ivana Krstitelja na Jordanu, osjetio je da je kucnuo njegov sveti čas. U svom je krštenju Krist doživio javno jamstvo da je On ljubljени Sin Oca nebeskoga, Duhom Svetim prosvijetljen i opremljen za otkupljenje čovječanstva. Bio je svjestan svoje uloge Mesije-Pomazanika, Izabranika Božjega! On zna što treba činiti. Ali je ipak pred njim dilema: Kako to ostvariti? Koju metodu izabrati? Pogotovo što je u narodu vrela misao da je Mesija trijumfalni osloboditelj židovskoga naroda, osvajač Rimskoga carstva, pobjedonosni vladar svega svijeta. Oko 100.000 ljudi poginulo je slijedeći mesijanske revolucionare od 67. prije Krista do 37. po Kristu. Hoće li i ovaj pravi Mesija izabrati taj revolucionarni ili neki svoj originalni način osvajanja ljudi? Pitanje je kao i u Getsemaniju: Hoće li On ispuniti volju Oca nebeskoga ili koga drugoga? Takvu je odluku trebao donijeti osobno On sam u svojim 40-dnevnim duhovnim vježbama, u molitvi i postu, u samoći, kamo ga je Duh Božji doveo da se prokuša njegova sloboda. Otišao je, dakle, u pustinju u kojoj ima samo sunca po danu, zvijezda po noći, a prašine i pijeska i po danu i po noći. I po koja divlja zvijer (*Mk 1,13*). Isus nije za tu životnu

odluku tražio nikakva ljudskog savjeta ni svjedoka, nikakve konzistorijalne ni konzultorske sjednice. Sam pred Bogom Ocem u Duhu Svetom. Ako nije imao uza se svjedoke, očito je Isus kasnije pričao apostolima o tim kušnjama kao svom osobnom doživljaju. Pričao im kao opomenu i ohrabrenje: Mene je napasnik napadao, prorešetat će i vas kao pšenicu, Šimune, Šimune! (*Lk 22,31*). Držite se puta Božjega!

Uočimo razliku između kušnje i napasti. **Kušnja** je ispit, zakonit postupak u svakoj službi, školi i poslu. Bog provjerava slobodu Adamovu (*Post 2,16-17*), kuša Abrahama (*Post 22,1*), testira male i velike proroke, sluge i kraljeve, patrijarhe i hijerarhe. Bog provjerava cio izraelski narod u pustinji kroz 40 godina! Tako Duh Sveti Isusa odvodi u pustinju na kušnju (*Mt 4,1*) 40 dana. Pred kušnjama stajao je i nadbiskup Alojzije Stepinac 5 godina u lepo-glavskoj samici i gotovo 9 godina ovdje u Krašiću. Slično je i svaki od nas kušan, ne preko svojih sila (*1 Kor 10,13*). Treba izaći na teorijski i praktični test, valja položiti vozački, maturalni, diplomski, državni. Jer, umno: kad te nitko ne pita, misliš da znaš; a kad te netko upita, vidiš koliko ne znaš. Ili moralno: u dobru je lako dobar biti, na mucí se kušaju svjedoci!

A **napast** je bezakonički postupak, svojstven napasniku zvanom sotona ili đavao, koji oduvijek čovjeka napastuje da ubija, krade i laže; da na poslu pronevjeri, da se u braku iznevjeri; da drogu trguje i da druge truje; da popusti požudi tijela, očiju, oholosti života.

Dok dobri Duh provjerava čovjekovo znanje, sposobnost i vjernost, zli duh, naprotiv, napastuje čovjeka na bezakonje i nevjernost. Napomenimo i to da Crkva ne zamjenjuje napasnikov utjecaj s njegovim opsjednućem, koje ima svoje oznake i dokaze. A pogotovo ne zamjenjuje razna duševna oboljenja sa stvarnim opsjednućima.

Isus je od Duha kušan, a od zloduha napastovan na razini svijesti svojih božanskih sposobnosti i čudesnih moći. Jer, tko od nas ljudi zamišlja da može kamen pretvoriti u kruh? Ili pasti s visine od 100 metara u smrtonosnu jamu da ostane živ? Da vlada "svim kraljevstvima svijeta"? Đavao je svjestan da pred sobom ima Božansku Osobu Sina Božjega. Kad se Isus Boga namolio, dane i noći propostio, eto mu napasnika pred oči, na dijalog.

PRVA NAPAST: Privlači se vođa zlih duhova k Isusu. On obično ne ide sam, nego zna vući legiju za sobom, raspoređenu u tri smjera: lijevo i desno krilo i centralni napad. Svaka strana ima svoju zavodljivu provokaciju, taktiku i strategiju. Zamamnost je u tome da napasnički savjet na prvi pogled nije tako ni loš. Kao što u edenskom vrtu kad je prvim ljudima ponuđen plod koji bijaše za jelo dobar, za oči zamamljiv i za mudrost poželjan, a od Boga zabranjen (*Post* 3,6), tako i sada na početku Novoga saveza zlo se ukazuje u vidu dobra. Lijevo krilo napasnika "susosjeća" s gladnim Isusom: *Ako si Sin Božji, reci da ovo kamenje postane kruhom!* (*Mt* 4,3). U čemu je napast? U tome što đavao "žali" Isusa iscrpljena, a potiče ga da sumnja u vlastito Božansko sinovstvo! "Žao" zavodniku da Isus, Sin Božji, umire od gladi, a ima takve svemoćne moći u vlastitoj ruci. Kriste, podigni mali prst, svaki je kamenčić pretvoren u kruh! I sve riješeno! Isus bi se nasitio! Preteklo bi i za gladne! Uostalom, nema li u knjizi *Izlaska* rečenica: Učinit ću da vam daždi kruh s neba. Neka narod skuplja koliko mu za dan treba (16,4)? Pa ni Krist ne niječe da je kruh bitan životni faktor. On će potrebu za kruhom staviti u središte *Očenaša*: Kruh naš svagdanji, koji dolazi od Oca nebeskoga! (*Mt* 6,11). On će kasnije čudesno nahraniti kruhom više tisuća

muškaraca? I to dva puta! (*Mt* 14 i 15). Ali ovdje zavodnik navodi Isusa da ovako razmišlja: Jučer sam bio nazaretski tesar, imao sam u kući kruha, a danas sam pustinjaški beskućnik i beskušnik. Zašto ne bih upotrijebio ovu svoju moć u svoju korist? Napasnik nagovara Isusa da učini čudo isključivo za svoje tjelesne apetite. A Isus, prozrevši mu nakane, odlučno uzvraća: **NE ŽIVI ČOVJEK SAMO O KRUHU, NEGO O SVAKOJ RIJEČI ŠTO IZLAZI IZ BOŽJIH USTA** (*Pnz* 8,3; *Mt* 4,4). On riječima potvrđuje i djelom dokazuje da ima većih dobara od kamena pretvorena u komade kruha. Energično odbija napasničku ponudu, ne samo da pokaže da ne želi slušati Neposlušnoga, ne samo da ne bi svoju moć upotrijebio u sebične svrhe, nego zato što je čovjek biće koje ne živi samo o kruhu, žitnom ili kamenom, nego o svim riječima Božjim, koje su duh i život!

Stepinac kušan i napastovan. Oduvijek su se sinovi ovoga svijeta služili metodom "kruha" za predbivanjem crkvenih i duhovnih osoba: Ne ćemo vam nacionalizirati imovinu ako prihvatite naš partijski stav i politički sustav! Osigurat ćemo vam kruhom i mirovinom vaše službenike preko "svećeničkih udruženja" ako nam se pridružite u širenju našega jedinstvenog bratstva u svijetlu budućnost! Što se tiče Nadbiskupove navezanosti na *materia* *lia*, evo njegova stava: kad mu je priopćeno da se sprema zakon o nacionalizaciji stambenih zgrada, da će i "Vatikan" u Vlaškoj biti oduzet, upitaše ga suradnici što će učiniti. A on će im: "Ništa! Neka nose!"¹ Ne mogu nam oteti duše i savjesti! A to bi htjeli! Pravda će vratiti i zgrade i "Vatikan"! Ne trebaju nam njihove ponude ideoloških udruženja i privilegija! Ali napast je sezala daleko dublje od materijalnoga. Oni propagiraju: Ispusti to kako čovjek živi "i od svake riječi koja izlazi iz Božjih usta". Jer, taj vaš Isus ne samo da nije Bog, nego nije ni egzistirao! Pročitao je Nadbiskup napasti svoga vremena. I režima. Zato u svečanom svjedočkom govoru u sudnici u Zagrebu Duh mu kazuje što će reći: "U školskim udžbenicima tvrdite protivno od svih dokaza povijesti, da Isus Krist nije postojao. Znajte, Isus Krist je Bog. Za Njega smo spremni umirati, a danas je nauka to, da on uopće nije postojao!"² Ne živi se samo od zemaljskoga kruha, nego se živi od Duha! Od Svetoga Kruha koji život daje, od Tijela i Krvi Krista Boga Spasitelja!

Svaki naraštaj ima svoje napasti koje svim i svačim ljude salijeću da se sve rješava samo s po-

¹ A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, Rim, 1974., str. 749.

² ISTI, str. 587.

moću kruha: materijalnim sredstvima, podmićivanjem, kovertama ispod stola. Oslobođamo vas od poreza i ubrajamo vas u elitna društva ako budete širili naše ideje o "personalističkom katoličanstvu", a ne o onom - uskom rimskom! Izdajemo vam dozvole, vraćamo vam imovinu, ako nam podupirete dnevnu politiku! Otimaju materijalna dobra da bi nas s pomoću njih ucjenjivali i za ona duhovna!

DRUGA NAPAST: Ali kako zavodnik obično ne dolazi u svom izvornom liku, jer bismo ga prepoznali i prepali se, on se ukazuje u ruhu ljudskih agenata i agencija, čak se "Sotona prurušuje u anđela svjetla" (2 Kor 11,14). Pobijedivši lijevo krilo napasničko, okrene se Isus i ugleda s desne strane kohortu koja ga stade tentati da preuzme ulogu nacionalnog i senzacionalnog Mesije, da ostvari popularna očekivanja i zadobije pljesak publike: *Ako si Sin Božji, baci se dolje!* (Mt 4,6) s vrha Hrama Svetoga grada. U čemu je napast? Neki pismoznanci kažu da je na Hramu bio jedan toranj s kojega je svećenik zorom javljao narodu da počinje prinošenje žrtava. Uvijek bi se sleglo dosta svijeta koji je želio što prije prikazati Bogu žrtvu i onda za drugim poslom. Umjesto toga svećenika trubača, koji s tornja javlja početak žrtvovanja, davao Isusa nagovara da skoči s vrha Hrama da mu jutarnji klanjatelji i molitelji plješću, da se čudom čude kako pada sa stotinu i više metara u cedronsku provaliju, bez ogrebotine, jer Bog će anđelima reći - davao kao loš egzegeta krivo citira *Psalam* (91,11-12) - da se gdje nogom ne spotakne o kamen. Narod će ga prepoznati, zakraljiti, zamesijaniti! Ta narodna graja i navijanje čovjeka zavarava da je on najbolji, nacionalni, mesija. A ona još dublja napast jest u tome što smutljivac ponovno stavlja Isusa pred sumnju: *Ako si Sin Božji...* Nema ništa tako što čovjeka zaskoči i zakoči kao sumnja u vlastitu savjest, u vlastito zvanje, u smisao života - kad počneš u ideale svoje sumnjati! Isus odlučno kontrira protivniku ne samo odbijajući njegovu maštovitu ponudu, nego mu naređuje, navodeći Sveto Pismo: **NE ISKUŠAVAJ GOSPODINA, BOGA SVOJEGA!** (Mt 4,7). Isus jasno kaže da je On Gospodin i Bog. Sličnu će napast na Kalvariji preoteti "i glavari svećenički s pismoznancima i starješinama" Sinedrija, koji mu se rugahu: *Sidi s križa pa ćemo ti vjerovati* (Mt 27,41). Razumije se, Isus ne sluša ni zavodnike ni zavedene!

Komunistička napast i Stepinčeva savjest. Čitajući Nadbiskupovo montirano suđenje³ - montirano zato što je sud dokazivao lažnu optužbu, a ne istinu - vođeno od 30. rujna do 3. listopada 1946.,⁴ na 136 stranica teksta preslušavanja, gdje je postavljeno oko 666 pitanja - odnekud nam i taj broj poznat! - čitatelju upadaju u oči odgovori ovoga tipa i tona:

Ja ne smatram da sam izdao svoju Domovinu (str. 223). Moja je savjest mirna u tom pogledu (227). Bile su iznimne prilike, ali glavno je da smo očuvali svoju savjest čistom (245). Ja sam znao što je moja dužnost, i ja sam je izvršio (258). O tome će jedanput donijeti svoj konačni sud povijest (261). ... kada jedanput budu objavljeni svi dokumenti, i kada se bude moglo otvoreno, slobodno i ispravno pisati, sve će izaći na vidjelo (262). Savjest mi je potpuno mirna (*Buran smijeh u dvorani*), /str. 265/. Ja ne stremim pred nikakvom osudom (269). Nemam se čega stidjeti (327). Na sve ostajem sasvim miran (355).

Tako jedno 52 puta. Ako se tomu doda i onih 12 sličnih izreka u famoznom završnom govoru na sudu, 3. listopada 1946., od prve rečenice: Savjest mi je mirna, "makar se publika tome smijala", do posljednje rečenice: "ja ne trebam milost, savjest mi je mirna",⁵ onda je slika savjesti zagrebačkoga Nadbiskupa upotpunjena. Oni će svojim notornim lažima tužiti Nadbiskupovu savjest koja je izvršila svoju dužnost, koja sebi ništa ne predbacuje, koja se ne boji objektivna povijesnoga suda, koja nema ni od koga srama, zato ni od koga straha! Savjest je Nadbiskupu bila najljepše ogledalo pravde. A Bog je tu Nadbiskupovu savjest nagradio izjavom Kristova Namjesnika na Mariji Bistrici 3. listopada 1998. Bilo mu je, veli Papa, "draže prihvatiti patnju nego li izdati svoju savjest i iznevjeriti obećanje dano Kristu i Crkvi".

Svako doba ima svoje idololatrije, slave i reklame, svoje "panem et circenses". Plješće strastima i akrobacijama, izvikuje u dvoranama i stadionima. Napast je u tome što nam trenutačna strast nudi kratkoročna i kriva rješenja, a trajna savjest dugoročna, vječna. Jučer senzacija, danas banalizacija. Tražimo li slavu od ljudi ili od Boga? Hoćemo li podilaziti strasti ili poštovati savjesti? - to je pitanje! Hoćemo li slijediti glas vjekovne mudrosti Crkve

³ M. STANIĆ (ur.), *Suđenje Lisaku, Stepincu...*, Zagreb, 1946., str. 219-355.

⁴ L. ZNIDARČIĆ, *Alojzije Stepinac*, Zagreb, 1998., str. 84.

⁵ A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac...*, str. 582-588.

ili ćemo se boriti za pravo na antirazumne potpise i geste?

TREĆA NAPAST: Kad su izgubile protivničke pobočne horde, onda je udarila središnja falanga na Isusa: S neke gore visoke *pokaza mu sva kraljevstva svijeta i slavu njihovu, pa mu reče: "Sve ću ti to dati ako mi se ničice pokloniš"* (Mt 4,8-9). Varalica opet poseže za Sv. Pismom. Doista, ne molimo li često u onom *Psalmu* riječi koje se odnose na Mesiju: "Zatraži samo i dat ću ti puke u baštinu i u posjed krajeve zemaljske" (2, 8)? Tako đavao, otac laži, želi napraviti ugovor s Isusom da će mu dati "sva kraljevstva" sa svim propadljivim sjajem njihovim, ali da njega prizna. U čemu je napast? Eto u tome da se Sin Božji pokloni sotoni i tako uđe u posjede za koje sotona misli da su njegovi. A njegovo nije apsolutno ništa. Sve je Božje, Očevo, a Otac daje komu hoće. Kao da sotona kaže: Isuse, život je takav da moraš stvarati kompromise sa svijetom. Budi moralno elastičniji, teološki znanstveniji, politički prilagodljiviji, imat ćeš više sljedbenika! Pusti ljudima da svoje strasti smatraju svojim pravima! Daj im malo širine, laksnosti, zakona relativnosti! Spusti te ideale na normale, ako želiš da te slijede. Isus ima samo odlučne riječi: ODLAZI, SOTONO! I onda navodi Sveto Pismo: GOSPODINU, BOGU SVOM SE KLANJAJ I NJEMU JEDINOM SLUŽI! (Mt 4,10). Isus ne popušta ni u čemu što je ispod IDEALA! Ni u čemu što je svezano pod Božju zapovijed i volju!

Stepinac pred dilemom. Slična je bila napast i pred Nadbiskupom. Vrhovni jugo-imperator godine 1949. govori nekim svećenicima: "Zašto se ne biste vi odijelili od Rima, kao mi od Moskve".⁶ To je bila indirektna poruka i Nadbiskupu u Lepoglavi. Odijeliti se od Rima! Kao da je Crkva u hrvatskom narodu 13 godina (koliko je taj imperator bio do tada na čelu Centralnoga komiteta), a ne 13 stoljeća! Što je učinila ta Petrova Stolica od Ivana IV., koji posla prve evangelizatore u Hrvatsku, do Ivana Pavla II., koji modernu Hrvatsku prizna samostalnom i s njom uspostavi čvrste ugovore? I proglasi nam Nadbiskupa i Kardinala blaženim prije 10 godina! "Prežalosni proces" i jest vođen zbog toga što Nadbiskup nije dopustio da se domaća Crkva odvoji od Rima i podloži jednoj antireligioznoj ideologiji. Papa je znao kakav je stav i savjest zagrebačkoga Nadbiskupa, i zato je iza njega stao sa svim svojim

auktoritetom. I nagradio ga kardinalskim dostojanstvom! Čuli smo i ono famozno objašnjenje iz usta tužitelja braće naše: "Da je Stepinac bio malo elastičniji, nije trebalo procesa. On ga je nametnuo jer je bio politički ograničena osoba".⁷ Eto doživjesmo da tužitelj osobno obrazloži svoju tužbu. Da je, dakle, Nadbiskup postupio elastičnije, sve bi bilo drukčije. To je ta rečenica: Sve ćemo ti dati, samo ćeš nas priznati i s nama ugovore sklapati! Sve je tvoje, samo priznaj bezbožnu ideologiju, odobri ideološka svećenička udruženja, prihvati razvode brakova, kukolj ateizma po Hrvatskoj ne priječi! Tako čusmo da Nadbiskup bijaše "politički ograničena osoba" u njihovu sustavu neograničena ropstva govora i tvora, u njihovu jednoumlju montaže i laži, carstvu koje im pade o 45. obljetnici uspostave i strave!

Napasnik je u pustinji ispucao sve svoje metke, a Isusa nije pogodio, a niti ga se okanio. Kaže sv. Luka: "Pošto iscrpi sve kušnje, đavao se udalji od njega do druge prilike" (4,13), do druge zone i sezone, do Cezareje, Getsemanija, do Golgote. Isus nije bio napastovan manje nego puno više od nas običnih ljudi. Obične ljude đavao i ne napastuje do kraja, jer mnogi mu popuste daleko prije kraja. Ovdje je napasnik dao sve od sebe. I izgubio. Izgubio je đavao i u Kvarantaciji, i u Maslinskom vrtu, i na Kalvarijskom vrhu i kad se god sućelio s Isusom i s pravim učenicima njegovim.

Narode Božji! Ako umiru ljudski agenti, ne umiru đavli, koji se zaodijevaju u sjaj drugih haljina, u zavodljivosti drugih ponuda, požuda i optužaba, a uvijek s istim ciljem: Nema alternative kruhu koji svijet nudi! **A ima!** Nema sreće bez puštanja maha tjelesnim strastima! **A ima!** Nema pravde doli one što izlazi iz ljudskih usta. **A ima!** Nema prava, volje i slobode doli samo u jednom zemaljskom kraljevstvu! A ima i kruha, i sreće, i pravde, i volje u Bogu neizmerno više nego što svijet može varavo ponuditi i nesigurno osigurati.

Narode vjerni! Držimo se Božjega glasa savjesti i Božjega zakona. "Svijet prolazi i požuda njegova, a tko čini volju Božju, ostaje dovijeka" (1 Iv 2,17). Pomogao nam svima zagovor blaženog Alojzija Stepinca i blagoslov Presvetoga Trojstva, kojemu je posvećena ova župna crkva u kojoj se prije 110 godina krstio mali Alojzije Viktor, koji je s pomoću Božje milosti i svoje savjesti uzrastao do blažena mučenika! Amen.

⁶ A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac...*, str. 697.

⁷ "Razgovor: Jakov Blažević, revolucionar (drugi dio)", u: *Polet*, 15. veljače 1985., str. 9.

INTERVJU HRVATSKOGA LISTA S BISKUPOM

objavljen u Zadru, 3. siječnja 2008.

* Poštovani biskupe Periću, što mislite zbog čega je od svih božićnih propovijedi naših biskupa vaša izazvala najviše pozornosti u hrvatskim medijima i javnosti? Što je ključno što ste htjeli poručiti vjernicima i javnosti u tom obraćanju?

- I ja se čudim. Jer nije uopće citirano iz propovijedi ono što doista začuđuje. Neki novinari preslože riječi i formuliraju svoje "najprostije" rečenice. Na primjer, biskup napiše i izgovori: Nama svima treba spasenje "iz betlehemske štalice, a ne iz Augustove palače". A novinari prenesu, i to u naslov, mostarski biskup poručuje: Spasenje dolazi iz betlehemske štalice, a ne iz EU. I onda udri. U onih nekoliko redaka osvrta na Polnočki, uzimajući riječi sv. Pavla koji opisuje tadašnji svijet grčki (1 Kor 6,9-11) i rimski (Rim 1,29-31), rekao sam da EU izbacuje pojedine zapovijedi iz Dekaloga a širi moral svoga kataloga, kojemu je - tomu katalogu! - korijen u bezboštvu i u bezvjerstvu. Jedan me bivši bogoslov, pardon novinar upozorava - Bog mu se smilovao duši! - da nije korijen EU u bezboštvu, nego u "uvjerenim kršćanima". Ti jedno, a on jedanaesto. I sada ti demantiraj svaku njegovu izvrtaniju. A onda jedan naš portal prenese cio taj njegov prefabricirani članak i pusti da zaštićeni "novinari", iz busije, raspale po biskupovim riječima. Pa da vidiš reakcija i komentara. Pogotovo kada neki razumiju toga istog novinara, koji u ovom kontekstu posve neumjesno spominje i Međugorje, i zakluče kao da je biskup držao govor "u Međugorju o Međugorju", a ne o Božiću u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru! Nevjerojatno je s kakvom se vehemencijom srca i razornim metcima pameti pojedini ljudi iskalkuju na nešto što je biblijski činjenično i suvremeno statistično. Pa kad nam odgovorne redakcije tih dnevnika, portala i agencija onakve besmislice propuštaju, kakve li tek za sebe zadržavaju!

* Ocjenjujete li svoj govor protueuropskim, kao što se moglo pročitati u novinskim komentarima?

- Govor koji upozorava na moralnu dekadenciju te iste EU ne može se smatrati na svim razinama protueuropskim. Pa zar ne smije ni jedan biskup iznijeti i komentirati bolne euro-podatke? Da spomenem malo najnovijih statistika u EU iz jednoga listopadskog izvješća. Božić, Sveta Obitelj, Bogorodica Marija obiteljski su blagdani, pa evo nekih podataka koji se tiču suvremenih EU-obitelji:

Natalitet u 27 zemalja članica EU-a 2005. godine iznosio je prosječno 1,3 djece po ženi, a potrebno je barem od 2,1 djece po ženi za prirodni priraštaj. Izvan zakonita braka u Europskoj se uniji godišnje rodi oko 2 milijuna djece, tj. svako treće dijete.

Pobačaji: U Europi se godišnje počini više od 1.200.000 pobačaja, tj. svaka peta trudnoća završi abortusom (podatci za 2004.), unatoč svim kontraceptivnim nemoralnim sredstvima. To znači da je pobačaj glavni uzrok smrti u Europi. U Europskoj je uniji posljednjih godina pobačeno 20 milijuna djece, a danas nedostaje oko 20 milijuna radnika u toj istoj Uniji. Je li to - to?

Mladi: Uzeto šire, u posljednjih 25 godina u zemljama današnje EU broj se mladih smanjio za 23 milijuna.

Razvod: U proširenoj EU od 1990. do 2005. razvrgnuto je više od 13,5 milijuna brakova, što je pogodilo više od 21 milijuna djece. U Europi se trenutačno svakih 30 sekundi razvede jedan bračni par. E nemoj sada pitati koliko se žena oženi ženama, a koliko se muškaraca uda za muškarce!

A kad pogledamo svoju katoličku situaciju samo u svećenstvu, onda stojimo pred ovim činjenicama: godine 2005., prema vatikanskom godišnjaku za 2007., nije bilo nijednoga mladomisnika redovnika u velikim katoličkim dijecezama: Bruxelles, središte EU, (1.603.000 katolika), Pariz (1.554.000 katolika), Lausanne/Ženeva (688.000), Berlin (386.000). A Bruxelles i Dublin (1.087.000 katolika) nisu imali ni jednoga mladomisnika ni redovničkoga ni biskupijskoga. A redovništvo je ono koje bi trebalo

biti srce Crkve, odražavati njezinu svetost, biti sol zemlje, svjetlost svijeta, kvasac u masi tijesta. Ako nema soli...

** Je li vaš govor bio na tragu službenog stajališta Katoličke Crkve u Hrvata, ili odudara od njega?*

- Sve ove i ovakve statistike dobro zna Katolička Crkva u Hrvata. I nema biskupa koji nije ozbiljno zabrinut, ne samo situacijom u Europi, nego u svojoj vlastitoj biskupiji. Pa je li i taj razvikani novinar rekao da su propovijedi svih hrvatskih biskupa bile "s naglaskom na problemima današnjeg čovjeka". U nas je od sedamdesetih godina naovamo zatvoreno 14 malih sjemeništa i 5 bogoslovija. Hoćeš li da ti ih nabrojim? I to ne komunističkom intervencijom, nego ključem oskudice zvanja. Jasno, mi vjerujemo u Boga i nadamo se poboljšanju, jer je to zvanje njegovo kao što je i Crkva njegova. Ali Bog traži našu suradnju i odgovor.

Iz intervenata Svetog Oca vidi se da je problem **dekristijanizacije** Europe ako ne na prvom, sigurno nije na trećem mjestu. Kard. Ratzinger, sadašnji Papa, imao je 2004. godine govor u Talijanskom parlamentu. Spomenuo je da je u svijetu poznato 28 civilizacija, tj. ukupnosti svih umijeća i znanja, stečevina i nazora kao blago/stanja razvijene ljudske zajednice, navodeći engleskoga proučavatelja teme A. Toynbeea. Od njih je propalo 18, a 9 od preostalih 10 - to jest sve osim ove naše - pokazuju da su smrtnim udarcem već pogođene. Kard. Ratzinger komentira: "Europa, upravo u ovom trenutku svoga najvećeg uspjeha, čini se da se iznutra ispraznila, paralizirana u određenom smislu krizom svoga krvotočnog sustava, krizom koja ugrožava njezin život, povjeren takorekući presađivanjima koja, međutim, mogu samo eliminirati njezin identitet".

Papa zna kako ta kršćanska Europa danas glavinja, ne samo u smislu opće desakralizacije, nego upravo konkretne dekristijanizacije. Hrvatski su biskupi svjesni te činjenice.

** Jeste li euroskeptik i može li kritički stav prema EU dobiti pravo građanstva?*

- Ako se Europa ukazuje kao eldorado ljudskih prava i sloboda, zašto onda kritički stav prema njoj ne bi imao privilegirano pravo građanstva? Pogotovo kad je kritički stav ne arbitran, nego temeljen na konkretnim statistikama i rezultatima, i iznesen radi dobra Europe. Božja je Ljubav sišla među ljude unatoč što su ljudi tu Ljubav zatjerali "u štalu", a Herodi je planirali pogubiti u povojima. I konačno je Ane i Kajfe, hudi Irudi i Ponciji Pilati u Jeruzalemu na Kalvariji razapeli. Ali je ta Ljubav, svojim

uskrsnućem, otkupila i pobijedila svu ljudsku sebičnu i oholu opačinu, koja se može, hoće i dade otkupiti. Kako to da se ne smije europsku ekonomiju nazvati egoistočnom, milijarde eura leže na štednim knjižicama dok milijuni ljudi umiru od gladi! I kako to da ne smijemo euro-politiku nazvati oholom kad probire koga će primiti među ta dva slova EU, a koga će uvjetovati svim mogućim izmislicama? I moram li šutjeti zato što će me javno falsificirati jedan novinar? Moje je govoriti Božju istinu i moral bez obzira kako će pojedini novinari vriskati na svojim stranicama. Jesam li euroskeptik? Jasno sam rekao na sam Božić da je Isus naš jedini Spasitelj i Otkupitelj, jedini Ozdravitelj čovjeka i društva, jedini Razveselitelj svijeta. I nije EU koja nam grijehe oprašta i koja nas od grijeha otkupljuje, nego nam, naprotiv, svojim nekim zakonima grijehe nekažnjeno omogućuje i povlađuje im! Proživio sam u Europskoj uniji punih 18 godina. Zašto ne bih imao pravo građanstva u svome kritičkom stavu? Zašto ne bih i ja kao biskup imao pravo podignuti svoj glas protiv takvih i domaćih i euro-zakona u obranu i promaknuće Božjega zakona, Dekaloga i Božje dvostruke zapovijedi ljubavi?

Kad su se Abraham i njegov bratić Lot dijelili, Abraham je rekao svomu sinovcu: Hajde, biraj! On je izabrao područje Jordanske prodoline, Sodomu i Gomoru, prije njezina uništenja. Abraham je ostao u pustinji. Biblija nam kazuje da se u Sodomi gomorilo, a u Gomori sodomilo (*Post* 19). Ali to Lota nije smetalo, neka ima samo sodomskoga ekonomskog blagostanja i gomorske političke vlasti. A kad su četiri kralja s istoka navalila protiv pet kraljeva sidimskih ili sodomskih da osvoje njihove njive, polja, vinograde i ravnice, Abraham je spasio Lota i njegove! Radije ću ostati s Abrahamom u pustinji nego hrliti u Lotovu Sodomu. Je li ne smijem ni to reći? Niti upozoriti da toliki euro-zakoni žele vratiti one klasične, grčko-rimske, nemoralne obrasce i provoditi ih.

Ako, dakle, ne će ni biskupi dijagnostički upozoravati na svu moralnu čudovišnost zakona u granicama i svoje jurisdikcije, i svoje nacije, i cijele unije, mi ćemo se u sebe urušiti. Moramo govoriti baš zato što hoćemo život i zdravlje, a ne smrt i pobačaje, eutanazije i istospolne perverzije. Novinari i televizije rastelale kao senzacionalnu vijest da je negdje neki crkveni službenik pogriješio, a ovdje se izmišljaju i izglasavaju bezbožni zakoni da dva muškarca u istospolnom "braku" mogu posvojiti dijete! Kakva je to sodomska gomora!

** Položaj Hrvata u BiH ocjenjuje se danas gotovo dramatičnim? Smatrate li da je međunarodna za-*

jednica nepravedna prema Hrvatima BiH? U kojoj mjeri su za takav položaj krivi Republika Hrvatska, odnosno hrvatski političari u BiH?

- Dramatično jest. Biskupi jednako viču i iz Sarajeva i iz Banje Luke i iz Mostara. Svaki iz svoga kuta i doživljava. Ove jeseni upisalo se iz BiH 1.090 srednjoškolaca u Hrvatskoj, prema vijestima. Ode nam mladež iz BiH. Odoše i duhovna zvanja. Uvijek smo isticali da nije krivnja isključivo na međunarodnoj zajednici, koja je učinila i vrijednih mirovnih pothvata, iako je njezina samovolja baš onako evidentna. Neki su tvorci Dayton stalno trubili da je Dayton naša "biblija". Neki dan čuje se iz međunarodne zajednice da se Dayton mora mijenjati, prema zakonima EU. Kako ćeš daytonsku "bibliju" mijenjati? Eto, savršenija je ta "unijska" "biblija"! Toliko nam se puta postavljaju uvjeti, umjesto da nam se daju uvjeti života i rada!

Svjesni smo da Republika Hrvatska ima svojih vlastitih problema, a pogotovo kad joj se još i mi iz BiH objesimo o vrat, ne da je udušimo nego da pokažemo koliko je - volimo! Ovo govorim i kao sin Rovišća, odnosno Bjelovara! Nama je potrebna i ljudska i pravna i financijska pomoć, koju Hrvatska može dati, samo ako hoće.

Osim toga dok naši domaći političari, s obje strane granice, onaj višestoljetni aksiom na Kneževu dvoru u Dubrovniku: *Obliti privatorum publica curate* (Okanite se privatluka, brinite se za dobrobit puka!) točno na hrvatski ne prevedu i u svojoj državnoj politici ne provedu, situacija će biti više nego dramatična, i ne samo u politici.

Čitateljima *Hrvatskoga lista* želim sretne i blagoslovljene sve dane cijele 2008. godine. Neka svima nova bude i plodonosnija, i mirotvornija, i živodaj-nija negoli ova iza nas.

ODGOVOR BISKUPSKOG ORDINARIJATA MOSTAR

na osvrt *Večernjega lista*

Mostar, 31. prosinca 2007.

U *Večernjem listu*, od 27. prosinca 2007., na stranici 46., Z. Despot objavio je osvrt na propovijed mostarsko-duvanjskoga biskupa mons. Ratka Perića, pod naslovom "Perićeva fronta od Međugorja do EU". Nije li znakovito da je od toliko misli i ideja, izrečenih u znaku ohrabrenja, utjehe i vjere, za novinarsko uho i oko zapelo samo ono što je kritički rečeno na račun Europske unije? I dok ni biskup ne bi smio reći ni riječi na račun nekih zakona te unije, a da ne bude dočekan na pero nekih novinara, glasači u samoj Europskoj uniji obaraju joj samo s dva slova "No" glasoviti ustav koji se godinama stvarao i tako - raspao! A novinari kao da hotimično odstupaju od poruke koju crkveni ljudi upućuju u povodu velike svetkovine Božića. Stoga se ovakvo komentiranje i osvrtnje mora okarakterizirati kao dezinformacijsko, pa stoga i uvredljivo, protiv zdrave logike pa i novinarske etike. Oglašavamo se stoga iz ljubavi prema istini i iz poštovanja prema vjernicima koji žele čuti ono što je biskup Perić stvarno izrekao ovih blagdanskim dana.

Od jednoga bi se odgovorna novinara očekivalo da provjeri informacije pa tek onda upozna javnost o onome što je stvarno biskup poručio svojim vjernicima. Da je to učinio, potpisnik bi osvrta zasigur-

no i propovijed biskupa Perića svrstao među one o kojima piše na samom početku teksta: "Božićne propovijedi hrvatskih biskupa bile su uobičajene, prigodne, s naglaskom na problemima današnjeg čovjeka". Ne, umjesto toga, on prepisuje od onih koji su uspjeli dezinformirati javnost prije njega. Umjesto da na temelju istine izvijesti, on jednostavno kaže "da biskup Perić nanovo izmišlja i iznosi neistine, i da vlastite vjernike dovodi u zabludu".

Novinar se Despot ne ustručava u ove radosne dane ovakvim teškim a dezinformatorskim riječima osvrnuti na propovijed jednoga katoličkog biskupa, svjestan da će njegov tekst u najvećem broju čitati upravo katolici. Umjesto da im pomogne što lakše doći do izvornih riječi, upravo on "izmišlja i iznosi neistine". On smjelo poručuje mostarskom duhovnom pastiru da ne bi trebao tako "nastupati s odgovorne pozicije katoličkog biskupa, i to još u sadašnjem problematičnom trenutku za susjednu državu. A uz to tako politizirati Božić i upućivati ratoborne poruke na blagdan koji odiše spokojem". Sve što je biskup rekao, za novinara je Despota politiziranje i ratobornost. Vjerojatno ne bi bilo politiziranje da se biskup kojim slučajem dodvoravao moralnom katalogu Europske unije! Da pokaže

još više svoju odvažnost, on biskupa ušutkuje stavovima Svete Stolice, sadašnjega i blagopokojnoga Pape, kao i drugih hrvatskih biskupa na čelu s kardinalom Bozanićem. Valjda svatko iole informiran zna što o tome misle dostojanstvenici Katoličke Crkve kao i njezini vjernici.

Da ne bi čitatelje *Večernjega lista* novinar Despot ostavio u zabludi, evo kratka sadržaja propovijedi biskupa Perića na božićnoj misi polnočki koju je izravno prenosila HTV Mostar, a na sam Božić reemitirale i neke lokalne TV kuće. Propovijed je sastavljena na temu Utjehe. I pročitana. Zato još više začuđuje da je novinari ne prenose nego - izvrcu!

Biskup je svoje riječi temeljio na svetopisamskom tekstu citirajući riječi nadstojnika sinagoge upućene Pavlu i njegovu sudrugu u apostolatu Barnabi u Antiohiji: "Braćo, ima li u vas koja riječ utjehe za narod, govorite" (*Dj* 13,15). Govoreći o Isusu Tješitelju, upotrijebio je i druge teološke izraze: Spasitelj, Otkupitelj, Oprostitelj, Ozdravitelj čovjeka i društva. Nakon što je postavio pitanje: "Treba li nama Utješitelj?"; ukratko je opisao tri društva: grčko, rimsko i židovsko iz Isusova vremena, navodeći i klasične pisce, a osobito prikaze sv. Pavla: *1 Kor* 6, 9-11 i *Rim* 1,29-32. Zatim je opisao kakvim su klancima jadikovcima prolazili i hrvatski katolici kroz povijest i s kakvim se problemima susreće današnje društvo. I nastavio: "Sada nam se nudi obećana mesijanska zemlja Europska unija, koja formulira svoje zakone štiteći svoju sebičnu ekonomiju, svoju oholnu politiku, izbacuje pojedine zapovijedi Dekaloga i širi moral svoga kataloga, kojemu je korijen u bezvjerstvu i bezboštvu. Ako ne uđemo u to carstvo, u čijem se ustavu ne smije ni spomenuti ime Isusovo, nema nas. Jučer su nam govorili da je Dayton - 'biblija'. Danas kažu da nije, da se mora mijenjati, prema euro-integracijama. Sada je 'biblija' - unija. Ali ni unija grijeha ne oprašta i ne umanjuje, nego ih još više ne samo omogućuje nego im i povlađuje. Pronašli su drugu 'drogu' da ljudi za njom hrle i uzdišu. Kako bi nam znao održati propovijed sv. Ivan Krstitelj! I ne samo jednu propovijed, onu vatrenu. Svakomu rodu i staležu."

Novinar među pitanjima biskupu Periću postavlja i ovo: "Zna li mostarski biskup da su osnivači EU, nekadašnje Europske zajednice, bili uvjereni kršćani? Po čemu bi to onda EU imao korijene u bezboštvu?"

Biskup mostarski zna da su osnivači Europske zajednice bili "uvjereni kršćani": K. Adenauer iz

Njemačke, R. Schuman iz Francuske, W. Churchill iz V. Britanije, A. De Gasperi iz Italije i drugi. Zato se čudi da se u tom propalom ustavu nisu smjeli ni spomenuti kršćansko ime, kamoli Bog, specifičnije Isus Krist, od kojega potječu "kršćanski korijeni". I nije rečeno da EU ima korijene u bezboštvu, nego njezin katalog pojedinih zakona, koji nije Dekalog, ima korijen u bezvjerstvu i u bezboštvu.

Nije valjda da Papa, ovaj današnji i njegov predšasnik i "drugi naši biskupi" ne vide da se u toj EU izbacuju "pojedine zapovijedi Dekaloga", a izglasavaju zakoni o pobačaju, o eutanaziji, o istospolnim "brakovima", o posvojenju djece u takvim "brakovima"? Treba li dalje nabrajati? I treba li i može li jedan katolički biskup po savjesti šutjeti i ovo ne nazvati pravim imenom makar se radilo o "problematičnom trenutku za susjednu državu"?

Novinari, od kojih se Despot informirao i prepisao, preveli su na svoj senzacionalan način ove biskupove riječi: "Utješno je da čovječanstvo ne može toliko zamrsiti klupko povijesti koliko ga Bog može odmrstiti. Nama svima treba utjeha i spasenje, ono iz betlehemske štalice, a ne iz Augustove palače." A novinari: spasenje nam dolazi iz betlehemske štalice, a ne iz EU!

Svoju je propovijed biskup završio ovim vjerničkim zazivima: "Mi ovom Polnočkom slavimo povijesni događaj kad je Spasitelj došao na svijet, kada su ga jedni prihvatili, a drugi ga odbili. Mi ga primamo s Davidovim psalmom: "da nas opere od krivica naših i oprostite sve propuste naše; da nam opet sagradi zidine razvaljene i obraduje kosti satrvjene; da u nama čisto srce stvori i objavi nam radost i veselje; Bogu zahvaljujemo na ovome neizmjernom daru njegove utjehe, zdravlja i mira."

Odaslane su, dakle, i s mostarske propovjedaonice "poruke ljubavi i mira, nade i vjere" i na polnočki kao i na pučkoj misi u 11 sati na sam Božić! To može posvjedočiti nekoliko tisuća vjernika koji su sudjelovali na misama kao i deseci tisuća onih koji su propovijed pratili preko TV ekrana. Ali Despota ne zanimaju izvori, nego samo da se ne diraju EU-krugovi!

I još nešto: od Despota je posve deplasirano da u ovom kontekstu spominje Međugorje. Uostalom, kao što dijecezanski ordinarij ima pravo kao mjesni biskup zauzeti svoje stajalište prema međugorskim navodnim "ukazanjima", tako ima pravo kao mjesni biskup iznijeti svoj kritički stav prema "moralnom katalogu" Europske unije.

Don Ivan Štironja, pastoralni vikar

DVA BISKUPOVA OSVRTA

Spe salvi - “Spašeni u nadi”

Papa Benedikt XVI. objavio je 30. studenoga 2007. svoju drugu encikliku kojoj prve riječi počinju Pavlovom frazom: *Spe salvi - Spašeni u nadi* (Rim 8,24). Enciklika je papinski dokument ili doslovno okružnica (naši su je stari prevodili okolohodnica), kojom se izlažu neke doktrinarne ili disciplinarnarne teme. U ovom slučaju riječ je o doktrinarnoj tematici kršćanske nade. Puni naslov enciklike jest: Okružno pismo Pape Benedikta XVI., vrhovnoga svećenika, biskupima, prezbiterima i đakonima, posvećenim muževima i ženama i svim Kristovim vjernicima laicima o kršćanskoj nadi.

Enciklika ima 50 brojeva, koji su ovako podijeljeni: Uvod: br. 1; Vjera je nada: 2-3; Pojam nade utemeljene na novozavjetnoj vjeri i vjeri prve Crkve: 4-9; Život vječni život - što je to?: 10-12; Je li kršćanska nada nešto individualno?: 13-15; Promjena shvaćanja kršćanske vjere i nade u suvremenom dobu: 16-23; Pravo lice kršćanske nade: 24-31; “Mjesta” učenja i odjelotvorenja nade: Molitva kao škola nade: 32-34, Rad i trpljenje kao mjesta gdje se čovjek uči nadi: 35-40, Posljednji sud kao mjesto učenja i odjelotvorenja nade: 41-49; Marija zvijezda nade: 49-50. Mi smo preveli samo dva posljednja broja i objavili u posljednjem *Službenom vjesniku*, 3/2007., str. 8-9. Hrvatski je prijevod enciklike izišao kao 149. dokument KS u Zagrebu 2008. god.

Sveta Bakhita = sretna, usrećena. Sada ćeš čuti kako su jednu malu nesretnicu, možda rugajući joj se, prozvali “sretnicom”, a ona s milošću Božjom proglašena sveticom. Papa donosi njezin kratak životopis (br. 3) kao primjer kršćanske nade. Evo malo opširnije:

Godine 1869. po prilici rođena je u Darfuru, u Sudanu. Otac joj je bio brat plemenskoga poglavice. Ona nije znala pravo ni kada je rođena.

Godine 1878. Arapi su uhvatili malu od 9 godina - neki kažu: i prije - i prodali je. Mala je od straho-

vita stresa zaboravila kako joj je ime. Trgovci su je prozvali Bakhita - Sretana. U roku od godine dana bila je četiri puta prodavana, fizički zlostavljana i moralno ponižavana. Svaki je put očekivala da će biti bolje, a ono sve gore i gore. Ali se ona nije dala, nego se uvijek boljemu nadala.

Godine 1879. prodana je, peti put, nekomu turskom generalu. Služila je njegovoj majci i njegovoj ženi. U svojim *Uspomenama* Bakhita piše da je svaki dan bila bičevana kroz tri godine. Zapravo ne kaže da je svaki dan bila bičevana, nego svaki dan imala je rane, a rane se nisu ni zamirile a bila bi bičevana, a ne zna razloga zašto. Tu je bila i tetovirana po prsima i po trbuhu da se označi njezino vlasništvo. To je tetoviranje bilo osobito bolno. Kad joj rane izrežu, onda ih zasole, da ostanu ožiljci. Imala je 144 rane po tijelu.

Godine 1882. konačno je prodana talijanskom konzulu Callistu Legnaniju.

Godine 1884. s konzulom je došla u Italiju u Genovu i predana njegovu prijatelju Augustu Michieliju. To joj je sedmi gospodar. Bila sluškinja u njegovoj kući tri-četiri godine.

Godine 1887. obitelj Michieli vratila se u Afriku na Crveno more, a ona malo kasnije u katekumenat u Veneciju.

Godine 1889. proglašena je slobodnom, u svojoj 20. godini života.

Godine 1890. primila je sakramente krštenja, krizme i prve pričesti. Krsno joj je ime Josipa Bakhita. Krstio je mletački patrijarh. Upoznala je novoga i pravoga Gospodara, Isusa Krista, koji je drukčiji od svih ljudskih gospodara. I ostala zadivljena njegovom strpljivošću. Čak je i On bio mučen, tučen, bičevan, razapet, ranjen, ubijen, pokopan. Samo je on od nje više patio. Ali on je pobijedio patnju, grijeh, ropstvo, smrt. Uskrsnuo. On je otkupio svojom smrću i uskrsnućem svakoga čovjeka koji je prodan u ropstvo grijeha, smrti i đavla.

Godine 1893. svojevolumno je ušla u samostan Se-stara sv. Magdalene, Kanosijanki, služiti novomu Gospodaru.

Godine 1896. položila je prve zavjete.

Godine 1902. preselila je u Schio, sjeverna Italija, u sestarski samostan.

Godine 1910. napisala je prvi put svoj životopis, 31 stranica.

Godine 1931. izišao je prvi njezin životopis: *La Storia Meravigliosa*, do sada 8 izdanja.

Dne 8. veljače 1947., nakon strahovitih patnja i bolova, umrla je u Schiju, u 78. godini života.

Godine 1959. pokrenut je proces da se proglasi blaženom. Papa Ivan Pavao II. godine 1992. proglasio je blaženom, a 1. listopada 2000. proglasio je svetom.

Nakon "gospodara" tako strahovitih, kojima je do svoga krštenja bila robo-vlasništvo, Bakhita je u kršćanstvu upoznala potpuno drukčijega "Gospodara", živoga Boga, Boga Isusa Krista. Do tada je poznavala samo gospodare koji su je prezirali, maltretirali ili u najboljem slučaju, smatrali korisnom robinjom. Sada, međutim, slušala je kako pričaju da postoji Gospodar iznad svih gospodara i da je taj Gospodar dobar, sama Dobrota. Doznala je da taj Gospodar pozna i nju da ju je stvorio, dapače da je voli. I da je i ona voljena, upravo od toga vrhovnoga Gospodara, pred kojim su svi drugi gospodari samo bijedni robovi. Ona je bila voljena i očekivana... Sada je ona imala "nadu", ne samo malo nade da nađe gospodara manje okrutna, nego veliku nadu: ja sam konačno ljubljena i što se god dogodi, mene čeka ova Ljubav. Tako je moj život dobar. S pomoću spoznaje ove nade ona je bila "otkupljena". Nije se osjećala ropkinjom, nego slobodnom kćeri Božjom. Shvatila je ono što je Pavao htio kad je podsjećao Efežane da su prije bili bez nade i bez Boga u svijetu; bez nade, jer su bez Boga. Tako, kada su je htjeli vratiti a Sudan, Bakhita je to odbila. Nije bila raspoložena da se opet odijeli od svoga Gospodara. Tako Papa o sv. Jozefini Bakhiti.

Da razlučimo pojmove otkupljenja i spasenja. **Otkupljenje** se već dogodilo u prošlosti, prije 2000 godina, po mucu, smrti i uskrsnuću Gospodina našega Isusa Krista. Nije nas ni bilo, a otkupljeni smo. A **spasenje** će se dogoditi u budućnosti primjenom toga Isusova otkupljenja na nas, i to po Božjim darovima ili krjepostima vjere, nade i ljubavi svakoga od nas otkupljenika. Isus je, dakle, priredio lijek na Kalvariji protiv svake vrste naše bolesti, a sada je na nama hoćemo li poći i uzeti taj lijek. Jedno je dijagnoza naše bolesti i našega stanja, a drugo je hoćemo li uzeti Božju terapiju.

Da razlučimo pojmove vjere i nade. Što je to **vjera**? Vjera jest uvjerenje da Bog postoji i da je plataca za ljudska djela. Ako smo dobro činili, bit ćemo nagrađeni. Ako smo zlo činili, bit ćemo kažnjeni. Zsigurno znamo samo za đavle da su kažnjeni, izgubljeni, propali. Ni za jednoga čovjeka ne znamo je li upropašten. Đavli vjeruju u Boga, i dršću pred Božjom pravdom. Đavli mrze, preziru, ubijaju, zlokuju i čine. U đavlu nema mrvica dobrote da se na nju osloni da bi mogao ići prema nekom dobru. Da bi se nadao. To je gotovo, završeno.

A **nada**? To je vjera koja ne dršće, koja se uzda, ufa, koja ima šanse, pruža joj se prilika, ima mogućnosti. Isplati li se danas podnositi neviđena zla, nevolje, poniženja, nepravde, za nešto što nam se obećaje u budućnosti, preko groba, kad nam se rastavi ovo tijelo od duše?

I kada nam se sva ta teorija o vjeri i nadi pretvori u konkretnu ljubav prema Bogu i bližnjemu, tako da nam je više stalo do "biti i dati", negoli do "jamiti i imati". Tek smo tada u **ljubavi**.

Te tri krjeposti: vjera, nada i ljubav - jesu **bo-gooblične**, koje Bog daje, ulijeva, koje mi nemamo sami od sebe. Iz Isusova vremena ima jedan natpis na grobu nekoga pokojnika (br. 2): "Kako se samo brzo iz ništa u ništa vraćamo" (*In nihil a nihilo quam cito recidimus*). Eto, to smo mi kadri napisati. To je naša ljudska vjera, nada i ljubav. Na kršćanskom grobu stoji: "Od Boga došao, k Bogu pošao!" Sve mi se isplatilo što sam patio, radio, mislio i govorio. Kranjčević pjeva: "Vjeruj, ljubi nadaj se i snosi, čut ćeš srcem zašto si i tko si".

Iz prvih stoljeća samo **dvije slike o Isusu, filozofu i pastiru**. Obje slike na sarkofazima, na grobovima. Isus filozof s evanđeljem u jednoj ruci, sa štapom u drugoj. Putujući filozof kazuje ljudima gdje je smisao života. Put, Istina i Život. On je to. Njega slijedi. Suvremene filozofije gube se u bespućima ljudske zbiljnosti. I druga slika: Isus je Pastir moj, ničega se ne bojim. Pa da mi je i dolinom smrti proći... (br. 6).

Papa obrazlaže (br. 7) definiciju nade iz *Hebrejca* 11,1: "Vjera je već neko imanjenje ili posjedovanje onoga čemu se nadamo, dokaz o zbiljnostima koje ne vidimo. Ovdje se Papa osvrće na suvremeni ekumenski (navodi njemački) prijevod te rečenice iz *Poslanice Hebrejima*: "Vjera je biti čvrst u onome što se nada i biti uvjeren u ono što se ne vidi". Ali to je samo subjektivni vid. Poslanica govori o objektivnoj stvarnosti: hipostaza, *substantia*, *habitus*, postojanje, posjedovanje, trajno raspoloženje, ne samo subjektivno uvjerenje, osvjedočenje. Vanjska zbiljnost i vanjski dokaz za stvarnost koju očeku-

jemo. Ovdje se vidi već u sjemenu vječni život koji primamo u krštenju.

Papa podsjeća (br. 8) na svu nadu u neprolazno bogatstvo: "I doista, sa sužnjevima ste suosjećali i s radošću prihvatili otimanje dobara, znajući da imate bolji, trajan posjed. Ne gubite, dakle, pouzdanja! Pripada mu velika plaća! Postojanosti vam, uistinu, treba da biste, vršeći volju Božju, zadobili obećano" (Heb 10,34-36). Izgubili smo zemaljsko da steknemo nebesko. Tu ječe samo Isusove riječi: Skupljajte sebi blago na nebesima. Pa vidiš li da sve gubiš.. Ako ne ti, a ono ti sigurno može tvoj potomak sve upropastiti.

Papa preuzima dijalog između krstitelja i roditelja i krštenika.

Krstitelj pita roditelje: Što tražite za svoje dijete?

- **Krštenje.**

Onda krštenika pita: Što išteš od Crkve Božje?

- **Vjeru.**

Što ti daje vjera? - **Život vječni** (br. 10).

Što je život vječni? Sreća, blaženstvo (br. 11). Ne znamo, nadamo se, očekujemo.

Upravo to što ne znam, a želim, a čeznem, Bog je pripremio onima koji ga ljube, tu upada nada, to je sadržaj nade! (br. 12).

Papa oštro kritizira marksizam, koji može imati pravo kad rješava probleme između diktature proletarijata i višega sloja građanstva, ali što slijedi nakon toga. Tu je njegova glavna zabluda, i svih njegovih sljedbenika (br. 20-21). Nada nestaje.

Gdje se vidi najviše potreba nade? Mi ljudi, koliko god napredovali u umanjenju fizičkih boli, u nadvladavanju psihičkih poremećaja ne možemo odstraniti iz ovoga svijeta ni patnju ni krivnju. Nju jedini Bog diže (br. 36).

Pitanje Papi. Nedavno, 7. veljače, Papa je imao susret iza zatvorenih vrata s rimskim klerom. Svećenici su postavljali pitanja, a Papa odgovarao, onako spontano, iskreno, prijateljski. Deset sinovskih pitanja, deset očinskih odgovora. Vrijedi donijeti jedno pitanje i Papin odgovor na savjest i razmišljanje svećenstva. To je pitanje glasilo ovako: "Sveti Oče, kako to da se u katekizmima Talijanske biskupske konferencije, kojima se poučavaju djeca u školi, nigdje ne govori o paklu, o čistilištu, samo jednom o raj, samo jednom o grijehu, i to iskonskom grijehu? Ako nedostaju ovi bitni dijelovi našega Vjerovanja, zar Vam se ne čini da pada i Otkupljenje?"

Papa odgovara i tumači srž svoje enciklike: "Vi govorite o temeljnim temama naše vjere, koje se, nažalost, rijetko pojavljuju u našem propovijedanju. U enciklici "Spe salvi", želio sam progovoriti

upravo o **posljednjem sudu**, i u tom kontekstu također o **čistilištu, paklu i raj**. Mislim da smo još uvijek svi pogođeni prigovorom marksista, kako su kršćani govorili samo o onostranosti, a zanemari-li ovu zemlju. Tako želimo dokazati da se stvarno zalažemo za novu zemlju i nismo oni koji govore o dalekim zbiljnostima nego koje pomažu zemlji.

Dobro, iako je potrebno i pravedno pokazati da kršćani rade za zemlju, svi smo pozvani da radimo da ova zemlja bude doista Božji grad, Božja država, ne smijemo zaboraviti ni drugu dimenziju. Ako nju ne uzmemo u obzir, ne radimo dobro ni za zemlju.

Upravo mi je to bio glavni cilj u pisanju enciklike. Kad se ne pozna Božji sud, kad se ne poznaju mogućnosti pakla, radikalna i konačna promašaja života, ne poznaju se mogućnosti ni nužna čišćenja. Tada čovjek ne radi dobro ni za zemlju, jer u konačnici gubi kriterije, ne poznaje samoga sebe, ne poznavajući Boga, razara zemlju. Sve velike ideologije obećavale su: mi ćemo uzeti u ruke stvari, ne ćemo zanemariti zemlju, stvorit ćemo novi svijet, pravedan, ispravan, bratski. Naprotiv, uništili su svijet. To vidimo u nacizmu, u komunizmu.

Stoga o tome moramo govoriti iz odgovornosti prema zemlji, prema ljudima. Govoriti o grijehu kao mogućnosti razorenja sebe samih i drugih dijelova zemlje.

U enciklici sam nastojao dokazati da upravo posljednji sud Božji garantira pravdu. Svi želimo pravedan svijet. Ne možemo popraviti sva razorenja prošlosti, sve osobe koje su nepravedno mučene i ubijene. Samo Bog može stvoriti pravdu, koja mora biti pravda za sve, pa i za mrtve. Mi vjerujemo u uskrsnuće tijela kada će svi biti pravedno o/suđeni.

Navikavamo se razmišljati: **Što je grijeh?** Bog je velik, poznaje nas, prema tomu nije važan grijeh, konačno Bog je dobar za sve. Lijepa nada. Ali postoji pravda i postoji krivnja. Oni koji su razorili čovjeka i zemlju ne mogu sjesti odmah za Božji stol zajedno sa svojim žrtvama.

Zato sam smatrao potrebnim pisati o čistilištu. To je za mene tako uočljiva istina i tako nužna i utješna da ne smije nedostajati.

Nastojao sam reći: zar nema mnogo onih koji su se do te mjere razorili, koji su neozdravljivi za uvijek, nemaju više nikakva elementa na koji bi se oslonila ljubav Božja, nemaju u sebi ni najmanje sposobnosti da ljube. To bi bio pakao.

S druge strane sigurno su manjina, ili barem ne mnogi, koji su tako čisti da mogu neposredno ući u zajedništvo s Bogom, u raj.

Mnogi između nas misle da ima nešto u nama što je ozdravljivo, da postoji u konačnici volja da

služimo Bogu i ljudima, da živimo po Bogu. Ali postoje tolike rane, tolike prljavštine. Trebamo se pripraviti, očistiti. To je naša nada. Pa s tolikim našim prljavštinama Bog nam konačno daje mogućnost, konačno nas pere svojom dobrotom koja dolazi od njegova križa. Tako je raj nada, pravda je konačno ostvarena. Daje nam kriterije po kojima treba živjeti tako da je ovo vrijeme neki залог, predujam, pokušaj raja, prvo svjetlo raja. Gdje ljudi tako pokušavaju živjeti, osjeća se svjetlo.

Moramo više govoriti o zapovijedima Božjim koje su naše usmjerenje, uputa, govoriti o grijehu koji je zastranjenje, govoriti o opraštanju kao pomirenju. Iskren čovjek zna da mora biti očišćen u mislima, riječima i djelima. Tu nam mogućnost daje Bog. Postoji mogućnost obnove, koja počinje od nas, pa onda možemo to tražiti i od drugih. Takvu nam mogućnost daje Crkva. Ne može ispovijed biti zamijenjena psihoterapijom, koja donekle može vratiti ravnotežu psihi, ali ne sigurnost i obnovljen duh. Krist je na sebe preuzeo naše grijeh. On daje duši obnovu, ravnotežu, on je vlasnik duše. Ne živi se od savjeta, nego od konkretne pomoći, od obnove, od milosti. A tu milost, besplatan dar daje samo Bog.”

Čeka nas sud, zato sa strahom i trepetom radite na svome spasenju. Kad bi bio samo sud, onda bi bio samo strah.

Čeka nas milost, jer imamo odvjetnika, Isusa... Kad bi bila samo milost, onda bi sve bila neka igra, bez ozbiljnosti i dostojanstva čovjekove slobode kao dara Božjega.

Papa u ovoj enciklici ne citira nijedan crkveni dokument, osim Katekizma. Neki postavljaju pitanje: je li ovo redovito učiteljstvo ili je filozofska rasprava? Dva su puta čovjekova do toga cilja: razum i sloboda (br. 23). Razum je veliki Božji dar u pobjedi nad iracionalnošću. A iscrpljuje li se sav razum u moći i djelovanju (“ratio dominandi et operandi”)? Ako se svede samo na ljudsko, a nije u službi vjere, dostići će izopačeni cilj. Zato vjera zahtijeva razum, a razum pogotovo zahtijeva vjeru. A sloboda? Ona je uključena u odluku i uvjerenje da je čovjeku potreban Bog, inače ostaje bez nade, beznadan slučaj! Enciklika na najbolji mogući način odgovara na zahtjev prvoga Pape, sv. Petra apostola, koji od Kristovih sljedbenika očekuje: “Budite uvijek spremni na odgovor (*logos* = smisao, razlog) svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama” (*1 Pet* 3,15). Svaki će svećenik rado pročitati Papinu encikliku i o njoj razmišljati.

Uz knjigu o biskupu fra Anđelu Kraljeviću

Čerigajski anđeo

Godine 2007. navršila su se dva stoljeća otkako je rođen hercegovački franjevac, kustod Hercegovačke kustodije i apostolski vikar Hercegovačkog vikarijata biskup fra Anđeo Kraljević. O tom su našem crkvenom ugledniku opširnije pisali fra Radoslav Glavaš, stariji,¹ fra Ignacije Strukić,² fra Leon Petrović,³ fra Andrija Nikić,⁴ Krunoslav Dragano-
vić,⁵ a u kraćim crtama i drugi autori.

U nakladi Hercegovačke franjevačke provincije 2007. godine dva profesora laika, Pavao Knezović i Šime Demo, objavili su studiju o biskupu Kraljeviću pod naslovom *Čerigajski anđeo*. Knjiga, koja je izišla upravo u povodu 200. obljetnice rođenja biskupa Kraljevića, razdijeljena je u dva odsjeka. U prvom je dijelu dr. Pavao Knezović iznio biskupov život i ukratko prikazao osam njegovih djela tiskane ostavštine: *Šematizam*, *Razgovor duhovni*,⁶ *Gramatiku latinsko-ilirsku*, *Govorenja za svetkovine*, *Ispovidnik*, *Istomačenje*, *Zabavu duhovnu*, *Put križa* (str. 7-40). A u drugom je dijelu prijevode s latinskoga na hrvatski Kraljevićevih djela - *Opuscula Kraljevichiana*, tj. prijevod *Pregleda nevolja* iz 1842., reprint i prijevod *Šematizma* iz 1853., reprint i prijevod *Predgovora* iz latinske gramatike iz 1863. i izbor nekih pisama priredio prof. Šime Demo (str. 43-192). Kratku recenziju napisali su dr. fra Bazilije Pandžić i dr. fra Serafim Hrkać (str. 203-204), hercegovački franjevci.

Knezović primjećuje i čudi se, s pravom, da u najnovijoj *Hrvatskoj enciklopediji* nije bilo mjesta za Kraljevića, koji je bio “pravi spiritus movens modernizacije zapadne Hercegovine i začetnik plemenitih pothvata” (str. 7). A i kako bi dospio u enciklopediju kada do sada još nije izrađen ni životopis dostojan toga *spiritusa movensa* na našim prostorima? Možda je ovo do sada i ponajbolji Kraljevićev *curriculum vitae*, iako, kaže autor, “ni u jednom trenutku nije bilo ni na kraj pameti da mogu ovdje pružiti neku cjelovitiju predodžbu ili *curriculum vitae* fra Anđela Kraljevića” (str. 35-36). Razumije se da ni ova knjiga manjega formata od 200 stranica sigurno ne iscrpljuje ni tolike Kraljevićeve duhovne karakteristike, ni problematiku njegova vremena, ni njegove službe, ni njegove vizije. Autor donosi arhivske podatke iz Kraljevićeva *curriculum* ispravljajući, prema potrebi, do sada krivo naznačivane datume i činjenice. Zahvaljujući autorima na ovom doprinosu i pohvaljujući ih za ovaj izbor koji su učinili vrjednujući životni put i djelo ovoga hercegovačkog velikana, osobito ugrađujući u svoj prikaz izvorne Kraljevićeve riječi, ovdje bismo se zaustavili samo na nekim nejasnim i nedorečenim točkama.

Datum rođenja? Postoje četiri različite verzije o datumu Kraljevićeva rođenja. Na nadgrobnoj spomen ploči u Konjicu uklesano je: “19. I. an. 18-

¹ R. GLAVAŠ, (ured.), *Spomenica pedesetgodišnjice Hercegovačke franjevačke redodržave*, Mostar, 1897.; o biskupu Kraljeviću, str. 131-137.

² I. STRUKIĆ, *Povjesničke crtice Kreševa i franjevačkog samostana*, Sarajevo, 1899.

³ L. PETROVIĆ, *Fra Anđeo Kraljević*, u: *Napredak - Hrvatski narodni kalendar 1939.*, Sarajevo, 1938., str. 104-116.

⁴ A. NIKIĆ, *Mali životopis velikog biskupa*, u: *Kršni zavičaj*, 12/1979., str. 37-42.

⁵ K. DRAGANOVIĆ, *Biskup Kraljević u obrani svoga naroda*, u: *Hrvatski kalendar (Chicago)*, 23/1966., str. 98-117.

⁶ Ovdje Knezović citira Kraljevićevu tvrdnju o psovci u Hercegovini u 19. stoljeću: “Zanimljivo je što tvrdi fra Anđeo da se u Hercegovini ne pogrđuje Boga ‘Niti se more čuti koji bi se usudio svetce Božije opsovati. Medjuto ima drugi prokleti i zločesti običaj s’ kojim druge svete stvari psuju: kako viru, dušu, zakon, karst, post, sviću, umiranje...” (str. 27).

07.”⁷ U nekrologu u *Katoličkom listu* napisano je: “20. prosinca 1807.”⁸ Fra Leon Petrović piše da je fra Anđeo rođen “26. prosinca 1807.”⁹ Fra Radoslav Glavaš u *Spomenici* kaže da je rođen “28. prosinca 1807.”¹⁰ Četiri različita datuma! Knezović ne navodi ni dan ni mjesec Kraljevićeva rođenja. Samo kaže: “Kad se 1807. u gorovitom selu Čerigaj rodio Kraljević...” (str. 7). A citirajući “skromni jednostavni” epigraf u crkvi u Konjicu, dopisuje da se na njemu “nalazi pogrešno naveden datum njegova rođenja” (str. 25). Da je autor arhivski obrađivao taj podatak, ne bi nas ostavio u nedoumici, odnosno ne vjerujem da se ne bi najviše priklonio podatku u Šematizmu koji je izišao za vrijeme apostolske uprave samoga biskupa Kraljevića u Mostaru 1873. god. Tu stoji da je rođen na Čerigaju “26. prosinca 1807.”¹¹

Prva sv. Misa. Autor za Kraljevića kaže: “Za svećenika je bio zaređen na Bogojavljenje 6. siječnja 1831., pa je tek poslije toga mogao slaviti prvu svetu misu”. A u bilješci 4 dodaje: “Pogrešno donosi da ‘prvu sv. misu reče 6. siječnja’. Glavaš: 1888, 132” (str. 8). Ako ćemo baš strogo teološki i sakramentalno, Kraljević je Prvu sv. misu kao novoređenik slavio na sam dan svoga prezbiterskog ređenja, 6. siječnja 1831., a kasnije je negdje na nekoj župi mogao imati samo “Mladu misu”.

Ali prijedimo na dvije Kraljevićeve životne drame, koje su u knjizi iznesene na dosta miran način.

Prva drama: neslaganje s bosanskim franjevcima. Kraljević je bio oko 60 godina fratar: u svojoj 12. godini otišao je u Kreševo, pa u mađarski Vac, pa na župe, zatim gvardijan u Kreševu, na Čerigaj, u Mostar i preminuo u Konjicu. On je bio među glavnima za odvojenje hercegovačkih franjevaca od bosanskih. Razlozi: Valja pročitati svu dramu ispisanu u pismima na latinskom¹² u Deminu prijevodu na hrvatskom u ovoj knjizi (str. 139-157), gdje se potpisuju dvojica, trojica, sedmorica, devetorica ili desetorica hercegovačkih fratara, a pristaju i brojni drugi franjevci, među kojima i “fra Mijo Rozić i fra Grgur Dragičević”, koji su djelovali u “trebinjskoj biskupiji”¹³ a ne “župi” (str. 142).

Knezović je (str. 10-11) donio mirniji prikaz iz odljega citata iz pera fra Ignacija Strukića, bosanskoga franjevca: *Franjevci iz Hercegovine odlaze iz Kreševa*. Na kraju citata: Strukić: 1899, 113-14. Nema ni autora ni naslova u općoj Literaturi (str. 190-192). Vjerojatno se radi o Strukićevu djelu: *Povjesničke crtice Kreševa i franjevačkog samostana*, Sarajevo, 1899. U tome periodu, 1843. godine, također je vrhunac Barišićeve afere, u kojoj su se hercegovački fratri priklonili Barišićevoj strani. Tada je načelno riješen i Barišević kanonski status - apostolski vikar Hercegovačkog vikarijata, i položaj hercegovačkih franjevaca: samostan na Čerigaju odnosno na Širokom Brijegu. U svemu tome, pogotovo u kasnijoj gradnji i crkve i samostana na Širokom Brijegu, glavnu je ulogu imao Kraljević, prvi gvardijan “nepostojećeg samostana” odnosno pod “kitnjastim hrastom” (str. 11). On je pripremio građu za gradnju i crkve i samostana, te nakon blagoslova temelja premješten za župnika u Posušje pa u Veljake, a 1852. god. izabran za prvoga kustoda novoosnovane hercegovačke kustodije, koju je u dva maha vodio kao kustod 1852.-56. i 1862.-65. god. Njega su hercegovački franjevci predložili, među trojicom kandidata, za apostolskoga vikara, a Sveta ga Stolica potvrdila, dok je ambasador austrijski pisao da se s time ne slaže, te u ime svoje Vlade predložio Svetoj Stolici fra Antu Lulića. Ali stvar je bila već prošla.

Ta se drama uspješno slegla, iako je padalo teških riječi, koje su navedene na citiranim stranicama.

Tu se braća nisu ustručavala ništa izostaviti što su smatrala potrebnim da objasne nemalu “ogorčenost”, kako bi sv. Luka rekao za svađu Pavlovu i Barnabinu u Jeruzalemu u 15. poglavlju *Djela apostolskih*.

Druga drama: neslaganje s hercegovačkim franjevcima. Kraljević se kao apostolski vikar našao u razilaženju s kustodom hercegovačke kustodije fra Paškalom Buconjićem još od njegova izbora za kustoda (na kapitulu, 3. svibnja 1874.). Buconjić nije pokazao ni taktičnosti ni poštovanja prema

⁷ *Da im spomen očuvamo*, Mostar, 2000., str. 44-46 i 435.

⁸ *Katolički list*, 33/1879., str. 261.

⁹ L. PETROVIĆ, *nav. čl.*, str. 104.

¹⁰ R. GLAVAŠ, *nav. čl.*, str. 132.

¹¹ *Schematismus topographico-historicus Vicariatus Apostolici... Anno Domini 1873.*, Mostar, str. 2: “natus in Čerigaj 26 Decemb. 1807.”

¹² B. PANDŽIĆ, *Acta Franciscana Hercegovinae*, II. (1700.-1849.), Mostar - Zagreb, 2003., str. 504-510; 515-517; 528-534; 537-543.

¹³ *Acta*, II., str. 508.

Kraljeviću, koji je zajedno s biskupom Barišićem najzaslužniji i za kustodiju, kasniju provinciju, i za vikarijat, kasniju biskupiju. Kraljević i Buconjić: obojica Hercegovci, obojica franjevci, obojica crkveni dostojnici, obojica vole svoj narod, ali negdje su se osporavala ili barem ne uvažavala prava, koja su se međusobno kompenetirala. Kraljević gradi katedralu ili "stolnu crkvu": "Ovaj vikarijat još nema dovršene stolne crkve" (str. 163), "Stolna je crkva već pod krovom" (str. 17), "Ovaj vikarijat ima stolnu crkvu" (str. 178) pa tu katedralu Buconjić predaje franjevcima za samostansku, a on će graditi novu katedralu, koju ni on ni njegov nasljednik fra Alojzije Mišić, kroz 60 godina biskupstva, nisu ni zatemeljali!

Pravi uzrok nevolja. Vikar Kraljević u svome pismu Propagandi, 19. veljače 1877., donosi uzroke nevolja. Prevodimo s latinskoga ono što je izostavio, odnosno stavio pod točkice i u zagrade (str. 184-185) ne znam ili prevoditelj ili nakladnik. Kraljević počinje: "Više je župnika, osobito u posljednjem desetljeću, otpočelo pretjeranim daćama tako kruto gnjaviti narod da neki s pomoću turskih pomagača, neki također uskraćujući sakramente, skupljaju uobičajenu milostinju, na začuđenje samih nevjernika. Kad Biskup opomene da blaže rade sa siromašnim narodom, odmah mu bezočno odgovaraju: 'Ako ne želiš da tako radim, ti mi providi da časno živim, ići ću u samostan, a traži župnika koji će im služiti besplatno, pjevajući starinsku tužbalicu: 'Ne mogu drukčije živjeti', pravi nećaci Judini".¹⁴ Onda slijedi Demin prijevod i opet ponegdje točkice. Kraljević piše (u knjizi izostavljeno): "Bilo mi je javljeno što je tada rekao Buconjić: 'Pustimo da Biskup izgubi ugled na Propagandi Fide. Bezbrojne bih druge stvari mogao navesti. Otvorena pobuna. Četvorica u samostanu besposličare. Kustod pušta da po župama toliki umiru. Župnik je u Drežnici umro ove godine 16. siječnja, a još nije providio župnika". Zato biskup nastavlja i moli Propagandu "da se udostoji poslati apostolskoga vizitatora da stavi sjekiru na korijen zala! Po mome mišljenju, nekoga od kanonika iz Zavoda sv. Jeronima. Sigurno će moći doći. (...) Ako što prije ne dođe vizitator opskrbljen apostolskim auktoritetom, naša će Misija pretrpjeti neprocjenjivu štetu",¹⁵ veli biskup i dodaje: "Ima godina dana kako do mene dopiru neprestane tužbe

naroda, čak i samih Turaka, protiv trojice župnika u Duvnu (udaljeno od Mostara 12 sati). Pisao sam kustodu da delegira nekoga da istraži. Delegirao je susjednoga župnika iz Grabovice, Antu Karačića, sadašnjega savjetnika kustodije. Ja sa svoje strane Filipa Čuturu, župnika u Posušju. Optuženi su Petar Kordić, Ivo Bagarić i Paško Radoš. Naši su delegati došli u Duvno i većim dijelom otkrili da su optužbe utemeljene na istini. Čak su rekli da su Ivo Bagarić i Petar Kordić tako postali bezbožni i okrutni da milostinju izbijaju s pomoću turske sile. Više mi je Turaka reklo da su ovi redovnici zašli s puta i zastranili od svoga Reda. Upitani od delegata je li istina da su se služili turskom silom, Petar je Kordić uzvratilo: 'To sam radio do sada, i radit ću i od sada'. To pišu naši delegati. To je onaj glasoviti Petar Kordić za kojega je Buconjić, zlorabeći iskrenost i dobrotu Rafaela od Pontikula, generalnoga ministra, kao lektor u Ara Coeli 1865. isposlovao apostolski breve da postane provincijalnim kustodom, a 1867. kao povjerenik posebnom lukavštinom ponovno ga potvrdio, te ga 1874. Nikola Šimović, kao predsjednik kapitula, dao izabrati za savjetnika kustodije. Ako poglavari i savjetnici čine tolike škandale, što će raditi mlađi? Riba smrdi od glave".¹⁶

To su, dakle, bili pravi uzroci zala i razlozi da se pozove apostolski vizitator.

Apostolski vizitator. Nije došao u apostolsku vizitaciju nitko iz Svetoga Jeronima, kako je predlagao biskup Kraljević, nego točno onaj kojega je predložio general Reda. A general, u dosluhu s kustodom Buconjićem, predložio je Kazimira Forlanija, pomoćnoga biskupa makarskoga (1872.-1879.). General piše Propagandi, 14. travnja 1877.: "Izloživši to, smatrao bih prikladnim predložiti toj Svetoj Kongregaciji da apostolskim vizitatorom u Hercegovini bude imenovan jedan od prećasnih monsinjora biskupa u Dalmaciji a među ovima najviše bih volio presvijetloga i prećasnoga mons. Kazimira Forlanija, biskupa Comane u dijelovima nevjernika, pomoćnoga makarskoga, prelata vrijedna poštovanja sa svakoga naslova, na kojega zbog njegova podrijetla, njegova odgoja, njegova vladanja ne može pasti sumnja pristrana duha, dobro sklona Franjevačkom redu i praktična poznavateljica mjesta i njihovih običaja".¹⁷ Nepristrana duha, a sklona Franjevačkom redu!

¹⁴ B. PANDŽIĆ, *Acta Franciscana Hercegovinae*, III. (1850.-1892.), Mostar - Zagreb, str. 247.

¹⁵ *Acta*, III., str. 249.

¹⁶ *Acta*, III., str. 249-250.

¹⁷ *Acta*, III., Pismo: 251-257, citat: str. 256.

Propaganda je točno tako postupila. Već je 27. travnja biskupu Forlaniju ponudila, a Forlani, 13. svibnja 1877. prihvatio da bude apostolski vizitator. Kraljević o tome ništa ne zna, pa čak 15. listopada 1877. ponovno traži pohoditelja: "Stoga neka se u svaka doba pošalje povjerenik ili apostolski vizitator, ne treba se ničega bojati. Žarko ga očekujem".¹⁸ Propaganda je Forlaniju izdala formalan dekret 18. prosinca i priložila Upute 22. istoga mjeseca 1877. Vizitator je 26. svibnja 1878. podnio svoje izvješće,¹⁹ koje general Reda kuje u zvijezde. Pročitavši izvještaj, koji mu je poslala Propaganda, general odgovara 8. srpnja 1878.: "morao sam se diviti djelovanju, razboritosti i revnosti" Forlanijevoj i "kako je on znao s inteligentnom pronicljivošću jednakom ljubavlju razotkriti uzroke zala". Zato general preporučuje točno ono što je Forlani predložio.²⁰ A Kraljević se 16. prosinca 1878. tuži: "Nullum effectum video visitationis Forlani",²¹ tj. ne vidim nikakva učinka Forlanijeva pohoda!

Kraljević traži uspostavu redovite biskupije. Onaj najoštrije spor, koji je bio kap preko čaše, pokazao se u tome što je biskup Kraljević tražio uzdizanje apostolskoga vikarijata na rang biskupije *cum iuribus solitis* - s uobičajenim pravima, i da se uvede dijecezanski kler u biskupiju. Neobično od jednoga franjevca u ovim "krajevima nevjernika"! Potrebno je prevesti cijelo to pismo, koje je objavio dr. Pandžić, a priređivači ili nakladnik nisu smatrali uputnim prevesti ga i objaviti u "Čerigajskom anđelu". Kraljević piše 16. prosinca 1878. kardinalu prefektu Propagande:

"Uzoriti gospodine!

Dok sam prošloga mjeseca bio u Beču, primio sam od Apostolskoga nuncija pomoć za 1877. i ovu godinu. Mnogo sam razgovarao sa spomenutim Nuncijem o stanju ove Misije. Nikada apostolski vikari ne će imati počinka ni mira dok ne budu imali vlastiti kler. Apostolski vikar u misijama, gdje franjevci imaju svoje poglavare, jest četvrta životinja koja više *Amen*. Nema nikakva drugog prava osim da zareduje, posvećuje i odobrava župnike koje poglavar predloži i koje prema svojoj samovolji svrgava. Biskup je često primoran najneprikladnijega odobriti, jer nema nikoga na svome raspolaganju. *Stoga ponizno molim da se udostojite poraditi pri Svetoj Stolici da ushtjedne proglasiti grad Mostar bi-*

skupskim sjedištem odnosno biskupijom s uobičajenim pravima.

Franjevci će moći slobodno upravljati župama koje su do sada posjedovali. Katolički narod iz austrijskih strana svakodnevno se sliježe prema Mostaru. Trebat će više župa osnovati, nove bih mogao dodijeliti svjetovnim svećenicima, bez povrjede ičijega prava.

Žarko očekujem svakim danom nove poglavare ove provincijalne kustodije. Ne vidim nikakva učinka Forlanijeva pohoda.

S posebnim osjećajem poštovanja ostajem Vašoj Uzoritosti veoma pokorni sluga Anđeo Kraljević, biskup metropolitanski i apostolski vikar u Hercegovini."²²

Biskup je drhtao nad izborom novih poglavara. I obistinilo se ono što nije očekivao. Izabran je njegov protivnik ili barem suparnik fra Paškal Bucunjić, koji će ga domalo naslijediti i na stolici apostolskoga vikara i biti prvi biskup nove biskupije.

Smrt, pokop i prijenos. Kraljević je preminuo 27. srpnja 1879. u Konjicu u vrijeme kanonske vizitacije i krizme. Njegov tajnik fra Martin Ljubić piše prefektu Propagande da je Kraljević: "izdahnuo 27. srpnja u dva i pol sta popodne u 72. godini života... Pokopali smo ga časno 28. srpnja u pet sati popodne... na Musali, novome groblju blizu Konjica određenog za katolike, budući da nije mogao biti prevezen u Mostar kako je želio" (str. 188-189). Zašto nije mogao biti prevezen u Mostar? Zašto se nije poštovala njegova posljednja volja da bude pokopan u Mostaru? Zašto je pokopan na novom groblju u Konjicu, a ne u župnoj crkvi? A pogotovo zašto za njega ne bijaše mjesta "u stolnoj crkvi" u Mostaru, koju je dao sagraditi, kao što je bilo mjesta za biskupa Barišića na Širokom Brijegu i za biskupa Bucunjića u mostarskoj "stolnoj crkvi" koju nije gradio? Kronike nam ne prenose da je Bucunjić došao na sprovod. Ne znamo. Ostala su neka pitanja i nakon te smrti i sprovoda. A onda je pedesetak godina nakon smrti i raznih priča i pitanja mostarski biskup fra Alojzije Mišić, 1926. godine, dao prenijeti njegove kosti iz groblja u župnu crkvu sv. Ivana Krstitelja u Konjicu. Pločica s natpisom u zidu više nego siromašna i čak s krivim podatkom o rođenju (str. 25).

¹⁸ *Acta*, III., str. 264.

¹⁹ *Acta* III., str. 271-308.

²⁰ *Acta*, III., str. 312.

²¹ *Acta*, III., str. 325.

²² *Acta*, III., str. 324-325.

Prenosimo, doslovno, bilješku biskupa Mišića o prijenosu Kraljevićevih kostiju, kako stoji u *Kronici* Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, koja se čuva na Ordinarijatu u Mostaru: “Dne 5. XII. 1926 Bio sam u Konjicu, preneli smo mrtve kosti + biskupa O. Angjela Kraljević, mostar. biskupa, koji je ondi iza s. krizme od srčane kapi umro i pokopan prvi u greblju blizu Konjica zvano Musalla. Do ovoga vremena turci nijesu dali da se Katolici kopaju u Musalli. Pres. biskup umro je. Htjelo ga se kopati? Āe ukopati? Āekalo se dva dana. Nedaju turci a šnjima udružili se i hrišćani pa i oni nedaju. Napokon došlo iz Mostara kopajte ga na Musali. Tu je dakle prvi + biskup O. A. Kraljević dne 1. VIII. 1879. pokopan. Kad smo prenosili kosti pres. + biskupa Kraljevića iz groblja u crkvu, bilo je nevrijeme. Kiša i prvi snijeg pao. Inače bi da nije bilo nevrijeme, bilo naroda mnoštvo, jer došli su svi okolni župnici, ostrozački V. G. Raić, Podhumski O. Mladen Momčinović franj. iz Solakove Kule V. G. Ivo Subašić, Jablanica O. Krsto Marić franj. Iz Mostara franj. Provincial O. Lujo Bubalo, O.

Jerko Boras Custos, O. Mato Āuturić gimnas. Direktor Širokoga brijega, O. Stanko Kraljević gvardian Brjega, O. Bono Smoljan gvardijan Mostara, O. Basilij Senjak, O. Lovro Babić, O. Blago Babić. Ja sam pratio po nevremenu kondukt, pontificiro i govor držo. Sahranili smo pokojnika nedaleko od kora crkvi *ex parte evangelii*. Ja sam dao za oporavak crkve i groba 19.000. dinara. Zamolio sam S. O. Pia XI. P. i on je namirio od sebe 18.000. din.”²³

Biskup je Kraljević polivalentna osobnost kojoj se životopis ne može iscrpsti ni voluminoznom knjigom negoli je ova koju svećenicima i drugim čitateljima preporučujemo. Franjevačka bi ga Provincija trebala smatrati svojim utemeljiteljem, a dijecezansko mu je svećenstvo zahvalno jer je kao biskup uviđao i naglašavao da je biskupu potreban svjetovni kler i da ne može zauvijek trajati stanje misije ili apostolskoga vikarijata, nego crkveni provizorij jednom treba prijeći u redovito stanje: u biskupiju *cum iuribus solitis*. To se i dogodilo dvije godine nakon njegove smrti, 1881. godine.

²³ *Chronika biskupije*, I. svezak (1912.-1942.), str. 104. Biskup Kraljević nije pokopan 1. kolovoza, nego sutradan nakon smrti, 28. srpnja. Nije jasno od koga je došlo iz Mostara da se biskupa pokopa na Musali u Konjicu? Ni danas se točno ne zna gdje je biskup pokopan: “nedaleko od kora”, “sa strane evanđelja”.

PREMINUO U GOSPODINU

FRA DRAGO ŠKROBO (1943.-2008.)

U samostanu na Humcu, 30. siječnja 2008., u 65. godini života, 46. redovništva i 39. godini svećeništva umro je fra Drago Škrobo, član Hercegovačke franjevačke provincije. Misa zadušnica, koju je predvodio provincijal dr. fra Ivan Sesar u koncelebraciji s oko 80 svećenika, slavljena je 1. veljače na Širokom Brijegu a potom sprovodni obredi na groblju Mekovac.

Fra Drago je rođen 11. listopada 1943. u Dužicama, župa Rasno, od roditelja Jure i Ive r. Skoko. Kršten je 12. listopada 1943. u Rasnu. Pučku je školu pohađao u Dužicama, na Ledincu i na Širokom Brijegu a srednju u Sinju i Dubrovniku.

Franjevačko je odijelo obukao 1962. na Humcu. Privremene je zavjete položio 1963. a svečane 1968. na Humcu.

Filozofsko-teološki studij započeo je 1965. u Visokom, nastavio u Sarajevu (1967.-68.) a završio u Schwazu 1970. gdje je zaređen za đakona 20. travnja 1969., a za svećenika 26. srpnja 1969. u Frohnleitenu.

Obnašao je službu župnoga vikara: na Humcu (1970.-72.), u Međugorju (1972.-74.), u Mostaru (1976.-88.), te župnika: u Ružićima (1974.-76.) i na Ploče-Tepčićima (1988.-1999.). U vrijeme svoje bolesti boravio je u župi Čerin, u samostanu u Zagrebu te na Humcu, gdje je i preminuo.

Neka ga Gospodar života nagradi za dobra djela, milosrdno mu oprostí grijehe, mane i propuste i neka ga primi u svoje sveto kraljevstvo. Počivao u miru Božjemu!

Don Ivan Štironja

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

(od 1. prosinca 2007. do 12. ožujka 2008.)

1. prosinca 2007. - predvodio koncelebriranu Misu zadušnicu za pokojnoga Zlatana Luburića u župnoj crkvi sv. Ante na Humcu.

3. prosinca - primio Manuela M. Alcaldea, bojnika Španjolskoga bataljuna u BiH.

4. prosinca - održao predavanja ekleziologije na Teološkom institutu.

5. prosinca, Dan svjetskoga volontarijata - predvodio koncelebrirano misno slavlje u katedrali Marije Majke Crkve, u nazočnosti i većega broja Karitativnih volontera, i izgovorio prigodnu propovijed.

6. prosinca - zajedno s don Ivanom Štironjom, povjerenikom za zvanja, pohodio dječjačko sjemenište u Travniku, slavio sv. Misu u zavodskoj crkvi sv. Alojzija za duhovna zvanja i da što prije Bog dadne da Crkva proglasi slugu Božjega Petra Barbarića blaženikom. Na tu temu i propovijedao. Održao sjemeništarcima predavanje o slabostima fizičkoj, moralnoj i intelektualnoj.

Uvečer na Tribini studentskoj održao predavanje pod naslovom "Marija - Majka nade".

7. prosinca - održao predavanja na Teološkom institutu.

Posjetio Generalni konzulat Republike Hrvatske u Mostaru. Zahvalio dosadašnjoj konzulici gospođi Ankici Bošnjak i zaželio sve najbolje novoj konzulici Marijani Mikulić.

8. prosinca - na poziv župnika don Ivana Zovke, predvodio euharistijsko slavlje u crkvi i blagoslovio temeljni kamen župne kuće u Jablanici.

- Sudjelovao na predstavljanju knjige prof. dr. Pere Marijanovića, prorektora Sveučilišta u Mostaru, "Duhom protiv tiranije" na Domu u Hodovu, župa rotimska.

9. prosinca - obavio kanonsku vizitaciju župe Drežnica: slavio sv. Misu u Vrdima i u Donjoj Drežnici.

12. prosinca - posjetio generalnoga vikara mons. Srećka Majića koji je na terapijama u Splitu.

- Sudjelovao u dominikanskoj crkvi na predstavljanju knjige s. Katarine Maglica, dominikanke, pod naslovom "Zašto redovnica?" (2. izdanje).

13. prosinca - slavio Misu zornica u katedrali Majke Crkve.

15. prosinca, subota - predvodio duhovnu obnovu roditelja hercegovačkih bogoslova i sjemeništaraca u duhovnom domu Emaus u Potocima. Bilo oko 35 roditelja. Pod sv. Misom propovijedao don Ivo Šutalo, župnik na Buni.

- Posjetio u Dubrovniku u bolnici don Barišu Čarapinu, župnika gabeoskoga.

- Predvodio koncelebrirano misno slavlje u samostanskoj crkvi sestara Službenica milosrđa na Pilama u povodu spomendana sv. Marije Krucifikse, utemeljiteljica iste Kongregacije. Susreo se s mjesnim biskupom Želimirom Puljićem.

16. prosinca, nedjelja Caritasa - predvodio sv. Misu u Katedrali i održao prigodnu propovijed.

18. prosinca - predavanje na TIM-u

- Primio biskupa Želimira Puljića koji je došao na predavanja na TIM.

- Primio dosadašnjeg ambasadora pri Svetoj Stolicy prof. dr. Miru Palametu.

19. prosinca - pod sv. Misom u katedralnoj kripti sv. Josipa podijelio sakrament sv. potvrde krizmanicima (3) iz raznih župa.

21. prosinca - preko medija poslao božićno-novogodišnju čestitku katoličkoj javnosti.

- Primio Srećka Borasa, predsjednika vlade Hercegovačko-neretvanske županije.

22. prosinca, subota prije podne, na Ordinarijatu razmijenio božićno-novogodišnje čestitke s hercegovačkim svećenicima.

- Poslije podne na Ordinarijatu održao duhovni nagovor sestrama raznih Kongregacija koje djeluju u Hercegovini. Govorio o Gospinim radostima i žalostima.

24. prosinca primio skupinu gospođa koje se svakodnevno mole za duhovna zvanja (Dubravka, Dijana, Gordana, Ivanka, Jasna, Jasna, Ljubica).

Slavio koncelebriranu Misu polnoćku u mostarskoj katedrali i izgovorio homiliju.

25. prosinca - pod koncelebriranom Misom Božićnom podnevnom u katedrali održao prigodnu propovijed. U katedralnoj župnoj dvorani razmijenio božićne čestitke s većim brojem vjernika.

26. prosinca ređenje u sv. Petru i Pavlu za prezbitere: fra Josip Vlašić i fra Vjekoslav Milićević.

27. prosinca poslao don Ivana Štironju da čestita Božić časnicima i vojnicima u vojarni u Čapljini.

Posjetio, s don Ivanom Štironjom, zajednicu učenika Duha Svetoga u Rotimlju. Slavio sv. Misu, don Ivan propovijedao. Bio je i dr. Ivan Jurić. Deseetak članova u komuni s odgojiteljima.

28. prosinca, Nevina dječica, katedrala u 18 sv. misa za djecu s posebnim blagoslovom.

30. prosinca, nedjelja - u 11 krštenje maloga Tomislava Brkića iz Ilića i Petra Filipovića u katedrali.

Održana 84. sjednica Ordinarijata.

31. prosinca susret s kandidatima na svećeništvo u Ordinarijatu. Obrađivali smo perikopu sv. Luke 5,1-11. Zajednički slavili euharistiju u kapelici Duha Svetoga. Zajednički objed, pod kojim je također govorio don Ivan Štironja, pastoralni vikar i povjerenik za duhovna zvanja.

1. siječnja 2008. slavio koncelebriranu Misu u mostarskoj katedrali i propovijedao o Mariji Bogorodici i o miru.

3. siječnja, zajedno s don Ivanom Kovačem u dogovoru s dr. don Slavkom Kovačićem, arhivarem, posjetio Arhiv Splitske nadbiskupije radi podataka o nekim glagoljašima. Susreo se s mjesnim ordinarijem nadbiskupom Marinom Barišićem i njegovim suradnicima, te njegovim gostima nadbiskupom mons. Nikolom Eterovićem, generalnim tajnikom Biskupske sinode u Rimu, i dr. don Antom Jozićem, tajnikom Predstavništva Svete Stolice u Ruskoj Federaciji u Moskvi.

Objavljen intervju u zadarskom Hrvatskom listu.

5. siječnja u katedralnoj kripti sv. Josipa u Mostaru pod sv. Misom podijelio sakrament sv. krizme kandidatima (3) iz raznih župa. Pozdravio mons. Srećka Majića, generalnoga vikara, koji se vratio s terapija iz Splita.

7. siječnja poslao don Ivana Štironju i don Ivana Bebeka na liturgiju pravoslavnu za Božić.

Održana 85. sjednica Ordinarijata.

9. siječnja u Kosači u Mostaru, zajedno s mr. vlč. Ivicom Mršom, sudjelovao u predstavljanju knjige *U sjeni Križa* - spomenica župe Uzdol - koju su priredili vlč. Željko Marić i vlč. Miljenko Džalto.

11. siječnja primio prof. dr. Branimira Lukšića i njegovu suprugu.

12. siječnja održana 86. sjednica Ordinarijata.

14.-16. siječnja, zajedno sa suradnicima, primao svećenike koji su dolazili na Ordinarijat podnositi izvješća o prošloj godini.

16. siječnja na Ordinarijatu susret s preuzvišenim nuncijem mons. Alessandrom D'Erricom i skupinom svećenika.

Primio Miru Ćorića i Tomislava Martinovića.

17.-19. siječnja dovršio duhovne vježbe koje je vodio don Ivan Štironja Kćerima Božje ljubavi u Granešini. Bilo oko 30 sestara. Susreo se s dosadašnjom provincijalkom s. Sniježnom i s novoizabranom s. Elvirom.

18. siječnja vidio se s mons. Jurajem Jezerincem, vojnim ordinarijem, i mons. Joškom Šantićem, generalnim vikarom.

19. siječnja susreo se s mjesnim župnikom Josipom Balogom.

S don Ivanom Štironjom i don Antom Kutlešom, ravnateljem za inozemnu pastvu, pohodio biskupa Franju Komaricu u Krapinskim Toplicama. I mjesnoga župnika Matu Hercega.

Odsjeo kod isusovaca na Jordanovcu. Pozdravio bogoslove, Peru Lovrića i Peru Milićevića.

20.-23. siječnja priprema i pregledi na Rebru. Pozdravio dr. Matu Škegru i dr. Rajka Ostojića. Nalazi uredni.

22. siječnja pozdravio bolničkoga kapelana vlč. Zdenka Periju i don Jozu Ivančića, koji se liječi na Rebru i sestre sv. Križa.

23. siječnja pozdravio prečasnoga Milu Balenovića, dr. Stjepana Kožula i dr. Vjeku Jaraka.

Pozdravio kardinala Josipa Bozanića, nadbiskupa zagrebačkoga.

Sudjelovao u predstavljanju knjige *U sjeni Križa*, spomenica Uzdola, koju su priredili vlč. Željko Marić i vlč. Miljenko Džalto. Bili nazočni kardinal Bozanić, nadbiskup splitsko-makarski Marin Barišić, biskup gospički Mile Bogović. Susreo se s vlč. Matom Križancem, misionarom u Australiji.

24. siječnja povratak iz Zagreba.

28. siječnja održana 87. sjednica Ordinarijata.

29. siječnja primio dr. Edija Vrdoljaka, liječnika iz Splita, koji predaje na Sveučilištu u Mostaru.

30. siječnja predvodio sjednicu Katehetskoga vijeća u Sarajevu.

31. siječnja, na poziv župnika don Ante Vasilja, salezijanca, u povodu blagdana sv. Ivana don Bosca, slavio koncelebriranu Misu i održao prigodnu propovijed o Svecu u župi Marije Pomoćnice na Kmanu u Splitu.

1. veljače 2008. predvodio koncelebriranu Misu i obred Svijećnice s propovijedu u povodu Dana

Bogu posvećenih osoba u sestarskom samostanu u Miletini, župa Međugorje.

2. veljače prevodio koncelebriranu Misu i obred Svijećnice u povodu Dana Bogu posvećenih osoba u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve. Sudjelovali oci franjevci, oci karmelićani, i sestre iz sedam redovničkih zajednica na području hercegovačkih biskupija. Propovijedao o biblijskim osobama sudi-onicama blagdana Prikazanja Gospodinova.

Primio preuzvišenoga apostolskog nuncija u BiH, mons. Alessandra D'Errica i tajnika Nuncijature mons. Waldemara S. Sommertaga.

3. veljače poslao don Antu Luburića, kancelara, kao izaslanika u Dubrovnik na feštu sv. Vlaha.

4. veljače održana 88. sjednica Ordinarijata.

6. veljače sudjelovao u liturgiji i pobožnosti Čiste srijede u kripti i katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru. Sudjelovalo oko 60 svećenika. Prevodio Misno slavlje i održao propovijed o značenju Isusove i naše korizmene kušnje i napasti.

9. veljače koncelebrirao s nadbiskupom zagrebačkim, kard. Josipom Bozanićem i drugim biskupima u euharistijskom slavlju prigodom blagdana blaženoga Alojzija Stepinca u zagrebačkoj katedrali.

10. veljače predvodio misno slavlje u župnoj crkvi u Krašiću u povodu 110. obljetnice rođenja i 10. obljetnice beatifikacije blaženoga kardinala Stepinca. Osim vojnog ordinarija biskupa Juraja Jezerinca, bilo je oko 20 svećenika koncelebranata.

11. veljače čestitao novoimenovanom pomoćnom biskupu zagrebačkom vlč. dr. Ivanu Šašku.

Održana 89. sjednica Ordinarijata.

12. veljače predvodio sjednicu Vijeća za obitelj u Sarajevu. Susreo se kardinalom Vinkom Puljićem, nadbiskupom, i mons. dr. Perom Sudarom, biskupom pomoćnim.

13. veljače uzeo udjela u zajedničkom radu BK BiH i HBK u Banjoj Luci. Koncelebrirao s ostalim biskupima u banjalučkoj katedrali.

15. veljače primio studente Teološkog instituta na pisani ispit iz ekleziologije.

U dogovoru sa župnikom don Damjanom Ragužem, obavio kanonsku vizitaciju u župi Studencima.

Primio Mihajla Butigana i Iliju Raguža.

Pohodio u Splitu nadbiskupa splitsko-makarskoga mons. Marina Barišića i na Ordinarijatu susreo se s novoimenovanim kardinalom Estanislao Estebanom Karlicem, umirovljenim nadbiskupom u Parana-i u Argentini.

16. veljače pod sv. Misom u katedralnoj kripti sv. Josipa u Mostaru podijelio sakrament sv. krizme kandidatima iz raznih župa. Bilo je 13 krizmanika.

19. veljače koncelebrirao, u zadarskoj katedrali sv. Stošije, s ostalim hrvatskim biskupima u spirovodnoj Misi umirovljenoga nadbiskupa zadarskoga mons. Marijana Oblaka.

20. veljače slavio sv. Misu za pokojnoga nadbiskupa beogradskoga, mons. Franca Perka.

21. veljače uputio izraze sućuti nadbiskupu beogradskom mons. Stanislavu Hočevaru i nadbiskupu ljubljanskomu mons. Alojziju Uranu, u povodu smrti umirovljenoga nadbiskupa beogradskoga, mons. Perka.

U povodu Večeri Prijatelji Caritasa, u bjelopoljskom Emausu održao predavanje prijateljima i djelatnicima Caritasa. Tema: Enciklika pape Benedikta XVI. o nadi. Bilo oko 70 sudionika.

22. veljače primio na ispit studente iz ekleziologije.

23. veljače na poziv župnika don Damjana Raguža, koncelebrirao s mons. Slobodanom Štambukom, biskupom s Hvara, koji je pozvan da od 22. do 28. održi pučke misije u župi Studenci. Održao prigodnu propovijed.

Na povratku pozdravio don Tomislava Ljubana, župnika u župi Ploče-Tepčići, koji je dva dana prije toga vodio Križni put pred vratima župne crkve sv. Ante.

27. veljače počeo predavanja iz eshatologije na Teološkom institutu u Mostaru u drugom semestru.

28. veljače održana 90. sjednica Ordinarijata.

29. veljače održao predavanje župnoj crkvi u Čeljevu u okviru trodnevne pripreme zaručnika na brak.

1. ožujka, na poziv provincijalke s. Sandre Midenjak, održao korizmenu duhovnu obnovu poglavarićama sestara Maloga Isusa Splitske provincije u Solinu.

3.-5. ožujka, na poziv s. Mihaele, priorice, održao korizmenu trodnevnu duhovnu obnovu sestrama karmelićankama na Stupu.

Od 1. do 6. ožujka, sve vrijeme, u pratnji bio don Zoran Pinjuh, đakon, koji je obavio svoje petodnevne duhovne vježbe u vidu prezbiterata.

7.-9. ožujka, na poziv direktora Biskupijskoga caritasa, dr. don Ante Komadine, održao duhovnu obnovu prijateljima i djelatnicima Caritasa u Emausu u Bijelom Polju. Tema: Knjiga o Tobiji.

10.-12. ožujka, ugostio članove 42. zasjedanja BK BiH u Emausu u Bijelom Polju. Sudjelovali: Vinko kard. Puljić, nadbiskup vrhbosanski i predsjednik BK BiH; biskup banjalučki Franjo Komarić biskup pomoćni vrhbosanski Pero Sudar, a kao gosti: nadbiskup beogradski msgr. Stanislav Hočevar, predsjednik BK sv. Ćirila i Metodija sa sjedištem u Beogradu i biskup šibenski msgr. Ante Ivasković u ime Hrvatske biskupske konferencije.

VJEROUČITELJI I VJEROUČITELJICE LAICI

(školska godina 2007./2008.)

Andelić Marlena - Grude	Luburić Željana - Čapljina
Barbarić Milijana rođ. Mijatović - Vitina, Klobuk	Ljubić Ksenija rođ. Perić - Mostar
Bašić Mirjana - Posušje, Posuški Gradac	Majić Jerko - Grude
Beljan Kaja - Prisoje	Markić Vladimir - Stolac
Beno Irena - Čapljina	Martinović Jozo - Biograci
Bevanda Željka rođ. Glavina - Mostar	Matić Dragan - Grude
Boban Ankica rođ. Jurčević - Grude	Matić Katarina - Čapljina (Gabela)
Bokšić Marijana rođ. Jakovljević - Mostar, Široki Brijeg	Matić-Kelava Ivana - Bukovica
Bošnjak Stjepana rođ. Vidak - Mostar	Matković Sanijela - Široki Brijeg
Buntić Željko - Domanovići	Mihalj Danica - Posušje, Rakitno
Bušić Željko - Mostar (Ilići)	Mikulić Darija - Višići
Crnjac Antonija rođ. Ramljak - Široki Brijeg	Miloš Zorica - Mostar
Čalić Ana rođ. Vasilj - Buna (Mostar)	Mirković Mario - Bijakovići
Čalić Stipo - Mostar (Bijeli Brijeg)	Naletilić Antonija rođ. Novak - Mostar/Polog
Čule Marija rođ. Planinić	Nuić Jelena rođ. Vasilj - Ljubuški
Čuljak Antonela - Mostar	Orlović Tomislav - Tomislavgrad, Šujica
Čuljak Dražena rođ. Kapetanović - Mostar (Cim)	Ostojić Gordana rođ. Sušac - Biograci
Doko Ivanka - Čitluk	Pejković Anja rođ. Raspudić - Mostar
Dugandžić Andrija - Ljubuški	Petrina Katarina - Čitluk
Đolo Darija - Mostar	Petrušić Pero - Vitina, Klobuk
Eljuga Davorka rođ. Banožić - Široki Brijeg	Poljak Antonio - Mostar
Fišić Ljiljana - Mostar	Rodin Ivana rođ. Šimunović - Čapljina
Grubišić Katarina rođ. Bošnjak - Grude	Rozić Davorka - Široki Brijeg
Grubišić Rajko - Posušje	Rozić Mario - Mostar (Cim)
Jarmanović Saša - Buna (Mostar)	Rupčić Jure - Ljubuški
Jurišić Ljubo - Posušje	Sabljić Matina rođ. Ćurić - Bukovica
Jurković Mirjana rođ. Dragičević - Crnići	Savić Ilija - Mostar
Kordić Sanja - Mostar	Savić Marjana rođ. Pavlović - Mostar
Kožul Tanja rođ. Karatović - Mostar, Bijelo Polje	Sušilović Ivan - Tomislavgrad
Krešić Daniela - Crnići	Šakota Reala rođ. Kaleb - Čitluk
Krišto Lucijana rođ. Antunović - Mostar	Šimović Irena rođ. Mlakić - Čapljina
Kutleša Branko - Prisoje, Bukovica	Šimović Mario - Čapljina
Lončar Kristina rođ. Grčić - Tomislavgrad	Vračević Vesna rođ. Begić - Mostar
Luburić Marijana rođ. Bartel - Mostar (Rodoč)	Vukšić Ina - Ljubuški
	Zekić Zoran - Mostar
	Zubac Viktor - Mostar

VAŽNA OBAVIJEST

Od 12. ožujka 2008. u primjeni su novi brojevi telefona
Biskupskoga ordinarijata u Mostaru:

Telefon (centrala): **036 / 33-40-50**

Fax: **036 / 33-40-80**

